

EGYETÉRTÉS

Előfizetési árak: Egész évre 28 korona. Félévre 14 korona.
Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 3 korona 40 fillér.
Egyes szám helyben és vidéken 10 fillér.

Főszerkesztő
Dr. PAP ZOLTÁN

Szépirodalmi főmunkatárs
EÖTVÖS KÁROLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Eötvös-utca 32.
TELEFON-SZÁM:
Szerkesztőség 788. Kiadóhivatal 706.

A nagy reform.

Budapest, november 11.

Ma, mikor Andrassy Gyula belügyminiszter betértesztette az országgyűlési képviselők választásáról szóló javaslatot, az egész képviselőház érezte, hogy egy történelmi pillanat hatása alatt áll, melynél fontosabb s eredményeiben messzebbre kiható reformmal a magyar országgyűlés a jobbágyfelszabadítás óta nem foglalkozott. De nem szabad elfeledni, hogy a képviselő-választói jog nem veleszületett joga az embernek s a politikai jogok gyakorlása nem következik szükségképen az állampolgárságból. Sehol a világon az állampolgári jog nem azonosítatik a választói jogosultsággal s hiába támadnak nálunk egyesek ezen az alapon a javaslat ellen, ennek a javaslatnak liberális voltát nem aszerint kell mérlegelni, hogy a javaslat kiknek nem adja meg a választói jogot, hanem csakis aszerint, hogy az eddigi állapottal szemben a helyzetet mennyivel javítja s hogy mennyiben segíti elő azt, hogy a parlament a népakarat kifejezője legyen.

Még teóriában sem igaz az, hogy a nép legszélesebb rétegére kiterjedő választói jogosultság felelne meg leginkább a demokrácia követelményeinek, hisz a summum jus, summa injuria kétezer év óta élő igazságát nem lehetett máig

sem megdönteni. A tömegeknek adott korlátlan jogok mindig az állam dezoluciójára vezettek s már a régi görög demokrácia példája megmutatta, hogy a politikailag iskolázatlan tömeg sem nem alkalmas, sem nem képes az állam kormányzására s nemcsak, hogy nem az állam érdekében használja föl azt a hatalmat, mely neki osztályrészlül jutott, hanem egyenesen az állam ellen. És miután az állam öncélú, ezt sem a demokrácia, sem a liberalizmus lobogója alatt kockára tenni nem szabad.

Andrassy Gyulának nagyon könnyű szerepe lett volna, ha olyan megfontolás nélkül, skrupulus nélkül, könnyelműen fogott volna hozzá ennek a kérdésnek megoldásához, mint elődje, aki tudván, hogy javaslatából soha törvény nem lesz, a felelősség érzése nélkül, a tömeg tapsaira több súlyt helyezett, mint az ország igazi érdekeire. De Andrassy-nak tulajdonképen kettős feladat jutott s míg egyrészt a választói jogosultságot a legszélesebb alapokra kellett helyeznie, másrészt azt az üszköt is el kellett oltania, melyet évek óta tartó lelketlen agitáció dobott a tömegbe.

Andrassy javaslatának vezető gondolatát az alkotja, hogy választói jogot ad minden férfinak, aki magyar állampolgár s életének 24-ik évét betöltötte. Ez a legliberálisabb álláspont, ami csak kép-

zelhető s a javaslatnak ez ellen az intézkedése ellen komoly kifogás nem is támasztható. Mert sem az a követelés nem komoly, hogy a választói jogosultság már a huszadik életével kezdődjék, sem az, hogy a választói jog a nőkre is kiterjesztessék. De nálunk, ahol ennek az intézkedésnek következtében a választók száma megháromszorozódik s ahol ennek folytán a döntő szót olyanok vennék át, akik eddig nemcsak, hogy politikai jogokat nem gyakoroltak, hanem magukat önként a nemzeti társadalom periferiájára száműzték, ahonnan az igazi állami szükségletek iránt nemcsak, hogy érzéket nem igyekeztek szerezni, hanem nyíltan nemzetellenes tendenciák szolgálatába szegődtek, minden liberalizmus és minden demokrácia mellett is korrektívumokra volt szükség s mikor Andrassy a pluralitáshoz folyamodott, ezt nem reakcionárius tendenciából tette, hanem az államraison parancsát követte.

És nem Andrassy az első, nem is ő az egyetlen államférfiu, aki irtózik a választói jognak átmenet nélkül való olyan radikális kiterjesztésétől, mely a politikai hatalmat az eddigi kezekből egyszerre átjászaná a politikailag iskolázatlan, fegyelmezetlen és megbízhatatlan tömegek kezébe s aki a jogok kiterjesztését a nélkül akarta megcsinálni,

A L HÁZBÓL

Irta: Bede Jób.

I.

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszterrel elakadt az automobil és a miniszter gyalog folytatta útját, mégse késett el. De az ülés előtti folyosói pour-parlernek elmaradtak. Vagyis: akik jöttek, akarva nem akarva ajtóstul rohantak a Házba. Pedig szerettek volna egy kicsit vitatkozni a függetlenségi párt tegnap esti diskurálgató összejöveteléről és nevezetesen az „atyus” szerepéről. (Szentiványi Árpádot szokták így atyusnak nevezni, főképpen amikor rossz fát tesz a tűzre.) Ámde nem volt idő hozzá. A képviselő urak alig üdvözölhették egymást, alig kívánhattak „jó reggelt!” és majdnem arra se maradt idejük, hogy kiköhögjék a tegnap esti füstöt. Mert nemcsak beszédes összejövetel volt, hanem ezenkívül az alkotmánypártiak pártvacsoráztak és aztán vacsora után körülnéztek a városban, betérvén egy-két helyre, ahol világosságot láttak és ahol más pártbeliekkel is találkoztak, ugyannyira, hogy többen éjjeli alvás nélkül is konstatálhatták:

— Felvirradt végre a dicső nap reggele.

Tehát álmos hangulatot hoztak magukkal és igen megijedtek, amikor alig mult tíz óra s már megszólaltak a csemettyük és hangzott a jelszó:

— Előre! Befelé!

Már gróf Andrassy Gyula ott ült a helyén s kivülről papírsomóval jött Jekelalussy honvédelmi miniszter, Wekerle a miniszterelnök, a teremőrök pedig két olyan óriási könyvet cipelték és emeltek föl a Ház asztalára, amilyenből talán az óriások országában olvasnak verseket A tájékozottabb parlamenti emberek tudják, hogy ezek ládák, a könyveknek csak imitációi s a zárszámadások vannak beléjük rakva. A járatlanok ellenben gyanakodva nézték, körülszaglásták és sugdolóztak:

— Felpattan a fedelük és kiugrik belőlük az ördög, mely defecitnek nevezetik.

Wekerle mosolygott és Farkasházy Zsigmondot intette:

— Vigyázz, sokat ne lármázz, mert beleduglak!

(Ami nem a legkellemesebb állapot lehet, mert az ilyen jelentésekre rendszeren az a határozat következik, hogy „kinyomatnak, szétosztatnak”. Száz képviselő közül pedig kilencvenkilenc se szereti, ha kinyomják és szétosztják.)

Az elnök — Justh Gyula — jelentéseket referált, a beérkezett irományokat felsorolta s az ország sok vidékéről érkezett sok kérvényre kimondotta a szentenciát, hogy:

— Kiadatnak a kérvényi bizottságnak.

Jekelalussy is elvégezte a maga dolgát, miután néhány honvédelmi jelentést benyújtott s a baloldal fásultan hallgatta, ahogy mondja:

— Javaslat az 1904-ben megrendelt ismétlő puskák beszerzése költségeinek fedezéséről.

Ismétlő puskák tehát vannak és ha vannak, hát ki kell fizetni: ez a rend.

Bolgár Ferenc államtitkár, aki a miniszter háta megett ül, helyeslően bólint. Az ügyek rendben mennek, minek elismerésül Bolgár meg is kapta a valóságos belső titkos tanácsosságot s akik a titkot tudják, már integetnek a népszerű Bolgár felé:

— Csak legyen vége az ülésnek, mindjárt gratulálunk.

A mai nap aktualitásához közelebb van, hogy gróf Hadik János belügyi államtitkár is valóságos belső titkos tanácsos, kegyelmes ur lett. Távlabbi Tóth János kultuszminiszteri államtitkár kitüntetése a v. b. t. t. ranggal.

Három kegyelmes ur egy napon. Más időben az ilyen esemény csoportosulásokat idézne elő és senkinek se lenne fontosabb és sürgősebb dolga, mint gratulálni. Most ellenben mindenki elhalasztja s csak ugy magában gondolja:

— Ez a parlamenti saison jól kezdődik.

Nem szól senki. Az ugynevezett nagy pillanat itt van: gróf Andrassy Gyula felemelkedik, hogy előterjeszse a választói reformról szóló törvényjavaslatot.

A miniszteren elegáns fekete zakét van, hosszúra kötött fekete nyakkendő és a mellényen vékony óraláncz, átnyulva a mellény mindkét zsebébe.

Ahogy feláll, egyenesen arrafelé fordul, ahol a javaslat ellenségei ütöttek tanyát, a baloldal és a néppárt közti terület felső szélén, a nemze-

hogy ezzel egyidőben azok a történelmi osztályok, akik ezt az országot alapították s ezer esztendő vései és viharai közt fenntartották, egyszerre deposszideáltatnának. S teljes joggal hivatkozik ebben a törekvésében arra, hogy politikailag iskolázott és előrelátó nemzetek, mint a minő például az angol, mindig csak lépésről-lépésre haladtak a választói jog kiterjesztésének útján, mindig figyelemmel arra, hogy az ujonnan emancipált rétegek ne majorizálhassák az azelőtt szavazati joggal bírt rétegeket. És Andrassy helyzetét éppen az nehezítette meg szörnyűképen, hogy lényegében semmit sem tettünk 1848 óta a választói jog kiterjesztésére és hogy sem az 1874-iki reform, sem pedig a Széll Kálmán-féle reform számbavehető módon nem terjesztette ki azt a Procrustes-ágyat, melybe az 1848-iki törvényhozás a választói jogosultságot szorította. Tehát tulajdonképpen hatvan évnek mulasztását kell most pótolni, anélkül azonban, hogy a választói jog radikális kiterjesztése által helyre nem hozható veszedelmeket zudítanánk az országra. Minthogy pedig a választói jogot minden huszonnégy éves férfira kiterjesztettük, olyan korrektívumról kellett gondolkodni, amely a választói jog korlátlan kiterjesztésének hátrányait némileg ellensúlyozza.

Ha korrektívumként a vagyoni cenzust tartotta volna fenn, ha ez a cenzus még olyan alacsony állapotban volt volna is meg, lehetetlen lett volna Andrassy eljárását mentegeni. Mert még a mai kapitalisztikus gazdasági rend mellett sem tudta volna a belügyminiszter megindokolni azt, hogy miért ne volnának a vagyontalan, de munkás tömegek oly alkalmasak az állam ügyeinek intézésére, mint azok, akik egy öröklött vagyon ál-

dásait élvezik. S az értelmi ezenus, melynek legalacsonyabb fokát, az írást és olvasást vette alapul Andrassy, még a szocialista tantételek szerint sem fosztja meg a választói jogot általános jellegétől. Nemcsak azért, mert ez a cenzus könnyen, ingyen és ugyszólván fáradság nélkül elérhető, hanem azért is, mert az írás és olvasás megtanulását már a harmincznégy év előtt alkotott népközlési törvény mindenkire nézve kötelezővé tette, aki tehát még ezt a minimális kvalifikációt sem szerezte meg, az egyenesen törvény ellen cselekedett. Már pedig a törvényhozás akkor, mikor politikai jogokat ad, legalább azt a büntető szankciót tartsa fenn, hogy a választói és választhatósági jogot az írás és olvasás tudásához köti s legalább az országgyűlés ne hunyjon szemet afölött, hogy olyan kardinális törvényünk is, mint a népközlési törvény, harmincznégy éven keresztül írott malaszt maradt. És éppen az a körülmény, hogy még az analfabétákat sem zárja ki Andrassy a politikai jogokból s közvetett választói jogosultságot biztosít nekik, bizonyítja, hogy ő komolyan be akart venni mindenkit a jogosultak közé s hogy nem akart egyetlen egy huszonnégy éves felüli állampolgárt sem annak lehetőségétől megfosztani, hogy az ország sorsának intézésében véleményét és akaratát ki ne fejezhesse.

Amit tehát a liberálisizmus megkövetelt, azt Andrassy mind bevette a törvényjavaslatba. Ezután már csak az a kötelezettség hárult rá, hogy azt az igazságtalanságot, amely az általános és egyenlő szavazati jog merev inaugurálásában volna, a helyes korrektívum megválasztása által orvosolja s Andrassy akkor, mikor erre a pluralitást tartotta a legmegfelelőbbnek, a modern államfilo-

zofia legmodernebb tanításait fogadta el, követte azt a választói rendszert, melyet a legtöbb állam elfogadott. Hisz bizonyos tekintetben még a parlamentarizmus és a politikai jogok klasszikus hazájában, Angliában is megvan a pluralitás, sőt majdnem tíz százaléka a szavazatoknak plurális szavazat.

És az, aki az éretlen tömeg fanatizmusára számít, nagyon természetesen a pluralitás ellen mennődörög, de nálunk, hol a választói jognak demokratikus kiterjesztése nem áll arányban a vagyonsodás és műveltség fokával, ez az egyetlen mód arra, hogy az oktracizmusnak elejét vegyük. És talán harsogóbb tapsok kísérték volna Andrassyt az utcán, ha a pluralitást nem veszi a törvény alapjául, de ő lett volna az a Herostrates, aki hiuságból felgyújtotta volna Diana templomát. Így egy önzetlen, komoly, becsületos, hazafias munkát végzett s neve a legnagyobb reformerek közt fog szerepelni, a kiket a magyar jogfejlesztés fel tud mutatni.

Budapest, november 11.

A képviselőház holnap délelőtt 10 órakor ülést tart, melynek napirendjére van tűzve az igazságügyminiszter két javaslata a csekkről és a kereskedelmi üzlet átruházásáról; a földművelésügyi miniszter javaslata a vízi beruházásokról s végül, ha mindezekkel végez a Ház, belekezd a kérvények 61., 62., 63. és 64. soriegyezékének tárgyalásába.

Államtitkárok titkos tanácsossága. Mint megbízható forrásból értesülünk, a király gróf Hadik János belügyi, Bolgár Ferencz honvédelmi és Tóth János vallás- és közoktatásügyi államtitkárokat belső titkos tanácsosokká nevezte ki. Az idevonatkozó kéziratok már legközelebb megjelennek a hivatalos lapban.

A függetlenségi párt értekezlete. A függetlenségi és 48-as párt Erzsébet-köruti párhelyiségének

tiségiék felé, kik előtt három demokrata ül. Leitner Adolfot közbefogja Pető Sándor és Bródy Ernő és folytatásuk következik a balpárttal: Szappanos, Csépany, Pilisi, Farkasházy és Molnár Jenő egymást támogatják.

Alighogy gróf Andrassy Gyula megmondta, hogy benyújtja a választói reformról szóló törvényjavaslatot, a felső ormon zaj keletkezett s a zajon keresztül egy hang süvített:

— Becsületszó!

Gróf Andrassy mereven nézett arrafelé, ahonnan a hang jött s a Házon hirtelen izgalom vett erőt.

— Nem tudom, ki volt — szól az elnök.

— Alljon fel! — kiáltották a függetlenségi oldalról. — Alljon fel az a pimasz! — folytatta Halász Lajos.

Just Gyula elnök mindenekelőtt Halász Lajost utasította rendre s aztán került sor Ivánka Milánra, aki krétafehér arccal jelentkezett az elnök felé fordulva:

— Én voltam.

II.

Igy köszöntött be a választói reformban az első felvonás első jelenete.

Mennyi türelemre lesz még szüksége gróf Andrassy Gyulának! Mert ma, amíg a javaslatot ismertető beszédét elmondotta, folyton előpattantak a közbeszólások. Hol a nemzetiségi sorban működött Ivánka, Vlád, majd a demokraták közt Pető Sándor és mellettük az egyetlen szocialista képviselő (de nem a nemzetközies rendjéből) Mezőfi Vilmos, aztán átvette a szót

a balpárton Farkasházy Zsigmond és Molnár Jenő.

A nemzetiségiék a szocialisták szótárát dobálták, olykor Pető Sándor kíségette őket, míg a balpártiak a függetlenségiéket ingerelték, leginkább azt harsogva, hogy:

— Mit szólna ehhez Kossuth Lajos?

Gróf Andrassy Gyula beszéde közben, hogyha zaj keletkezett, megállt és a karzaton az a vélemény keletkezett, hogy a lármázók tulajdonképpen szolgálatot tesznek neki, mert pihenőhöz iuttatják. Gróf Andrassy az oly közbeszólásokra, amelyeket azonnal el lehetett intézni, azonnal reflektált, a többivel nem bajlódott. De a beszéd szerkezetét nem engedte érinteni. Feladatának kitűzte, hogy a javaslat elvi szempontjait megismertesse s ezt a feladatot minden akadályt legyőzve, teljesítette is. A Ház tagjai, akik a közbeszólókat mindig lecsendesítették, odaadó komoly figyelemmel hallgatták gróf Andrassy Gyulát, gyönyörködve frappáns argumentumaiban és világos, tiszta logikájában. A választói reform fő céljait aképpen világította meg, hogy egymaga ez a beszéd elég volna rá jobb meggyőződésre téríteni az ellenkező nézetet hangoztató képviselőket. A javaslat történelmi jelentőségéhez méltóak az argumentumok. Az államférfiu, aki most beszél, nagy hivatásának teljes átérzésével fordul nemzetéhez és egyetlen magyar lélek se lesz, aki meg ne értene és eszméit ne helyeselné. Világosan meg kell érteni, hogy ennek a javaslatnak a sorsa nem is politikai kérdés, nem is lehet pártkérdés, hanem ez az egész országnak, a nemzet fenn-

maradásának a létkérdése. Bizonyára megértik azok is, akik ellene szólnak és nevezetesen megérti a balpárt, amelyik magyar emberekből áll. Hanem hát van egy parlamenti iskola, melynek szabályai között első helyen áll, hogy:

— Az ellenzéki pártok feladata a kormány megbuktatása, ha pedig ez elérhetetlen, a másik feladat, kellemetlenné tenni a kormány helyzetét.

Most csak erről a másik „feladatról” lehet szó. Hanem, hogyha az Andrassy Gyula gróf beszéde elterjed az országban: aligha merik elvállalni e „feladat” teljesítésének a következményeit. Mivel minden politikai furiang felett élnie kell az igazságnak, hogy amikor az egész ország érdekéről van szó, akkor vétkezik az, aki ezzel szembeszáll.

Az ülésterem képe eleven, mozgalmas és érdekes volt. A miniszterek közül egy se hiányzott s a pártok számottevő más vezetői is mind eljöttek, s velük az érdeklődők nagy serege. Látni lehetett Batthyány Tivadar grófot, ahogy le és fel járt a padsorok között és szeretett volna rátámadni a zajongókra, mint ahogyan máskor mindig tette, ha a nemzeti gondolat ellen vétettek, de most megállt a féltun és tanácstalanul nézett körül, meglátszott rajta, hogy igazi indulatját visszafojtani nagy megerőltetésbe kerül. A függetlenségi oldal szegletében a hevesebb temperamentumu képviselők hangosan utasították vissza a közbeszólókat és leginkább Molnár Jenővet, meg Farkasházy Zsigmonddal csatároztak, ám a baráti „te” megszólításokkal, amelyek tompítják a kiejezések éleségét. Eitner Zsigmond egyszer csak felkerek-

tanácsstermben november 13-án, pénteken este hat órákor pártértekezletet tart, amelyen a választójogi és az annexió bizottságok tagjait jelölik ki.

Andrássy beszéde.

Budapest, november 11.

Azt mindenki tudta, hogy ma a Ház asztalára kerül a választói reform; a beavatottak azt is tudták, hogy a belügyminiszter néhány ajánló szót készül ráütni annyi hónap és annyi gond szülőltére; de meglepett mindenkit az a hatalmas beszéd, melyet a belügyminiszter a javaslat benyújtásakor mondott: ilyen államférfiúi nyilatkozatra, olyan nyilatkozatra, amely abban a rengeteg disputában, melyet ez a javaslat bizonyára fel fog verni, világító alapként fog ragyogni — ilyen nyilatkozatra senkinek sem volt elkészülve. Azoknak, akik ott voltak ma a Házban, még sokáig fülükbe fog csengni a kinyilatkoztatásszerű hangon való figyelmeztetés:

— Megbélyegzetten fog a történelem előtt állani az, aki nem a haza érdekében adja le a szavazatát.

Ez, a haza érdeke, ez vomult végig a belügyminiszter kísérelésén, erre építette minden argumentumát, ez volt az alfája és omegája minden okoskodásának: a haza, a magyar hazának élnie kell örökké. S talán éppen ezért gyakorolt olyan nagy benyomást hallgatóira és minden bizonynyal éppen ezért fogja holnap magával ragadni az egész országot.

Természetesen az ilyen nyilatkozat akkora jelenség, hogy a körülötte lezajlott csipp-csopp dolgok majdnem észrevétlenül maradtak el. Így például eleinte sokat álmétködtak a zsufolt karzatokon, a feminista hölgyek agitációján, a megjelent képviselők nagy számán, az összes miniszterek jelenlétén, a pezsgő-forró életén: de alig állott föl a belügyminiszter, mintha egy óriás lehellete elűjta volna azokat az apró szenzációkat, csak Andrássy ekzisztált az emberek számára.

Elismerte, hogy minden embernek joga van

az állam ügyére befolyjni, de viszont az államnak is joga van ahhoz, hogy a lehető legjobb kormányzást biztosítsa állampolgárai számára. Ahhoz nincsen jogunk, hogy őseink javát eltékozzoljuk, azt meg kell őriznünk épségben utódaink számára. Éppen azért csak az a szempont lehet reánk nézve irányadó, milyen választói reform válhatik a nemzet hasznára. A nemzet gyűlékezében minden érdek, minden osztály kell, hogy képviselve legyen és ez a reform biztosítja is azt; de egyúttal gondoskodik arról is, hogy ne kerülhessen túlzók kezébe. A vezetést azokra kell bízni, kiknek nincsenek speciális érdekeik, hanem az összesség érdekeit tartják szem előtt.

De nemcsak a plurális, hanem a nyilvános szavazásra is szükség van. A belügyminiszter frappáns argumentumokkal bizonyította be, miért van szükség Magyarországon a nyilvános szavazásra. Esmemenetét nemcsak figyelemmel, de lázas érdeklődéssel is kísérték. Az óriási többség, hol zúgó éljenzéssel, hol pattogó tapssal fejezte ki teljes hozzájárulását a miniszter érveivel. Valóságos apró ovációk keletkeztek akkor, mikor komoly, figyelmeztető szóval fordult a javaslat ellenzőihez. Figyelmeztette őket arra, mit kockáztatnak, ha a javaslat életére törnek: bonyodalom, zűrzavar, kaosz válik urrá ebben az országban. De ha elfogadják a benyújtott javaslatot, mely tulajdonképpen kompromisszum a két túlzó álláspont között, akkor a magyar nemzet újabb lendületet kap a békés, nyugodt fejlődéshez.

Alig lehet leírni e szívből jövő és nagy észszel megkonstruált szavak hatását. Lázas lelkesedés vett erőt mindenkin (a törpe minoritást kivéve) és ennek hatása alatt pergett le az ülés hátralévő része. A rendetlenkedő Pető Sándort a mentelmi bizottsághoz utasították és a belügyminiszter indítványára elhatározták, hogy a választói javaslatot harminczegy tagu bizottsághoz utasítják. (Ehhez az indítványhoz Mezőffy Vilmos és Wekerle Sándor szólott hozzá.)

Részletes tudósításunk ez:

— Rendreutasításokkal csinálni törvényt, nagyszerű.

Amikor pedig egy rendreutasítás után elhangzott az a nevezetes: „Ki kell dobni!” oda-szólt az balpárti csoport:

— Nagyszerű! Aki nem akarja megszavazni a választói reformot, azt ki kell dobni!

Különb ötletek nem telletek.

Aki azonban azt gondolja, hogy az itt leírt étkenség valamely mélyebb érzelmek kifejezője volt, az nagyon csalódik. Egyszerűen csak a pihent erők kerestek érvényesülést az első parlamenti ülésen. Lett volna bármely más javaslat az érdeklődés központjában, e kitérések talán szintugy megnyilvánultak volna. Ha teszem azt, Jekelfalussy indokolta volna benyújtott jelentéseit beszéddel, esetleg ott levezetődött volna a szenvedelem jelentékeny része, úgy hogy esetleg csak fele maradt volna az Andrássy gróf beszédére.

És amikor a képviselők kimentek a terem-ből, akkor mindannyian, kivétel nélkül, meg voltak győződve afelől, hogy korszakos, nagyfontosságú ténynek a tanúi voltak s a választói reform megmagyarázására oly argumentumokat tárt eléjük a miniszter, amely indokolások igazságai elől ki nem térhetnek. Továbbá pedig, valószínűleg egyik igen nevezetes propagálója lesz a javaslatnak az a tény, hogy a tiltakozásban a nemzetiségi agitátorok látszólag a főszerepet.

III.

A karzatok nem voltak túlságosan nepesek. Az előzetes készülődésekből azt lehetett hinni,

A képviselőház ülése.

— Kezdődött délelőtt tíz órákor. —

Elnök: Justh Gyula.

Jegyzők: Czizmazia Endre és Thoroczkay Miklós.

Az elnök: Megnyitja az ülést és jelentést tesz a szünet alatt hozzákérült irományokról.

E közben belép a terembe Kossuth Ferencz, akit éljenzéssel fogadnak.

Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter törvényjavaslatot terjeszt be az 1907. évben beszerzett ismétlő-puskák költségének fedezéséről, előterjeszti továbbá a szokásos évi jelentéseket a honvédség dolgairól.

Az elnök: A belügyminiszter ur kíván szólni.

Gróf Andrássy Gyula beszéde.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: T. képviselőház! Van szerencsém...

Ivánka Milán: Becsületszó? (Nagy zaj.)

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: (Ivánka Milán felé fordul.) Kikérem magamnak az ilyen inszinnuációt. (Nagy zaj. Felkiáltások: Ki kell dobni! Rendre! Ki az a pimasz?)

Ráth Endre: Rendre a pimaszt! Szentelenség!

Az elnök: Nem tudom, ki volt! (Felkiáltások: Ivánka!)

Halász Lajos: Pimasz volt! (Felkiáltások: Ki kell dobni!) Alljon fel az a pimasz!

Az elnök: Csendet kérek. A képviselő urat azért a kifejezésért rendreutasítom.

Halász Lajos: Jelentkezzék az a pimasz! (Nagy zaj.)

Az elnök: Ismételten rendreutasítom Halász Lajos képviselő urat és ha tovább így folytatja, kénytelen leszek a házszabályok teljes szigorát alkalmazni. (Zaj.)

Azt hallo, hogy amikor a belügyminiszter ur felszólt, valaki provokative feléje kiáltotta: Becsületszó! Ez sértő szándékkal történt. Nem tudom ki volt. (Felkiáltások: Ivánka! Nincs kurázsija! Zaj. Halljuk! Halljuk!) Remélem, lesz annyi férfias bátorsága, hogy jelentkezzék. Ki volt?

Ivánka Milán: (Feláll. Zajos felkiáltások: Ki kell dobni! Áruló!)

Az elnök: Ivánka Milán képviselő urat rendreutasítom. (Élénk helyeslés. Nagy zaj. Halljuk! Halljuk!)

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: T.

hogy a feministák sok helyet foglalnak el, azonban a valóságban annyira eloszlottak, hogy meg se látszottak. Karzati asszony-közbekiáltásokra is számítottak a képviselők és arra tippeltek, hogy jelen lesz egynéhány női Mellyes Boldizsár, aki le fogja kiáltani a nők szavazati jogát, Sőt azt is mondták, hogy:

— Ha Mellyes, akkor inkább asszony legyen, mint Boldizsár.

Nem volt semmi. Csak a szocialisták fehér papirlapjai hullottak alá a karzatról éppen az Andrássy Gyula gróf beszédének a befejezése után és egyéb baj nem történt.

És a javaslatra nézve elhatározták, hogy egy harminczegy tagu külön bizottságnak adják ki.

... Végül pedig teljes nyugalommal fogadták azt a tényt, hogy Wekerle Sándor miniszterelnök a mai ülés végén benyújtotta Bosznia és Herzegovina annexiójáról szóló törvényjavaslatot.

A műzaj kifárasztotta az erőket s a végén már inkább arra gondoltak a képviselők, hogy ha korábban ebédelnek, akkor délutánra még idejük marad kipihenni az elmúlt éjszaka fáradalmait.

Mert a végén kitudódott, hogy nemcsak azok mulattak, akik a kormány javaslatát támogatják, de azok is, akik harcra készülődtek. Ebben a tulajdonságban tudniillik a nemzetiségi is asszimilálódtak annyira, hogy dicsőség előtt és munka előtt, de egyáltalán mindene előtt helyen van az áldomás.

képviselőház! Van szerencsém (Halljuk! Halljuk!) az országgyűlési képviselőválasztásról szóló törvényjavaslatot ezennel benyújtani. Ez a javaslat oly fontossággal bír az ország jövőjére, hogy azt hiszem, a t. képviselőház csak természetesnek fogja találni, hogy azt nem egyszerűen szó nélkül nyújtom be, hanem felszólalással akarom indokolni. (Élénk helyeslés.)

Nem akarom a törvényjavaslat részleteit most előadni. Hiszen letettem a javaslatot a Ház asztalára és mindenki a legrövidebb idő alatt abban a helyzetben lesz, hogy annak tartalmát megismerje és vele szemben állást foglaljon. Csak azért szólalok fel, hogy megindokoljam és előadjam azokat a főelveket, amelyek vezettek a javaslat beadásában.

Manlu Gyula: Gyönyörű elvek!

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Nem kértem az urát, alkalma lesz majd elveit kifejteni, addig várjon. (Élénk helyeslés.)

A törvényhozás szerkezete.

Okfejtéseimet oly igazsággal akarom megindítani, amely, azt hiszem, hogy kétség tárgyát nem képezheti. (Halljuk! Halljuk!) Azt hiszem, mindenki egyet fog érteni velem abban, hogy a kormányzás, a törvényhozás minőségére döntő befolyást gyakorol a képviselőház minősége. Mindenki el fogja ismerni, hogy ha ideig-óráig esetleg nagyobb államiérfiaknak sikerül is a parlament nivójánál magasabb tökélynek megfelelő kormányzást és törvényhozást biztosítani, állandóan erre számítani nem lehet. Azt hiszem, kétségtelen, hogy az országnak oly törvényhozása, oly kormányzása van, mint amintőt megérdemel az a parlament, amely azt képviseli. (Ugy van!) Másrészt azt hiszem, szintén kétségtelen, hogy az ország jövőjére, életképességére döntő befolyást gyakorol a törvényhozás és a kormányzás minősége. Ez így van a világ kerekességén mindenütt.

De ha így van mindenütt, duplán így van Magyarországon. Ha 40—50 millió magyar ember élne együtt egy tömegben, ha legalább is közgazdaságilag ott állnának, ahol a nyugati államok, akkor a magyar államférfiaknak is lehetne népszerűség után futni, mellékteleknek nagyobb tért engedni. Azonban mindez nincs úgy. Magyarországon azt az államférfiut, aki ilyen nagy kérdésekben nem kizárólag az állam érdeke által vezette magát, tisztességes magyar embernek nem lehet nevezni. (Élénk helyeslés jobbfelől s a baloldalon. Nagy zaj a középben.)

Akik hazudnak.

Pető Sándor: (Közbeszól. Nagy zaj.)

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: (Hát-rafordul. Szavai a nagy zajban nem hallhatók. Halljuk! Halljuk! Az elnök többször csöngtet.)

Mezőfi Vilmos: Kérem rendreutasítani a minisztert! (Folytonos nagy zaj.) A miniszter ur úgy beszéljen velünk, mint mi ő vele beszélünk. Azt mondta a miniszter, hogy hazudunk! (Szakadatlan nagy zaj.)

Az elnök: A képviselő urak olyan lármát csapnak a belügyminiszter ur beszéde alatt, hogy én nem hallottam, hogy a belügyminiszter ur mit mondott, ennél fogva nem is utasíthatom rendre. Meg fogom nézni a gyorsírói jegyzeteket, és ha csakugyan sértő kifejezést használt, akkor a belügyminiszter urat rendre fogom utasítani. (Helyeslés. Zaj a középben.) Ha nincsenek csendben a képviselő urak, én itt a tanácskozást nem tudom vezetni. Azzal a kiabálással, közbeszólással ezt a nagy kérdést előbbrevinni és megoldani nem fogjuk. (Élénk helyeslés.) Méltóztassanak csendben lenni, mindenkinek lesz bőven alkalma arra, hogy ehhez a kérdéshez hozzászólhasson. (Ugy van! Ugy van!) Azt megkövetelheti az ország önkéntől, (Zaj a középben.), hogy akkor, amikor ilyen fontos kérdéssről van szó, csendben hallgassák meg a belügyminiszter ur előterjesztését. (Ugy van! Ugy van! Halljuk! Halljuk!) Pető képviselő urat kérem, méltóztassék csendben lenni.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: T. képviselőház! Kötelességem megismételni, megmagyarázni a t. elnök urnak is, hogy mit mondtam.

Én azt mondtam, hogy aki azt állítja, hogy becsületszavamat megszegtem, az hazudik. (Hosszantartó élénk élienzés és taps. Nagy zaj a középben. Pető Sándor közbeszól.)

Az elnök: Pető Sándor képviselő urat másodszer figyelmeztetem, hogy csendben legyen. (Felkiáltások balfelől: Ki kell dobni! Nagy zaj.)

Kérem a képviselő urakat a baloldalon is, hogy méltóztassanak csendben lenni. Senkinek sincs joga, hogy zajongjon, és ha tovább is zajonganak, fel fogom függeszteni az ülést. (Halljuk! Halljuk!)

Az állam és a polgár.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: T. képviselőház! Az eddigiekből azt a következtetést vonom le, hogy akkor, amikor a választási törvényhez nyulunk, csak egy vezérelvünknek szabad lenni: az országos közérdek. (Élénk helyeslés.)

Vannak sokan akik ezzel ellentétben az egyén jogából indulnak ki és azt mondják, hogy minden állampolgár hozzájárul ahhoz, hogy az államot fentartsa (Ugy is van! a középben. Zaj.), ennél fogva mindenkinek van természetes, veleszületett joga a politikai hatalomhoz, a választójoghoz és azt mondják, tekintettel az egyenlőség elvére, mindenkinek természetes, érinthetetlen joga van az egyenlő választójogra. (Igaz! Ugy van! a baloldalon és a középben. Nagy zaj.)

Az elnök: Csendet kérek!

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Én ezt tagadom; én azt állítom, hogy annyira az ország jövője, fejlődése, életképessége függ a választói jogtól, hogy a nemzet azon jogával szemben, hogy jó kormányzása, hogy jó törvényhozása legyen, minden egyéni jog eltörpül. (Élénk helyeslés és taps. Zaj balfelől és a középben.)

Az elnök: Csendet kérek!

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Merem állítani, hogy az államnak, hogy a nemzetnek, amelynek joga van fiától megkövetelni azt, hogy életét, mindenét a hazáért feláldozza, amelynek joga van, saját céljai szempontjából polgárainak jóvedelmét mintegy megtizedelni, annak részét a maga számára lefoglalni, feltétlen joga van azt a szervezetet, amelynek életére döntő befolyása van, amelynek ez egyedüli célja tulajdonképpen, úgy megalkotni, ahogy ez ennek a célnak megfelel. (Élénk helyeslés és taps. Zaj a középben.)

Pető Sándor: Így meg lehet indokolni az abszolutizmust is. (Nagy zaj.)

Az elnök: Pető Sándor képviselő urat ismételtelen figyelmeztetem, hogyha tovább folytatja a zajongást, kénytelen leszek kérni a Házat, hogy őt a mentelmi bizottsághoz utasítsa. (Élénk helyeslés. Zaj balfelől. Molnár Jenő közbeszól.)

Molnár Jenő képviselő urat is figyelmeztetem, hogy ő vele szemben hasonlóképpen fogok eljárni. Itt nincs bántja a szólásszabadságot senki; én szigorúan a házszabályok szellemében járok el kicsivel és nagygyal szemben egyaránt. De úgy nem lehet tárgyalni, hogy mindenki a maga szakállára zajongjon. (Helyeslés. Zaj balfelől. Molnár Jenő közbeszól.)

Molnár Jenő: Itt nincs nagy és kicsi, itt nincs pluralitás! (Nagy zaj. Hoffmann Ottó közbeszól.)

Az elnök: Hoffmann Ottó képviselő urat rendreutasítom. (Halljuk!)

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: (Zaj. Szavai nem hallhatók.) ... kötelességét így teljesíteni, azért kap rangot, hatalmat, fizetést, hogy az állam közérdekét szolgálja. Kötelességmulasztást követné el, ha más szempontból indulnék ki. Ne méltóztassék elfelejteni, hogy mi két örökkévalóság közt csak egy pár perczig uraljuk a nemzet sorsát, hogy nekünk ezen rövidke időben nincs jogunk elharácsolni azt, amit a multban hosszú küzdelem és szenvedés útján őseink szereztek és reánk hagytak. (Élénk helyeslés.) Ne méltóztassék elfelejteni, hogy ...

Goldis László: A feudalizmus, a hűbériség! (Zaj.)

Az elnök (csenget): Csendet kérek!

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: ... hogy mi kötelezve vagyunk a jövő előfeltételeit biztosítani. (Ugy van!)

Nincs abszolút egyenlőség.

Az sem áll, (Halljuk! Halljuk!) hogy a politikai jogok egyenlősége, a választói jog egyenlősége olyan dolog volna, amelylyel szembehelyezkedni nem is lehet. Merem állítani, hogy nincs ország, ahol teljesen egyenlő politikai jogok volnának. Ez egy utópia. Lehet kívánni, lehet mondani, hogy jó volna, ha úgy volna, hanem olyan állam, ahol teljesen egyenlő politikai

hatalom és jog volna, nincs. (Ugy van!) Legkevésbé lehet egy monarchikus államban és ahol két kamarai rendszer van, azt mondani, hogy a politikai jogok teljes egyenlősége követelménye a természeti jognak.

Ami pedig magát a választói jogot illeti, merem szintén állítani — és ha majd időt adnak arra, hogy kifejezzem gondolataimat, annak idején, ha vitatkozunk erről a kérdéssről, felveszem a keztyűt — hogy nincs ország, amelyben teljesen egyenlő értékű választójoga volna mindenkinek. (Ugy van! Ugy van!) Merem állítani, hogy a kerületek egyenlő beosztása következtében és mindenütt óriási különbség, még pedig célzatos különbség van, legtöbbsnyire az ország különböző részeinek politikai hatalma és szavazati jogának értéke között.

Pető Sándor: Választás előtt kellett volna mindezt elmondani. (Nagy zaj.)

Somogyi Aladár: Majd Petőtől kérünk tanácsot. (Zaj.)

Az elnök: Csendet kérek!

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Tehát abból indulok ki, hogy a választási törvények célja olyan parlamentet alkotni, aminőre a magyar nemzetnek szüksége van. (Ugy van! Ugy van!) A kérdés csak az, hogy minő parlamentre van szüksége a magyar államnak. Azt hiszem, kétségbevonhatatlanul szükséges, hogy ebben a parlamentben minden érdek, minden különleges fel fogás, még akkor is, ha tulzó, még akkor is, ha fanatikus, képviselve legyen, és okvetlenül szükséges, hogy minden társadalmi réteg, minden foglalkozás, minden nemzetiség, minden felekezet különbség nélkül magácnak nézhesse ezt a parlamentet, mert benne képviselve van. (Ugy van! Ugy van!)

Pop C. István: De a javaslat kizárja. (Zaj.)

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Ha nem így volna, ez nagyon káros következményekkel járna, mert amely osztály a parlamentben képviselve nincs, annak érdekei igen könnyen mellőzhetők. (Zaj.)

Kétségtelen, hogy minden parlament azon jelszavak, azon küzdelmek hatása alatt áll, amelyek a saját kebelében lefolynak, mintegy hipnotizálva szokott lenni azon kérdések hatása által, amelyekről napról-napra hall; igen könnyen megfélemedezik, hogy rajta kívül vannak nagyfontosságú, nagy horderejű kérdések, amelyek a nemzet millióit érdeklik. Ha tehát ezek nincsenek képviselve, akkor igen könnyen félszeg irányt vesz a törvényhozás és egyoldalú osztályérdekekből indul ki, bizonyos érdekeket mellőz és ha ezt nem is teszi meg, ha nem is történik ez, akkor is káros, hogy ha nagy érdekek nincsenek közvetlen megbízottakkal által itt képviselve, mert köztük a bizalom megrendül ezért parlament iránt, s nagyon könnyű azon demagógoknak és izgatóknak a munkája, akik mindig sokan vannak és nagy számban vannak, könnyű nekik elhitetni ezen tömegekkel, hogy a parlament ellenük kormányoz, hogy annak politikája, politikájának célja ezen osztályokat nem képviseli és ezen érdekeket megkárosítja. (Élénk helyeslés.)

Mindenki nyer képviselőtet.

Ezért tehát rendkívül szükséges és elkerülhetetlen kelléke egy egészséges összeállítás parlamentnek az, hogy a társadalom minden rétege, annak minden osztálya képviselve legyen benne. (Igaz! Ugy van!) De — és itt különös hangsúlyval emelem ki, hogy ez Magyarországon is így van — okvetlenül szükséges az is, hogy a tulzó, a vezérlő szerep ebben a parlamentben ne a tulzóké legyen (Igaz! Ugy van!), ne azoké, akik a maguk fel fogásának fanatizmusa alatt ezt a speciális érdeküket az általános nagy nemzeti közérdekek fölé helyezik. (Helyeslés.) Az az állam, amely ezt megteszi, gyilkosságot követ el (Élénk helyeslés.), az az állam nem érdemli meg, hogy existáljon. (Igaz! Ugy van!) Az az állam, amely megengedi, hogy domináló befolyást azon áramlatok és azon fel fogások gyakoroljanak a parlamentben, amelyeknek legfőbb végcélja nem az egységes politikai nemzet szolgálata, végcélja nem az állam szolgálatában áll, az a nemzet elveszti létjogosultságát. (Élénk helyeslés és taps. Folytonos zaj a nemzetiségi padokon.)

Pop C. István: (Közbeszól. Zaj.)

Az elnök (csenget): Csendet kérek!

Goldis László: (Közbeszól.)

Ivánka Milán (közbeszól. Folytonos nagy zaj.)

Az elnök (csenget): Csendet kérek, t. képviselőház!

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Az a nemzet... (Folytonos zaj.)

Az elnök (csenget): Ivánka Milán képviselő urat nyugalomra intem! (Helyeslés és derültség a baloldalon.)

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Az a nemzet... (Zaj.)

Pop Cs. István közbeszól.

Az elnök: Pop Cs. István képviselő urat rendreutasítom. (Helyeslés. Folytonos zaj. Felkiáltások: Halljuk! Halljuk!) Csendet kérek t. képviselőház!

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Az a nemzet, t. képviselőház, tetszetik a demagógoknak, de létjogosultsággal nem bír. (Élénk helyeslés. Folytonos zaj a nemzetiségi padokon és a balközépen.)

Nem azt mondtam, hogy a nemzetiségek hazafiatlanok, hanem azt mondtam, hogy igenis az államnak kötelessége arról gondoskodni, hogy azok az elemek domináljanak itt, amelyeknek lefőbb végcélja, egyedüli politikai törekvése az összességnek, az egésznek szolgálata. (Élénk helyeslés.) Vannak igen sokan, akik itt a Házba nyíltan is kimondták, — be tudom bizonyítani, azért ne is méltóztassék tagadásba venni, — hogy ők igen jó hazafiak, de első sorban mindenek fölött a saját nemzetiségük érdekében akarnak működni.

Ivánka Milán: Önök is! Ez a javaslat is. (Folytonos zaj.)

Goldis László közbeszól.

Az elnök: Goldis László képviselő urat kérem, ne zavarja a szónokot.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Mi az egységes politikai nemzet érdekeit szolgáljuk (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) és semmi különleges érdeket és semmi különleges résznek érdekeit.

Ezek után a további kérdés az, hogy ha már ilyenek kell a parlamentnek lennie, milyen legyen az a választói törvény, amely az ilyen parlament alakulását biztosítja. Több uton lehetne ezt a célt elérni, a jogkiterjesztésnek több nemével. (Halljuk! Halljuk!) A politikai helyzet, a múlt alakulása azonban előszabta az irányt, amelyben nekünk haladnunk kell.

Goldis László: Visszafelé! (Zaj.)

Mit ígért a kormány?

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Itt rátérek arra, amit a t. képviselő urak többször felhoztak, hogy mi ígéreteinket meg nem tartjuk. Kérem, ez hamis állítás, amelynek alapja nincsen. (Nagy zaj és felkiáltások a nemzetiségi padokon: Tessék megkérdezni a választókat!) Tessék megnézni, hogy mindazok, akik azt akarják ránkfogni, hogy mi kötelezve vagyunk azt a javaslatot heterjeszteni, vagy legalább tartalmilag teljesen azonos javaslatot, mint amelyet az előző kormány kidolgozott...

Goldis László: A pluralitást ígérték? (Nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon: Kristóffy!)

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter... én uraságoktól levetett ruhákat nem szoktam viselni. (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon. Nagy zaj a középben. Halljuk! Halljuk!) Azok, akik azzal vádolnak, hogy ígéreteinket megszegjük, több ízben kifogást emeltek ebben a Házban, kifogást emeltek népgyűléseken az ellen, hogy ez a kormány nem akarja az egyenlő és nem akarja a titkos szavazati jogot megígérni, tehát igen sokan azon képviselő urak közül, akik ma itt el akarják hitetni a világgal, hogy ők hittek abban, hogy mi kötelezve vagyunk az általános titkos választói jogot javasolni...

Mezőfi Vilmos: A nemzeti küzdelem alatt hitték?

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter... sokan ezen képviselő urak közül tudták, hogy én magamat arra soha sem köteleztem. Olyanra kötelezni soha és semmi körülmények között nem fogom magamat, amit az országra nézve károsnak tartok. (Élénk helyeslés és taps a jobb- és baloldalon.) Nincsen olyan földi hatalom... (Nagy zaj és felkiáltások a középben: Igérte! Felkiáltások a jobboldalon: A mentelmi bizottsághoz!) Nincsen olyan földi hatalom, amely engem

bármikor rábírhatót volna és bármikor rá fog szorítani, hogy olyat ígérjek, olyanhoz kössem magam, amit az országra végzetesnek és nagy veszélylyel járónak tartanék. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.) Csodálatos volna, ha én azoknak az uraknak politikai örökségét vállaltam volna, akiktől elválaszt ég és föld (Helyeslés a jobb- és baloldalon.), elválaszt a politikai gondolkodás...

Molnár Jenő: A kereskedelmi szerződéseket átvállalta!

Szilassy Zoltán: Te is ott voltál, te is vállaltad! (Nagy zaj.)

Az elnök (csenget): Csendet kérek!

Goldis László: Csináltak volna jobbat, de ne rosszabbat. (Zaj. Elnök csenget.)

Mezőfi Vilmos: Majd felolvassuk a paktumot!

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Nagyon természetes (Zaj. Elnök csenget.), hogy azok az urak, akiknek hangulatot kell feltétlenül csinálni ezen javaslat ellen...

Mezőfi Vilmos: Meggyőződésből!

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter... Akik meggyőződésből küzdenek ezen javaslat ellen és ez nekik — nem bánom — hazafiságból nem tetszik, de akiknek izgatni kell, amikor azt látják, hogy ez a javaslat semmi reális érdeket nem sért, mert egyik réteget, egyik osztályt sem zárja ki a parlamentből: akkor rá kellett fogni erre a többségre, hogy megtagadta a szavát, mert valamiképpen mégis kellett ezt a többséget erőteljesebb támadásban részesíteni — hiszen különben, aki látja, hogy ebbe a Házba be akarják hozni, az nem lesz olyan ügyetlen, hogy a nyitott kapukat a fejével beverje, anynyira, hogy véresre verje a fejét. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Amikor mindenki tudja és látja, hogy e javaslatnak határozott célja az, hogy az eddig joggal nem bírt és bejönni akaró és ehhez tényleg igényyel is bíró elemek bejöjjenek a parlamentbe, akkor természetes, hogy azt a hangulatot, amelyet önk kivánnak, csakis azzal a ráfogással érhetik el, ha a kormánynak ilyeneket imputálnak. (Élénk helyeslés jobbfelől. Zaj a középben. Elnök csenget.)

Molnár Jenő: Nem áll.

Az elnök: Csendet kérek!

„Mi a kötelezettségük?”

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Fixirozzuk, t. képviselőház, hogy miben állottak a mi kötelezettségünk? (Halljuk! Halljuk!) A mi kötelezettségünk, úgy, mint az a trónbeszédben ki lett fejezve és a trónbeszéd a paktumnak hivatalos végrehajtása, (Zaj a középben. Halljuk! Halljuk! Elnök csenget.) az volt, hogy mi az általános szavazati joghoz kötöttük magunkat. (Felkiáltások balfelől: Nem volt pluralitás! Zaj. Elnök csenget.)

Pluralitás nem volt, de annak ellenkezője sem. Az nem volt a trónbeszédben, mert arra semmi helyen, semminemű alkalomkor obligót nem vállaltunk. Az obligót, amelyet vállaltam, becsületesen, szóról-szóra beváltottam, úgy, mint minden más obligót. (Éljenés a jobb- és baloldalon.)

Pop Cs. István: Ezt csak hiszi a miniszter ur! (Zaj.)

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Nem csak hiszem, de tudom. Annyi eszem csak nekem is van, hogy megítéljem, hogy milyen obligót vállaltam és milyen kardinális kérdésben. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Mezőfi Vilmos: Tessék az utczát megkérdezni! Majd az megmondja! (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Az elnök: Mezőfi Vilmos képviselő urat felkérem, hogy ne tartson itt parallel szónoklatot, ezt tiltja a házszabály.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Mi volt tehát az obligó, t. képviselőház? Az volt, hogy az általános választói jogot behozzuk és egy még precízebb obligó, amelyet még vállaltam — és egy percig sem törekedtem ezt az obligót kijátszani — az volt, hogy ugyanannyinak adjunk választói jogot, mint amennyinek adott a múlt kormányjavaslat. Ennek szóról-szóra eleget tettünk. (Zaj a középben és a baloldal felső padjain. Elnök csenget.)

Goldis László: Az uraságoktól levetett ka-

bátot mégis felvette. (Zaj. Elnök csenget. Felkiáltások jobbfelől: Halljuk! Halljuk!)

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Ezen javaslatnak alapelve ugyanaz, amennyiben az irni-olvasni tudás az előfeltétel; ugyanannyi szavazója van ennek a javaslatnak, mint volt amannak. (Zaj a középben. Elnök csenget.) Ennyi volt az obligó. De éppen azért vállalkoztam arra, hogy ennek a régi javaslatnak a veszélyeit ellensúlyozzam és azért vigyáztam kezdettől fogva arra, hogy az „egyenlő” kifejezést sohase mondjuk ki. (Zaj. Elnök csenget.)

Hogy azelőtt nem hangoztattuk nyilvánosan, hogy mi nem mondjuk a trónbeszédben, hogy többes szavazati jogot kívánunk, ez, kérem, igen természetes, mert hisz nekünk mint kormánynak, akkor módunkban sem volt megállapítani a törvényjavaslatot. Akkor csak én dolgoztam benne és csak amikor én formáltam magamnak végleges véleményt, csak akkor vihettém ezt a minisztertanács elé és csak akkor foglalhatott el végleges álláspontot a minisztertanács is. Ennélfogva igen természetes, hogy akkor, amikor a részletekre vonatkozólag egymással még megállapodásra nem jöttünk, a részletekre vonatkozó nyilatkozatokat nem is tehattünk, hanem mindnyájan egyértelműleg abban a véleményben voltunk, hogy valamely uton és módon — az ut és mód megtalálása az én feladatomból volt — azon kell lennünk, hogy az előbbi javaslat veszélyei ellen megvédjük az országot. (Élénk helyeslés.) Ezért nem vettük be azt a kifejezést, hogy: egyenlő.

Egy hang (a középben): Háromszáz esztendővel visszataszították az országot.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: A politikai kötelezettség az volt, hogy 2,600.000 választót kell adni az országnak. Ez a tény (Zaj.) vezetett engem többes szavazati jog megajánlásához. Az a nagy tömege az új választóknak, a még ki nem próbált elemeknek uralmat, egészen új korszakot alkotott volna Magyarországon, olyan korszakot, amelyben bizonytalanná vált volna a nemzeti érdekek megóvása. (Zaj.) Ilyen ugrást józan államférfiak soha sehol nem csináltak. (Zaj.)

Az elnök (csenget): Goldis László képviselő urat többszörös közbeszólásaiért rendreutasítom.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Ilyen ugrás a politikai nemzetet egy csapásra teljesen átalakíthatná, a politikai hatalmat bizonyos rétegektől egyszerre elvonná és egyszerre egészen más, olyan rétegeknek adná át, amelyek eddig a politikai hatalomból teljesen ki voltak zárva, amelyeknek semmi politikai iskolázottságuk, semmi politikai gyakorlatuk nincsen. Olyan nagyfokú könnyelműség volna ez, amelytől biztos és nyugodt politikai viszonyok közt élő nemzetek mindenütt és mindig óvakodtak.

Goldis László: A függetlenségi párt ennek ellenkezőjét hirdette.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: ... és amelyet Magyarországon megköczkázta a vakmerő játék volna legszembentebb kincseinkkel. (Éljenés és taps a jobboldalon.)

Maniu Gyula: A függetlenségi párt nem taposol?

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Ha mi 1,100.000 választóból álló választóközönség helyébe egyszerre kétmillióhat-hétszázezer ilyen választóból álló választóközönséget alakítanánk, akkor egészen bizonyos, hogy minden átmenet nélkül politikai tekintetben óriási súlyt nyernének oly egyének, akiknek sem vagyonuk, sem műveltségük nincsen, olyan elemek, amelyek éppen ennél fogva nem képesek a saját maguk előnyére semmi politikai hatalmat gyakorolni. (Ugy van!)

Egy hang (a középben): A grófokra kell azt bizni!

A szükséges átmenet.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: Ez a választói törvényjavaslat a lakosság egy hatodát ruházza fel választóijoggal. Ugyanez az arány szerepel Angliában is. Már maga ez a tény bizonyítja, hogy mi bizonyos ellensúlyok nélkül ezt a nagy lépést nem tehetjük meg. (Élénk helyeslés.) Méltóztassék Magyarország viszonyait Anglia viszonyaival összehasonlítani. (Halljuk! Halljuk!) Anglia tengertől övezett ország, melynek területén ellenség századok óta nem volt, Anglia a leggazdagabb, legmű-

veltebb, legelőrehaladottabb ország; ott maga a munkásság is nagy műveltséggel bír; ott már nagy politikai gyakorlata van a lakosságnak. (Ugy van!) Ezzel szemben Magyarország a legexponáltabb állam Nyugateurópában; Magyarországot folytonosan az ellenség tiporta; mi ahelyett, hogy kulturmunkát végeztünk volna, önállóságunkat, szabadságunkat, életünket védjük. (Ugy van!) Mi ebben a küzdelemben kimerültünk, elmaradtunk és nem álltunk ott, ahol a Nyugat. (Ugy van!) Nálunk, eltekintve más hátrányoktól, már ezen oknál fogva sem volna okos oda, ahova az angol fokozatos egymásutánban, egymást követő reformok után óvatossan ért el, egyszerre ugrani, egy csapással eljutni akarni, (Élénk helyeslés.) a legszűkebb választói jogról átugorni a legtágabbra. (Ugy van!) Ezt theoretikusok, idealisták, olyanok, kik hazájukat nem komolyan, nem szenvedélyesen szeretik, megkísérthetik, (Élénk helyeslés jobbfelől, mozgás a közepén.) de az, aki érzi felelősségének súlyát; aki érzi, hogy az ő nevéhez kapcsolódnak majdan Magyarország gyászai: ez ezt meg nem teheti. (Élénk helyeslés és taps.)

Ezért kellett a pluralitáshoz nyulni. (Halljuk! Halljuk!) A pluralitást azonban úgy kellett megalkotnom, hogy az demokratikus alapon álljon; hogy azon alapezélyeket, (Mozgás a közepén és balfelől.) amelyeket követnem kell, ne veszélyeztessem; hogy a pluralitás jogával minden osztálybeli élhessen; hogy ne legyen abból egy foglalkozás sem kizárva; hogy ezt a jogot a legszegényebb is, az is, akinek semmi vagyona, tőkéje nincs; az a munkás is, aki napi munkájából él, megszerezhesse. (Helyeslés.) A pluralitásnak nem az a célja, hogy egy osztályt, vagy akár egy nemzetiséget károsítson, avagy kizárjon.

Pető Sándor: Hogy a kisebbség tovább uralkodhassék! Ez a célja. (Nagy zaj a jobb- és baloldalon. Taps a közepén. Elnök csenget.)

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter: Az a célja, hogy az értelem, az intelligencia, a képesség uralkodjék; (Élénk helyeslés. Halljuk! Halljuk!) az a célja, hogy minden osztálynak színe-java nagyobb súlylyal bírjon, mint az a része, amely kisebb kvalitásokkal rendelkezik. (Élénk helyeslés.) Ez a célja nem a nemzetiségek ellen van irányítva. (Zaj.)

Egy hang a közepén: Egy kis öszinteséget kértünk! (Nagy zaj.)

Az elnök (csenget.)

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter: ... mert az irni-olvasni tudás megkövetelése csak nincs a nemzetiségek ellen irányítva. (Halljuk! Halljuk!) Azt hiszem, hogy majd kikérik maguknak a nemzetiségek és joggal, ha az ő képviselőik, Európa előtt, ahol mindig azt szeretik hangoztatni, hogy a nemzetiségek nagy vagyonnal, intelligenciával és természetes erővel bírnak és hogy a magyarok csak mesterséges eszközökkel, zsarnoki uton tudnak minket legyőzni, most egyszerre Európa előtt azt fogják vallani, hogy a vagyonnak, az intelligenciának és a vezető elemeknek honorálása nem más, mint magyar sovinszta politika! (Tetszés!) Hogyha ezzel a bevállással fognak Európa elé lépni, akkor tessék elhinni, elvesztik hitelüket Európa előtt. (Éljenzés és taps a bal- és jobboldalon. Közbeszólás a nemzetiségi padokon.) Most azt mondja az egyik képviselő ur a nemzetiségi csoportból, — fixirozom e kijelentést, — hogy a javaslat nem a nemzetiségek ellen van irányítva, hanem a demokrácia ellen. De a vidéken azt mondják, hogy a magyarság erőszakot gyakorol a nemzetiségek ellen és ennek a törvénynek egyetlen egy célja a nemzetiségeket megfosztani természetes jogaiktól. (Nagy zaj a közepén.) Kérem, méltóztassanak ugyanazt mondani itt, amit mondanak odakinn. (Zajos helyeslés. Zaj a közepén.)

A nyilvános szavazás.

Ezekben elmondtam főérveimet a pluralitás mellett és most még csak egy kérdéssel kívánok foglalkozni, amelynek szintén inkább elvi jelentőséget tulajdonítanak és ez a szavazás módja. (Halljuk! Halljuk!) Amint tudni méltóztatnak, ezen javaslat a nyilvános szavazást fenntartja. (Helyeslés.) Az én meggyőződésem az, hogy a politikai jogokat nyilvánosan kell gyakorolni; az én meggyőződésem az, hogy a választói jog egyúttal választói köteletség is és

azzal az erkölcsi obligóval jár, hogy nyíltan be merje vallani mindenki meggyőződését. (Helyeslés a jobb- és baloldalon. Zaj a közepén. Pető Sándor közbeszól.)

Az elnök: Pető Sándor képviselő urat kérem, hogy ne zavarja folytonosan a tanácskozás menetét (Folytonos zaj és közbeszólások.)

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter: Azt mondja egy közbeszólás, hogy az egész világ mást mond.

Pető Sándor: Csak Dánia nem! (Nagy zaj.)

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter: Ugy látom, hogy a t. képviselő urnak nem volt ideje a külföldi törvényekkel részletesen foglalkozni, mert különben belátta volna, hogy a titkosság igen sok törvényben benn van ugyan, mint jelző, azonban tényleg a legkevesebb országban van a titkosság biztosítva. (Nagy zaj.)

Pető Sándor: Belgiumban a pluralitás méltó megvan! (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Az elnök (csenget): Csendet kérek! (Felkiáltások a jobb- és baloldalon: Ott tessék csendet kérni!)

Az elnök: Ne méltóztassék az elnökkel feleselni; ezt nem tűröm el.

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter: A legtöbb országban a titkos szavazás valódi titkossága nincs biztosítva. (Kgy van! jobbfelől.) Már pedig én azt tartom, hogy ha a törvényben a szó megvan, akkor annak komoly tartalmat is kell adni, azt végre is kell hajtani. Mondom, a legtöbb országban ez nem történt meg. Bismarck azt mondta egyik nyilatkozatában, hogy ő a német becsületet magasabbnak tartja, semhogy a titkossághoz folyamodjék. Azt hiszem, hogy a magyar becsület nem áll alatta a németnek és hogy a magyar tradíciókkal jobban egyezik meg a nyilvánosság, mint a titkosság. (Helyeslés a jobboldalon.)

De t. képviselőház, (Halljuk! Halljuk!) sokan vannak, akik ettől eltérő nézetben vannak. Én ezeknek csak azt mondom, hogy ne követeljék azt, hogy ezzel a javaslattal egyidejűleg a titkosság behozassék. Aki a titkosságnak hiva, az külön hozza fel egyszer a kérdést, elvontan a választói jog kiterjesztésétől. Angliában is így tettek, ott sem kapcsolták össze a választói jog kiterjesztésével, ami helyes is, mert egyszerre minden irányban szakítani a multtal, azt könnyelmű emberek teszik, akik a nemzet, a természet törvényeit nem ismerik, akik nem tudják, hogy ugrás a természetben nincs, ezt teszik azok, akik a politikát játéknak nézik, (Zaj a közepén.) hanem meggondolt politikus nem teszi. (Ugy van! Ugy van!) Ha a választói jog kiterjesztése után még mindig sokan lesznek, akik azt tartják, hogy a felülről való nyomás képezi a választói jog legnagyobb veszélyét, ha a tapasztalatok igazat fognak adni azoknak, akkor módjában lesz a törvényhozásnak külön, novelláris intézkedéssel a titkosságot is megállapítani. De hübelebalázs módjára mindent egyszerre halomra dönteni nem lehet. (Helyeslés.)

Pető Sándor (közbeszól.)

Az elnök: Minthogy Pető Sándor képviselő ur folyton és következetesen többszöri figyelmeztetésem dacára a csendet és rendet zavarta, a belügyminiszter ur beszéde után kérdést fogok intézni a Házhhoz aziránt, vajjon nem kívánja-e az ügynek a mentelmi bizottsághoz való utasítását. (Élénk helyeslés és taps a jobb- és baloldalon. Zaj a közepén.) Csendet kérek.

A hiányok pótolhatók.

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter: Eljuttottam felszólalásom végére. Javaslatom két álláspontból támadtatott eddig és fog támadtatni ezental. Az egyik álláspont azt mondja, hogy a javaslat nem elég demokratikus, nem csinálunk elég nagy lépést a jogok kiterjesztése tekintetében.

Goldis László: Egyáltalában nem csinálunk lépést.

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter: Akik azt mondják, azoknak az a válaszom, hogy vigyázzanak, mert hogyha tényleg úgy áll, hogy nekik van igazuk, akkor ezen könnyű segíteni; hogyha tényleg úgy áll, hogy mi nem megyünk olyan messze, mint azt a szükség megkívánja, könnyű lesz pótolni ezt a hiányt, könnyű lesz a pluralitást eltörölni. Ha igazuk van abban a tekintetben, hogy az annyira sérti

a nemzet öntudatát, annyira sérti a jogegyenlőség érzetét, akkor igen könnyű lesz eltörölni és annak eltörlése után meg lesz az, amit kívántak, az egyenlő és általános választói jog. Ha azonban nem nekik, hanem azoknak lesz igazuk, akik, mint én és velem sokan, féltik az országot az egyszerre való tulságos rohamos haladástól, akkor, hogyha messzebb megyünk, mint ahogyan az érdekek megkívánják, többé ezt visszacsinálni nem lehet. (Igaz! Ugy van!) Megfosztani az egyszer megadott jogoktól senkit nem lehet s akkor menthetetlenül jóformán veszve van minden: beteg lesz maga a nemzeti akarat, beteg lesz ez a szerv, amely a gyógyítást vezeti. (Igaz! Ugy van!) Ha, mondom, nekik van igazuk, akkor elérhetik azt, amit akarnak; ha nekünk van igazunk és nem történik meg az, amit ma akarunk, akkor azt később helyrehozni és pótolni nem lehet. (Igaz! Ugy van!)

Ne feledjék különben azok, akik ma oly roppant követelők, hogy nem az ő erejük hozta e kérdést napirendre; az ő természetes erejük nem elég nagy arra, hogy ezt, amit a javaslat, vagy pláne ennél többet biztosítson. Ne feledjék, ha ezt is elvetik, ha segítik azokat, akiknek ez is sok, hogy megbuktassák a dolgot, akkor igen könnyen megtörténhetik, hogy ennyit se kapnak. (Nagy zaj. Felkiáltások a közepén: Kik azok?)

Az elnök (csenget): Csendet kérek!

Végszó.

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter: Vannak sokan, akik aggódva néznek a javaslatra. (Halljuk! Halljuk!) mert azt tartják, hogy tulságosan nagy lépést jelent. (Halljuk!) Azoknak azt mondom, vigyázzanak, ha sikerül megbuktatni e javaslatot, félek tőle, hogy ezzel együtt elvesztenék hitelüket a nép előtt, politikai megbízhatóságukat és azzal elveszne politikai hatalmuk is. Mi mindnyájan igenis igértük az általános választói jogot; ezt be kell váltani; ha nem váltjuk be, akkor mindenesetre oly küzdelem fog megindulni, amelynek végét senki sem tudja megjósolni. (Mozgás. Halljuk! Halljuk!) Csak azt tudhatjuk róla mindnyájan, hogy az minden erőt, minden figyelmet igénybe fog venni s hogy nagy megrázkódtatásokkal fog járni. Ha pedig elfogadják ezt az alapot, amely tulajdonképp kompromisszum a két tulzó álláspont között, amelylyel biztosítani lehet azt, hogy e Házhban minden réteg, minden osztály képviselve legyen, képviselve legyen komolyan — s majd a választókerületek beosztásával feltétlenül biztosítani lehet, hogy minden réteg itt jogos súlylyal is bírjon — de másrészt nincs veszélyeztetve az, hogy a legfőbb ura e parlamentnek az lesz, az a rétege a nemzetnek, amely minden tradíciójával, minden érzésével a hazához van fűzve, mely történelmi jellegében a magyar államnak főereje... (Igaz! Ugy van!)

Mezői Vilmos: A Nemzeti Kaszinó!

Gróf Andrassy Gyula belügyminiszter: Nem a Nemzeti Kaszinó. (Nagy zaj. Felkiáltások jobbfelől: a Lipótvárosi! A szakszervezetek!) Ismétlem, ha ez biztosítva lesz, akkor mindkét fél eléri azt, amire valódi igénye van.

Ne felejtse el senki, hogy szavazatával a haza sorsát hosszú időre befolyásolja. (Igaz! Ugy van!) ne nézzen senki más tekintetre, mint az ország nagy érdekére. (Élénk helyeslés és taps.) Ne feledje el senki soha egy perczig sem azt, hogy ha szavazatával kárt okozott a nemzetnek, soha magáról a felelősséget lemosni nem fogja. (Igaz! Ugy van!) hogy akkor a történelem előtt megbélyegezetten fog állani. (Igaz! Ugy van!)

Ezek után csak arra kérem a t. Házat, méltóztassék egy 31 tagu bizottságot alakítani, amely javaslatomat tárgyalás alá veszi. (Hosszszantartó élénk éljenzés és taps.)

Az elnök kérdi a Házat, hogy Petőt rakonezát-lankodása miatt a mentelmi bizottság elé utasítja-e?

A Háza a mentelmi bizottság elé utasítja Petőt (Az elnök szünetet ad, mire a képviselők a terem közepére tördülnek s ujjongva fogják körül gróf Andrassy Gyulát.)

Szünet után.

A 31-es bizottság.

Mezői Vilmos indítványozza, hogy a törvényjavaslatot először az osztályokhoz utasítsák. A ja

vaslat előterjesztése által a kormány megszegte a királyi ígéret szentségét. (Zaj.)

Az elnök Mezőfit rendreutasítja.

Wekerle Sándor miniszterelnök óva int attól, hogy ilyen fontos javaslatnál a szakbizottsági tárgyalást mellőzzék. A belügyminiszter indítványát ajánlja elfogadásra.

Az elnök figyelmezteti Mezőfit, hogy ha most látároz/indítványáról a Ház, később nem ismételteti meg.

Mezőfi Vilmos visszavonja indítványát.

A Ház ezután elhatározza, hogy a törvényjavaslatot harminczegy tagu bizottság elé utalja s a bizottság tagjait később fogja megválasztani.

Javaslatok, jelentések.

Wekerle Sándor miniszterelnök törvényjavaslatot terjeszt elő Bosznia és Herzegovina annexiójáról, indítványozza, hogy a javaslatot huszonegy tagu bizottság elé utalják.

A Ház így határoz.

Holtz Pál előterjeszti a pénzügyi bizottság jelentését a költségvetésről, Wekerle Sándor miniszterelnök pedig előterjeszti a zárószámadásra vonatkozó jelentéseket.

A következő ülés napirendjének megállapításakor

A holnapi napirend.

Farkasházy Zsigmond sajnálatát fejezi ki, hogy oly fontos időben annyi ideig szüneteltette a Ház a ülését.

Az elnök megint Farkasházyt, hogy ez semmi összefüggésben sincs a napirenddel. (Kitérő zaj.)

Farkasházy Zsigmond: Az osztrák császári jubileum alakmárból megjelent pátenstről beszél. (Lárma, kavarodás.)

Az elnök megismétli figyelmeztetését.

Farkasházy: Ugy látszik, ismétlődni fog a szövegvonás. Ugy sem történik sehol annyi szövegvonás, mint itt. (Zaj.)

Az elnök rendreutasítja Farkasházyt. (Zajos helyeslés.)

Farkasházy: Hosszasan előadva kéri, hogy tűzzék ki a holnapi napirendre a császárijubileum alkalmból rendszeresített tisztviselői kereszték tárgyában beadott indítvány megokolását.

Az elnök javasolja, hogy az indítvány megokolását a holnaputáni ülésre tűzzék ki.

A Ház így határoz.

Ezután Rakovszky Béla interpellált a balkáni eseményekről. Az interpellációt és a miniszterelnök választát külön cikk ismerteti.

Az ülés negyed egy órakor végződött.

Budapest, november 11.

Az alkotmánypárt értekezlete. Az országgyűlési alkotmánypárt csütörtökön este félnyolcz órakor értekezletet tart. Az értekezlet tárgya a választási törvény és a bosnyák annexióról szóló törvény tárgyalására kiküldendő bizottsági tagok kijelölése.

A honvédelmi miniszter előterjesztései. Jekeli Lajos honvédelmi miniszter, a képviselőház mai ülésén törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé a honvédség számára megrendelt ismétlopuskák beszerzése körül felmerült költségek fedezésére. A törvényjavaslat szerint a honvédelmi miniszter felhatalmaztatik, hogy a honvédség számára az 1904. évben megrendelt 36.000 db ismétlopuska beszerzésénél felmerült 2.625.282 korona költséget és az esetleges 3 százalékos kamatköltséget a honvédelmi tárca átmeneti kiadásai között számolja el és a pénztári készlethez fedezze. A törvény kihirdetésének napján lép életbe. Ezenkívül betervezte a honvédelmi miniszter az ellenőrzése alatt álló honvédelmi és egyéb intézményeknek állapotáról szóló jelentéseket. Az 1907. évben a közös katonai nevelő-intézetekben a magyar állami alapítványi helyeken összesen 43 iskolák volt a magyar nyelvű tanítás. A közös hadügyminisztérium vezetés alatt álló és az állam területén elhelyezett katonai reáliskolákban és hadapródiskolákban a magyar nyelv tanítása és a magyar nyelvű oktatás eredménye általában kielégítő volt. Azok az ifjak, akik magyar nyelvű alsóbb iskolákból léptek ezekbe az intézetekbe, a magyar nyelvet teljesen bírják, az idegen nyelvű iskolákból átléptettek pedig kellő módon elsajátították a magyar nyelvet. A honvédséghez a közös hadseregből összesen 5 tiszti léptett az elmúlt évből, még pedig kizárólag a gyalogságnál; egy ezredes, két százados és két főhadnagy. Jelentést tett még a honvédelmi miniszter a hadmentességi adóalap állapotáról és a honvédelmi háza jelenlegi állapotáról. A honvédelmi háza folyamatosan vannak azok az átalakító munkálatok, amelyek célja, hogy az öreg honvédeknek életük utolsó éveiben nyugalmas és munkától mentes életet biztosítsanak.

Jelentés a költségvetésről. Holtz Pál, a pénzügyi bizottság előadja a képviselőház mai ülésén terjesztette be a pénzügyi bizottság általános jelentését az 1908. évi költségvetésről.

A választási reform átnézete.

— Andrássy Gyula törvényjavaslata. —

Budapest, november 11.

A választási reform ma minden legutolsó apró részletéig ismeretessé lett s ezekből a részletekből mint egy grandiozus, szervesen összefüggő, hatalmas törvényalkotás tevődik össze a gróf Andrássy Gyula reformtervezete.

A pluralitás.

A reform — amint ez az eddig nyilvánosságra jutott adatokból is köztudomású volt — a pluralitás alapján áll, de emellett a politikai jogok szétszétosztásában olyan mélyre nyúl egészen a népszerű legalsóbb és legszélesebb rétegéig, hogy az adott viszonyok között a lehető legliberálisabbnak mondható. A választói jog kiterjesztésében tovább megy annál a vonalnál, amely a Kristóffy-féle javaslat annak idején a legszélsőbb határnak állított fel, az állampolgárok írni-olvasni tudásán. Andrássy Gyula az analfabéták számára is kikanyarít egy bizonyos minimális politikai jogot, tiz analfabéta állampolgár választ egy megbízottat, aki tiz társa helyett ad le egy szavazatot. Ezek fölött az ösválasztók fölött épülnek föl a további egyes, kettős, hármas szavazattal rendelkező választók kategóriái. A választói jog Andrássy javaslata szerint ezek után így alakul Magyarország:

Szavazati joga lesz minden férfinak, aki magyar állampolgár, életének huszonegyedik évét betöltötte, állandó lakással bír, nem áll a választói jogosultsággal összeférhetetlen közszolgálatban és a választói jogosultságból nincs a törvényben körülírt kizárási ok alapján kizárva. A javaslat a választói jogosultsághoz legalább egy évi lakást kíván ugyanabban a községben.

Nincs szavazati joga annak, aki:

1. Aktiv katonára vagy fegyvergyakorlaton van; 2. az állami, törvényhatósági vagy községi rendőrség legénységének tagja.

A választói jogosultságból kizáró okok közé a javaslat az 1874. évi XXX. törvénycikkben körülírt okokon kívül a következő újabb okokat is veszi föl: aki közjótékonyágban vagy közsegélyben részesül; aki nyilvános helyen botrányt okozó részegség miatt két éven belül legalább két ízben jogerősen el volt ítélve és az utolsó büntetés kiállításától vagy elévülésétől számított egy év még el nem telt; aki nyereségvágyból elkövetett vagy az állam ellen irányuló vagy az 1878. évi V. törvénycikk 172. szakaszának második bekezdésébe vagy a kivándorlásról szóló törvénybe ütköző büntetést vagy véttség miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre volt ítélve, a kiszabott büntetés kiállításától vagy elévülésétől számított öt év alatt.

Azok az állampolgárok azután, akik a választói jogosultságot így felsorolt általános kellékeinek megjelölésére, a következő kategóriákba osztva gyakorolják jogukat:

I. Ösválasztók lesznek és választói jogukat tizes csoportokban, választott megbízottak után gyakorolják azok, akik sem írni, sem olvasni nem tudnak.

II. Egyes szavazati joguk van az ösválasztók megbízottainak s azoknak az állampolgároknak, akik a választási jog általános kellékeinek egyébként megfelelően, bármilyen nyelven írni-olvasni tudnak.

III. Kettős szavazati joga lesz annak az állampolgárnak, aki emellett, hogy a választási jog általános kellékeinek megfelelően: 1. aki a középiskolának (gimnáziumnak), vagy reáliskolának vagy polgári iskolának legalább négy osztályát sikeresen elvégezte; vagy 2. aki olyan állásra van vagy volt törvényesen alkalmazva, vagy akinek olyan foglalkozása van, vagy volt, amelyhez a törvény értelmében legalább az említett valamelyik iskolák elvégzése szükséges. 3. aki életének harminczkettedik évét betöltötte, törvényszabta összes tényleges és tartalékos, katonai szolgálati kötelezettségének eleget tett és atyai hatalma alatt álló vagy teljeskoru, törvényes (törvényesített), legalább három gyermeke van; vagy 4. aki föld-, ház-, bányá-, tőkekamat- és járadékadó vagy kereseti adó fejében — az általános jövedelmi pótdadó hozzászámítása nélkül legalább évi husz ko-

rona egyenes állami adóval volt megróva; 5. aki gazdaságban, ipari és kereskedelmi, vagy más vállalatban, vagy háztartásban, mint munkaadó legalább öt év óta, legalább egy, tizenhat éven fölüli férfiszemélyt alkalmaz; vagy 6. aki gazdaságban, ipari, kereskedelmi, vagy más vállalatban, háztartásban legalább öt év óta ugyanazon munkadónál fizetés (bér) mellett van állandóan alkalmazva; kettős szavazata van annak is, aki az e pontban említett minőségben ugyanazon munkadónál fizetés (bér) mellett legalább nyolcz éven át van alkalmazva.

IV. Hármasszavazati joga lesz annak az állampolgárnak, akinek emellett, hogy a választási jog általános kellékeinek megfelelően: 1. legalább középiskolai képzése van, vagyis aki főgimnáziumnak, főreáliskolának vagy ezekkel tantertre nézve egyenrangú más polgári, vagy katonai tanintézetnek legmagasabb osztályát, vagy évfolyamát sikeresen elvégezte; vagy 2. aki olyan állásra van vagy volt törvényesen alkalmazva, vagy akinek olyan foglalkozása van vagy volt, amelyhez legalább a középiskola elvégzése szükséges; 3. aki föld-, ház-, bányá-, tőkekamat- és járadékadó fejében legalább évi száz korona egyenes állami adóval van megróva.

A pluralitás hatása.

Andrássy javaslata tehát valóban általános, mert az eddig választásra jogosult 1,119,621 választóval szemben ezennel 3,889,425 állampolgár részesedik a választói jog gyakorlásában. Ebből a számból 1,270,924 ember ösválasztó lesz, míg közvetlenül 2,618,501 állampolgár fogja gyakorolni a választói jogát. A közvetlen választók közül egy szavazata lesz: 1,534,443, két szavazata 866,267 és három szavazata 217,791 egyének. A közvetett ösválasztó megbízottainak szavazatait is hozzászámítva, az új reform alapján összesen 4,047,671 lesz a jogosult szavazatok száma Magyarországon, amiből 127,321 szavazatot adnak le az ösválasztók megbízottai, 1,534,433 szavazatot az egyes, 1,732,534 szavazatot a kettős és 653,373 szavazatot a hármas szavazatra jogosított állampolgárok.

A pluralitás behozatalával a kormánynak az a célja volt, hogy az általános választói jognak ezzel a korrektívumával az egyenlő szavazati jog merev igazságtalanságát enyhítse. Célja volt a műveltség, belátás, higgadság legalsó fokán álló tömeg feltétlen uralmának ellensúlyozásával a műveltebb, higgadtabb, az államfenntartó elem fölényét az általános választói jog behozatala mellett is lehetőleg érvényesíteni. Célja volt intézményesen biztosítani azt, hogy a nagyon könnyen félrevezethető, rendszerint szenvedélyes és szeszélyes tömeg uralma helyett a józan megfontolás, a politikai hivatottság vihesse az államéletben a vezérszerepet. Célja volt, hogy a szám mechanikus és zsarnoki uralom helyett a politikai értékek érvényesítését biztosítsa.

A javaslat ebből a célból a politikai jogok mennyiségét a politikai műveltséghez méri és az értelmi cenzust, vagyoni cenzussal párosítva, olyan szempontokat tűz ki a választási jog különböző fokozatainak megállapításánál, amelyekből következtetni lehet arra, hogy az illetők gazdasági, családi viszonyaikból kifolyólag óvakodni fognak mindenféle kockázattal politikától.

Nemzetiségi szempontból az összes közvetlen szavazatok közül magyar lesz 62.8%, nem magyar 37.2%; az ösválasztók szavazatai közül magyar lesz 32.2%, nem magyar 67.8%. A közvetlenül szavazó választók szavazataiban a magyarság arányszáma a következőképpen alakul: Egyes szavazók között magyar lesz 58.6%, kettős szavazók között 63.3%, hármas szavazók között 71.7%, ami világosan mutatja, hogy a pluralitás behozatala mennyire megjavította a magyar szavazatok átlagos arányszámát.

A választhatóság.

Országgyűlési képviselővé választható az, akinek a választás időpontjában választói joga van, és olvasni tud, a törvény azon rendelkezésének, hogy törvényhozás nyelve a magyar, megfelelni képes és a választhatóságból nincs kizárva.

Az a körülmény, hogy valakinek állandó lakása nincs, vagy hogy valaki a választói név-

Jegyzékbe nincs felvéve, az illetőnek választatóságát nem zárja ki.

Nem választhatóvá országgyűlési képviselővé: aki a magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló 1879: L. törvény-czikk 15. s 44. szakaszai értelmében az országgyűlés tagja nem lehet.

A választhatóságból kizáró okok közt a javaslatban lényegesebb ujitások a következők: nem választható, aki nyereségvágyból elkövetett bűntett miatt jogerősen három évet meghaladó szabadságvesztés büntetésre, vagy ennél súlyosabb büntetésre volt ítélve; aki az előző pontban nem említett bűntett miatt, vagy nyereségvágyból elkövetett, vagy az állam ellen irányuló, vagy az 1878: V. t-czikk 172. szakaszának második bekezdésébe, vagy a kivándorlásról szóló törvénybe ütköző vétség miatt jogerősen szabadságvesztés-büntetésre volt ítélve, a kiszabott büntetés kiállásától vagy elévülésétől számított tíz év alatt.

Az összeférhetetlen állások közé a javaslat a következőket is fölveszi: a törvényhatósági és rendezett tanácsú városok rendőrkapitánya és a fegyveres erőnek állandó vagy ideiglenes szolgálatban álló hivatalnok.

A választói névjegyzékek, választói kerületek, a választás.

Minden választókerület egy képviselőt választ; a választókerületek és székhelyük megállapításáról külön törvény lesz. A választókerületek szavazókörökre osztatnak, melyeket úgy kell megállapítani, hogy minden r. t. város s lehetőleg minden nagyközség és körjegyzőség külön szavazókört alkosson s abban a választók száma az 1000-et lehetőleg meg ne haladja.

A szavazóköröket a törvényhatósági bizottság, oly r. t. városban, amely külön választókerületet alkot, a képviselőtestület állapítja meg.

A választási névjegyzékek készítése és igazítása, egy a képviselőválasztások elkészítése a központi választmány hatáskörébe tartozik. A központi választmány legalább 12 tagból áll, melynek száma a hatáskörökhöz tartozó választókerületek számához képest emelkedik.

A választói névjegyzék összeállítását a központi választmány által kiküldött összeíró küldöttség végzi.

Az irni-olvasni tudás bizonyítását mellőzni kell, kinek e képességéhez megfelelő állása, vagy foglalkozása van s aki a népiskola VI. osztályának végzését bizonyítvánnyal igazolja. Egyébként az irni-olvasni tudást az összeíró küldöttség olvasás és tollba mondott szöveg leírása alapján állapítja meg. (40., 41. §.)

Fontos rendelkezés, hogy a törvény kihirdetése után 12 év múlva az irni-olvasni tudás igazolása csak a népiskola VI. osztályának elvégzését tanúsító bizonyítvánnyal történhetik. (144. §.)

A képviselőválasztások a belügyminiszter által a törvény értelmében kitűzött 10 napi határidőn belül tartatnak meg.

Képviselőjelöltre vonatkozó ajánlat a választás napja előtt öt nappal a választás elnökénél nyújtandó be, az ajánlat legalább száz választónak kell aláírni.

A szavazás nyilvános.

Az ösválasztók minden évben február hó 16-ikáig választják meg megbízottaikat, aki helyettük a szavazati jogot gyakorolja. Utasítást a megbízottaiknak nem adhatnak.

A kerület képviselője az lesz, aki az összes érvényes szavazatok általános többségét elnyerte. Ha több jelölt közül egyik sem nyert általános többséget, pótválasztás lesz a két legtöbb szavazatot nyert jelölt között.

Junktim.

A javaslat utolsó szakasza junktimot állapít meg e javaslat s a választókerületek beosztásáról később benyújtandó javaslat közt, amennyiben kimondja, hogy „a törvényt a választókerületekről szóló törvény nyel egyidejűleg kell kihirdetni”.

A koalíció értekezlete.

Budapest, november 11.

A koalált pártok ma este hat órakor a függetlenségi párt Erzsébet-köruti helyiségében Kossuth Ferencz elnöklésével együttes értekezletet tartottak. Az értekezleten a kormány részéről az elnök Kossuth Ferenczen kívül megjelentek Wekerle Sándor miniszterelnök, gróf Andrássy Gyula belügyminiszter, gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter, Günther Antal igazságügyminiszter, továbbá gróf Hadik János és Meskó László államtitkárok. A jegyzőkönyvet Buda y Barna vezette.

Az értekezlet első tárgya a csekk-ről szóló törvényjavaslat volt, amelyet Simonyi-Semadam Sándor előadó ismertetett, mire a javaslatot általánosságban elfogadták. A részletes tárgyalás során a 25. és 26. §-nál, amelyek büntető rendelkezéseket tartalmaznak, Kelemen Samu, hivatkozással arra, hogy sem a német, sem az angol csekk-törvényben ezek a büntető rendelkezések bent nem foglaltatnak, kéri az igazságügyminiszter által benyújtott eredeti szöveg elfogadását, amelyből szintén hiányoztak ezek a büntető szakaszok.

Simonyi-Semadam Sándor kéri az igazságügyi bizottság javaslatának az elfogadását.

Günther Antal igazságügyminiszter szerint sehol annyi visszaélés a pénzforgalom tekintetében elő nem fordul, mint éppen nálunk.

Kossuth Ferencz elnök kijelenti, hogy a függetlenségi párt már foglalkozott ezzel a javaslattal és azt el is fogadta.

Az értekezlet mellőzi Kelemen Samu indítványait és a törvényjavaslatot az igazságügyi bizottság szövegezésében fogadja el.

Az értekezlet másik tárgya a kereskedelmi fizetátruházásról szóló törvényjavaslat, amelyet Bakonyi Samu előadó ismertetett.

Az értekezlet a javaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadta.

Az értekezlet harmadik tárgya a kivándorlásról szóló törvényjavaslat.

Bernáth István előadó szerint a kivándorlás kérdésében ez a harmadik javaslat, amelyvel a törvényhozás elé lépnek. A javaslat lényegében novellaris jellegű, módosítja az 1903-iki törvény egyes intézkedéseit, másrészt azonban magában foglalja a 903-iki törvénynek érvényben hagyott intézkedéseit is, úgy, hogy egységes egészet alkot.

Kelemen Samu a javaslatot, mint igen gondos munkálatait elfogadja.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter szerint azok, akik ki akarván vándorolni, az állampolgári köteleméből való elbocsátást fogják kérni, kötelesek lesznek a kivándorlási törvényben megállapított óvadékot letenni, ha még katonakötelesek.

Az értekezlet a javaslatot általánosságban elfogadja.

A részletes tárgyalás során a 31. §-nál Kovács Ernő felhívja a belügyminiszter figyelmét arra, hogy az Amerikába kivándorolt tótok között nagy mértékben terjed a pánszlávizmus.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter szerint e kívánság teljesítése lehetetlen. Amerikában, ahol az egyéni szabadság a legnagyobb mértékben biztosítva van, lehetetlen azt kívánni a kormánytól, hogy egyes pénzintézetek ügyeibe beleavatkozzék és protekciójába vegye a Magyarországból kivándorolt tótokat. Az értekezlet a javaslatot részleteiben is elfogadta.

Az értekezlet negyedik tárgya a főváros fejlesztéséről szóló törvényjavaslat.

Hoitsy Pál előadó szerint a főváros olyan pénzügyi helyzetbe jutott, hogy bajain a maga erejéből segíteni nem tud. Az államnak a főváros segítségére kell sietnie, ez a célja a javaslatnak.

Gróf Batthyány Tivadar szerint az ország legtöbb községe és a vidéki városok igen sanyaru helyzetben van. Rámutat arra, hogy a főváros rossz gazdálkodása miatt került szerencsétlen anyagi viszonyok közé. Kéri a miniszterelnököt és a belügyminisztert, mikor terjesztik elő a fővárosi törvény revíziójáról szóló törvényjavaslatot, mert ez lesz rá döntő e javaslat elfogadása tekintetében.

Olay Lajos helyesli az előadó szavait, hogy a fővárosnak adandó áldozatoktól nem szabad visszariadni, mert amit a fővárosnak áldozunk, azt a nemzetnek adjuk. Azonban a főváros fejlődésére végzetesnek tartja a fővárosban meghonosodott klikk-rendszer uralmát. A főváros közigazgatása is olyan, hogy egy balkán városban sem tűrnék. Szóba hozza az Emmerling-hírdetések és a vízmérőórák körül konstatált visszaéléseket. Ezeket az állapotokat csak úgy lehet segíteni, ha a fővárosi törvény revízióját is sürgősen megcsinálják. Máskülönben, amíg a klikk-rendszer fennáll, a fővárosnak adott segély semmit sem ér. (Helyeslés.)

Németh Imre és Sümei Vilmos felszólalása után gróf Andrássy Gyula szólott fel. A fő-

város közigazgatását Olay t. képviselő ur tulszigoru megbírálásban részesítette, mikor azt mondta, hogy ezt Balkán államokban sem tűrnék el. Kénytelen vagyok a főváros közigazgatását védelmembe venni, mert ismerem tisztviselőinek kitünő működését. Azonban semmiképp sem akarom tagadni azt, hogy a főváros állapota igen sok kívánni valót hagy fenn. Állítom magam is, hogy a klikk-rendszer roppant pusztításokat vitt ott véghez. (Ugy van!) Belenyulni érélylyel, ahhoz jogom nincs — másképp nagy kedvem lett volna reá — de azon esetekben, melyek elem kerülnek, mindig az érélyes elintézésnek vagyok barátja. Az Emmerling-féle szerződést bizony valami előnyösnek én sem tartom és ezt az ügyet a magam részéről, a lehetőség szerint, a főváros érdekében fogom elintézni. (Helyeslés.) A legtöbb képviselő, aki felszólt, főleg abból a szempontból szólott fel, hogy sürgesse a fővárosi törvény reformját. Terminust nem tudok fixirozni egész határozottsággal. A határidőüzletet a börtön is el akarják törölni, ne hozzák be a miniszterekre nézve. (Derűtlenség.) Nem akarom, hogy azután azt mondják, hogy az ígéretet nem tartottam be. Azonban legyen meggyőződve a t. képviselő ur, hogy a legsürgősebb teendőmnek tekintem azt, hogy a fővárosi reformot elővegym. (Élénk helyeslés és éljenzés.) Az előkészületek nagy része már meg is van: hiszen régi javaslatok vannak ott. Széll Kálmán t. barátom idejében készült egy javaslat, amely alapjául szolgált eddigi munkálkodásomnak. Én azt hittem, hogy rövid idő múlva abban a helyzetben leszek, hogy benyújthatom a fővárosi törvény reformjáról szóló törvényjavaslatot. Feltétlenül ígérhetem, hogy a jövő ősz előtt beterjesztem — ezt a terminust mindenestre be tudom tartani — de úgy hiszem, hogy már sokkal előbb megtehetem. (Éljenzés.) Kérem, méltóztassék ezt tudomásul venni.

Wekerle Sándor miniszterelnök akkor, midőn ilyen jelentékeny áldozatot hozunk a főváros érdekében, egész jogosultaknak tartja azokat az aggályokat, amelyek a tekintetben merültek fel, hogy vajjon nem-e tulságosan támogatjuk a fővárost a vidék rovására. Aki figyelemmel kíséri azt, hogy a főváros milyen nagy mérvben járul hozzá a közszolgáltatásokhoz, az azt hiszem igazoltnak fogja látni, hogy nem követünk el aránytalanságot akkor sem, mikor ilyen jelentékeny áldozatot hozunk a főváros érdekében. Mikor azt az elvet akarjuk valósítani, hogy a fővárosból egy fürdő-várost, egy fürdő-központot csináljunk, akkor ne feledjük, hogy van egy másik javaslat is előkészülőben a vidéki fürdők segélyezéséről. A vidéki fürdők segélyezése érdekében jelentékenyebb áldozatokat fogunk hozni, mint ez a javaslat fővárosi fürdőkkel teszi. Organikus egészében kell egy kormány működését és terveit megítélni. (Helyeslés.)

Én azt hiszem, ezzel bizonyítékát szolgáltatam annak, hogy nem egyoldalú kedvezésekről van szó. De másrészt felmerült az az aggály, hogy a főváros egyes részeit nem arányosan részesítjük a segélyezésben. Ez a javaslat meggyőződésem szerint mindent az arányosság elvét tartja szem előtt. Azzal a panaszszal szemben, hogy a budai részeket elhanyagolják, utal a Budán végzett munkákra.

Ezek után legyen szabad egész röviden rámutatnom arra, hogy amikor a főváros adminisztrációját szóba hozzák, akkor — megengedem, bizonyos jogosultsággal — szeretik azt pártszempontból megítélni. Azért kérem a tisztelt együttes értekezlet tagjait, hogy a haladás biztosítását ne az elhalasztásban keressék, hanem abban, hogy ez alatt az éra alatt minél többet és minél nagyobbat alkossanak. (Éljenzés.) Azzal zárom beszédemet, hogy azok, akik szavazataikat a junktimhoz kívánják kötni, legyenek meggyőződve arról, hogy az a körülmény, hogy a belügyminiszter ur ilyen határozottsággal ígéri meg valamely kérdésként a megoldását, nagyobb biztosíték bármely határidő megjelölésénél. (Élénk helyeslés és éljenzés.)

Kovács Ernő megemlíti, hogy a főváros egy szabályrendeletet hozott a hirdetések ügyében.

Wekerle Sándor miniszterelnök kijelenti, hogy sem ő, sem a belügyminiszter ezt a szabályrendeletet nem ismeri. Ha arról van szó, hogy a főváros bevételeit gyarapítsa, mindig készséggel fog ehhez hozzájárulni, de csak azon korlátok között, hogy ez ne történjék magánjogok és magánérdekek sérelmével.

A javaslatot ezzel általánosságban elfogadták. A részletekre rátérve, Ballagi Aladár és Hoitsy Pál előadó felszólalása után Wekerle Sándor miniszterelnök nem zárkózik el az elől, hogy a Ferencváros fejlesztése érdekében bizonyos szűk keretek között módosítsák a javaslatot.

Az értekezlet ezután a javaslatot részleteiben is elfogadta.

Sziklay Ottó kéri, hogy a vidéki városokra nézve már a jövő évtől kezdve hatályba léptessék az adóreformnak azon intézkedéseit, amelyek a vidéki városokban építendő házak adómentességéről szólnak.

Wekerle Sándor miniszterelnök megnyugtatóan kijelenti, hogy az adóreformjavaslat megújítja azokat a messzemenő adókedvezményeket, amelyek

ket az 1902:XVIII. t.-cz.-ben a vidéki városoknak megadtak, de amelyek hatályukat veszítették. A pénzügyi bizottság különben legközelebb tárgyalni fogja az adóreformot és módját eiti annak, hogy a vidéki városokra vonatkozó adókedvezmények már korábban, vagyis folytatódólag hatályba léptessenek. (Elnök helyeslés.)

Wekerle Sándor miniszterelnök felhívja az értekezlet figyelmét arra, hogy Parkasházy Zsigmond orsz. képviselő a holnaputáni ülésen fogja megindokolni a jubileumi emre vonatkozólag benyújtott indítványát. Kéri ezen indítvány mellőzését.

Az értekezlet a miniszterelnök előterjesztése értelmében határozott és ezzel az értekezlet este 9 órakor véget ért.

Budapest, november 11.

A nemzetiségek és a választói reform. A nemzetiségi képviselők csoportja ma este hat órakor Mihályi Tivadar elnöke alatt értekezletet tartott, melyen a párt valamennyi tagja, a radikális szerbek kivételével, jelen volt. Az értekezlet majdnem három óra hosszat tartott, és főleg a választói reform be-terjesztésével előállott helyzettel foglalkozott. Hosszabb vita után kimondták, hogy fentartják régi álláspontjukat és továbbra is küzdeni fognak az általános, egyenlő és titkos, minden megszorítás nélküli választói jog érdekében. A küzdelmet folytatni fogják úgy a parlamentben, mint a parlamenten kívül. Egyben kimondta az értekezlet, hogy a parlamenten kívül az eddiginél nagyobb arányú akciózt fog indítani, mert a párt azon reményben van, hogy a magyar közönség is azon meggyőződésre fog jutni, hogy a választói reform megalkotásánál nem nemzetiségi kérdéssről, hanem a demokratikus haladás kérdéséről van szó. Azután a folyó ügyeket intézték el.

A nemzetiségi klub hivatalos lapja, a „Lupta”, ma hosszabb vezércikkben foglalkozik azzal a helyzettel, melyet a választói reform a románok részére teremtett. A cikk oda konkludál, hogy a románok részére most nem marad egyéb hátra, mint hogy nemzeti konferenciát hívjanak egybe és annak belőlől egy küldöttséget válasszanak, mely járuljon a király elé és tolmácsolja az uralkodó előtt a román nép hűségét és odaadását a trón iránt és világosítsa fel a királyt arról a nagy méltatlanságról és igazságtalanságról, mely a román népet az új választói reform által érte. A királyhoz menesztendő küldöttség tagjai a román nép intelligenciájának legkimagaslóbb alakjai közül toboroztassanak össze. A kik azután mint a román nép valódi és hivatott képviselői beszélhetnek a király előtt.

A „Telegrafus Roman”, a mérsékelt románok és a metropolita lapja azt írja, hogy Andrassy belügyminiszter a választói javaslat tárgyalása során bizonyára nem fog elzárkózni egyes módosításoktól, melyek a javaslaton még sokat javíthatnak a románok javára. A szavazás nyilvánosságát a nevezett lap nem tartja nagy sérelemnek, mert a románok nem hagyják magukat megfélemlíteni és mindig meggyőződésük szerint fognak szavazni.

Pető Sándor a mentelmi bizottság előtt. A képviselőház mai ülésén, gróf Andrassy Gyula belügyminiszter beszéde alatt Pető Sándor képviselő folytonos közbeszólással zavarta meg a Ház tanácskozását. Justh Gyula, a Ház elnöke több ízben figyelmeztette, majd rendre is utasította Petőt, a demokrata képviselő azonban figyelembe sem véve az elnök rendreutasítását, tovább folytatta rakoncziatlankodását. Justh Gyula elnök indítványára a Ház végre is a mentelmi bizottság elé utasította Pető Sándort. A mentelmi bizottság Malatinszky György elnöke alatt ma délelőtt összehívta a Ház elnöke által megjelölt tagjait. A mentelmi bizottság Malatinszky György elnöke alatt ma délelőtt összehívta a Ház elnöke által megjelölt tagjait. A mentelmi bizottság Malatinszky György elnöke alatt ma délelőtt összehívta a Ház elnöke által megjelölt tagjait.

Képviselők igazolása. A képviselőház állandó igazoló-bizottsága Bernáth Béla elnöklésével ma ülést tartott s megvizsgálták báró Sennyey Miklós, Solymosy Endre és Hlatky-Schlichter Lajos képviselők megbízó leveleit s mivel mind a hármat kifogástalannak találta, javasolja, hogy az illetőket a Ház véglegesen igazolt képviselőknek jelentse ki. Szabó István megbízó levelét nem találta kifogástalannak és ezért a házszabály 12. szakaszának b) pontja alá sorozta.

Az új választási törvény.

Budapest, november 11.

Gróf Andrassy Gyula ma terjesztette be törvényjavaslatát az új választási reformról. A törvényjavaslatot teljes szövegében a következőkben közöljük:

Törvényjavaslat

az országgyűlési képviselők választásáról.

ELSŐ FEJEZET.

A választói jogosultság és a választhatóság.

1. §. Az országgyűlési képviselőválasztáson választói joga van minden férfinak, aki magyar állampolgár, életének 24. (huszonegyedik) évét betöltötte, állandó lakással bír (2. §.), nem áll a választói jogosultsággal összeférhetetlen közzolgálatban (3. §.) és a választói jogosultságból nincs kizárva. (4. §.)

2. §. A választói jogosultsághoz kívánt állandó lakással bír az, akinek legalább egy év óta ugyanabban a községben saját házában, vagy szolgalmaképp vagy legalább két heti felmondás mellett bérben avagy illetmény fejében önálló lakása van, vagy aki ily lakással bíró személynél legalább egy év óta ugyanabban a községben lakik. Az előbbi bekezdésben meghatározott lakás nem kivánthatik a választói jogosultsághoz attól: a) aki állami, törvényhatósági vagy községi alkalmazott, valamely köztisztviselőnek, nyilvános számadásra kötelezett vállalatnak vagy egyetlem alkalmazottja, vagy bevett vagy törvényesen elismert vállalkozásnak tényleg működő lelkésze; b) akinek akár egyedül, akár a vele közös háztartásban élő feleséggel és kiskorú törvényes (törvényesített) gyermekkel együtt olyan föld-, ház- vagy bányabirtoka van, amely a választói névjegyzék elkészítésének illetőleg kiigazításának évét közvetlenül megelőző naptári évben, az általános jövedelmi pótadó hozzászámítása nélkül, ugyanabban a községben legalább évi száz korona egyenes állami adóval volt megróva, ideértve az ideiglenes adómentességet élvező föld- és házbirtok után kivetett adót is; c) aki a királytól, a kormánytól, vagy a közös miniszterek valamelyikétől nyert kinevezés vagy megbízás alapján a magyar szent korona országainak területén kívül teljesít közzolgálatot.

3. §. A választói jogosultsággal összeférhetetlen közzolgálatban áll: 1. a fegyveres erőnek, illetőleg a csendőrségnek állandó vagy ideiglenes tényleg szolgálatban álló tisztje, katonai lelkésze, rangosztályba nem sorozott havidíjasa és a legénység tagja, ideértve az ideiglenesen szabadságot is, nem érve azonban ide a fegyveres erő ama tagját, aki törvénytábla kötelezettsége szerint fegyver- (szolgálati) gyakorlatot teljesít s evégből áll a meghatározott időn belül tényleg szolgálatban; 2. az állami, törvényhatósági vagy községi rendőrség legénységének tagja.

4. §. A választói jogosultságból ki van zárva az: 1. akinek kiskorúsága meg van hosszabbítva; 2. aki emebeteg, gyengeelméjű, vagy magát jelekkel megértetni nem tudó siketnéma; 3. aki csőd alatt áll, vagy tékozlás miatt jogerősen gondnokság alá van helyezve; 4. aki közjótékonyágban vagy közsegélyben részesül, illetőleg abban részesült és attól a naptól, melyen a részesülés megszűnt, egy év még el nem telt; 5. aki kizárva azonban az, aki betegsegélyző-, baleseti, rokkantsági vagy más efféle pénztárból kap segélyt vagy járadékot, aki elemi csapás miatt kapott segélyt, végül aki, vagy akinek gyermeke ösztöndíjban részesül, tanpénz vagy vizsgadíj alól mentett fel; 6. aki nyilvános helyen botrányt okozó részegség miatt két éven belül legalább két ízben jogerősen el volt ítélve és az utolsó büntetés kiállításától vagy elvülésétől számított egy év még el nem telt; 7. akinek választói joga az országgyűlési képviselőválasztások érvényessége felett ítélő bíróság (145. §.) határozatával fel van függesztve; 8. aki büntetést vagy vétség miatt szabadságvesztés-büntetésre van ítélve, az ítélet jogerőre emelkedésétől a kiszabott büntetés kiállításáig vagy elvülésétől számított öt év alatt; 9. aki politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére van jogerősen ítélve, az ítéletben megállapított idő alatt. Ha a választói jogosultságot kizáró büntetés királyi kegyelem útján egészben vagy részben elengedtetett, a 8. pontban említett időtartam a királyi kegyelem keltével kezdődik. Ha a büntetést vagy vétség miatt a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése

is ki van mondva, ennek időtartamát a 8. pontban megszabott időbe be kell számítani.

5. §. A választókról névjegyzéket kell készíteni. (Negyedik fejezet.) Választói jogát csak az a választó gyakorolhatja, aki a névjegyzékbe fel van véve. Az, aki a névjegyzékbe fel van véve, választói jogát akkor is gyakorolhatja, ha az 1-4. §. értelmében a választói jog meg nem illetné. A fegyveres erőnek az a tagja azonban, aki törvénytábla kötelezettsége szerint fegyver- (szolgálati) gyakorlatot teljesít, azon az időn belül, míg evégből tényleg szolgálatban áll, választói jogát nem gyakorolhatja. Annak a szavazata, aki a névjegyzékbe fel van véve, de a választói jogosultságból a 4. §. 6-9. pontjai értelmében ki van zárva: érvénytelen ugyan, de az érvénytelenség csak a képviselőválasztások érvényessége felett bíráskodás (145. §.) során mondható ki.

6. §. Azok a választók, akik írni és olvasni tudnak (közvetlen választók), közvetlenül és személyesen, a többiek (ösválasztók) közvetve és megbízott útján gyakorolják választói jogukat.

7. §. Egyes szavazata van:

1. annak a közvetlen választónak, aki a kettős vagy hármas szavazathoz szükséges kellekeknek (8. és 9. §.) nem felel meg; 2. az ösválasztók megbízottjának. (73. §.)

8. §. Kettős szavazata van annak a közvetlen választónak: 1. aki a középiskolának (gimnázium vagy reáliskolának), vagy polgári iskolának legalább négy alsó osztályát, vagy tanértekre nézve ezekkel egyenrangú más iskolának (gazdasági, bányászati, művészeti, ipari, kereskedelmi, közlekedési stb. középiskola, katonai vagy honvéd reáliskolának) megfelelő osztályát (évfolyamát), vagy legalább a gazdasági, bányászati vagy ipari alsófokú szakiskolát sikeresen elvégezte; vagy 2. aki olyan állásra van vagy volt törvényesen alkalmazva, vagy akinek olyan foglalkozása van vagy volt, amelyhez a törvény értelmében legalább az 1. pont alatt említett valamelyik iskola megfelelő osztályának, illetőleg alsófokú szakiskolának elvégzése szükséges, vagy szükséges volt akkor, midőn az illető az állást betöltötte, vagy a foglalkozást folytatta; vagy 3. aki életének 32. (harminczkettedik) évét betöltötte, törvénytábla összes tényleg és tartalékos katonai szolgálati kötelezettségének eleget tett és atyai hatalma alatt álló vagy teljeskorú, törvényes (törvényesített), legalább három gyermeke van; vagy 4. aki föld-, ház-, bányá-, tőkekamat- és járadékadó vagy kereseti adó fejében — az általános jövedelmi pótadó hozzászámítása nélkül — egy-egy adónemből akár egyedül, akár föld-, ház- és bányaadónál a vele közös háztartásban élő feleség és kiskorú törvényes (törvényesített) gyermekek ugyanilyen adójának hozzászámításával, a választói névjegyzék elkészítésének, illetőleg kiigazításának évét közvetlenül megelőző naptári évben, akár ugyanegy, akár több községben legalább évi száz korona egyenes állami adóval volt megróva, ideértve az ideiglenes adómentességet élvező föld- és házbirtok után kivetett adót is; vagy 5. aki gazdaságban, ipari, kereskedelmi vagy más vállalatban vagy háztartásában mint munkaadó legalább öt év óta, legalább egy, tizenhat éven felüli férfiszemélyt (akár ugyanazt, akár mást-mást) fizetés (bér) mellett alkalmaz; vagy 6. aki gazdaságban, ipari, kereskedelmi vagy más vállalatban, háztartásban legalább öt év óta ugyanazon munkaadónál fizetés (bér) mellett van állandóan alkalmazva; 7. aki a 6. pontban említett minőségben legalább három év óta ugyanazon munkaadónál fizetés (bér) mellett van alkalmazva és a választói névjegyzékbe az e három évet megelőző naptári évben a 6. pont alapján már kettős szavazattal volt felvéve; végül 8. egyszersmindenkora kettős szavazata van annak, aki a 6. pontban említett minőségben ugyanazon munkaadónál fizetés (bér) mellett legalább nyolcz éven át van alkalmazva.

9. §. Hármas szavazata van annak a közvetlen választónak: 1. akinek legalább középiskolai képesítése van, vagyis aki főgimnáziumnak, főreáliskolának, vagy ezekkel tanértekre nézve egyenrangú más polgári, vagy katonai tanintézetnek (gazdasági, bányászati, művészeti, ipari, kereskedelmi, közlekedési stb. szakiskolának, katonai, vagy honvéd reáliskolának, vagy hadapródiskolának, haditengerészeti akadémiának) legmagasabb osztályát (évfolyamát) sikeresen elvégezte; vagy 2. aki olyan állásra van, vagy volt törvényesen alkalmazva, vagy akinek olyan foglalkozása van vagy volt, amelyhez a törvény értelmében legalább az 1. pont alatt említett tanintézetek valamelyikének elvégzése szükséges, vagy szükséges volt akkor, midőn az illető az állást betöltötte, vagy a foglalkozást folytatta; vagy 3. aki föld-, ház-, bányá-, tőkekamat- és járadékadó, vagy kereseti adó fejében — az általános jövedelmi pótadó hozzászámítása nélkül — együttvéve akár egyedül, akár a vele közös háztartásban élő feleség és kiskorú törvényes (törvényesített) gyermekek föld-, ház- és bányaadójának hozzászámításával, a választói névjegyzék elkészítésének, illetőleg kiigazításának évét közvetlenül megelőző naptári évben akár ugyanegy, akár több községben legalább évi száz korona egyenes állami adóval volt

megróva, ideértve az ideiglenes adómentességet élvező föld- és házbirtok után kivetett adót is.

10. §. Azt, hogy e törvény alkalmazása szempontjából a közép- és polgári iskola négy alsó osztályával (8. §. 1. pontja), illetőleg a középiskolával (9. §. 1. pontja) tanértékre nézve mely más iskolák egyenrangúak és hogy a gazdasági, bányászati, vagy ipari alsófokú szakiskolák (8. §. 1. pontja) közé mely iskolák tartoznak: a minisztérium rendelettel állapítja meg.

11. §. Országgyűlési képviselővé választható az, akinek a választás időpontjában választói joga van (1—4. §.), irni és olvasni tud, a törvény azon rendelkezésének, hogy a törvényhozás nyelve a magyar, megfelelni képes és a választhatóságából a 12. és 13. §-ok szerint nincs kizárva.

12. §. Nem választható országgyűlési képviselővé: 1. aki a magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló 1879. L. t.-cz. 15. és 44. §-ai értelmében az országgyűlés tagja nem lehet; 2. aki az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899. XV. t.-cz. 176. §-a értelmében a képviselői megbízólevélnek be nem mutatása miatt, vagy az összeférhetlenségről szóló 1901. XXIV. t.-cz. 25. §-ának második bekezdése értelmében a kormánynál való tilos közbenjárás miatt a választás idejében még nem lehet képviselő; 3. aki nyereségvágyból elkövetett büntetés miatt jogerősen három évet meghaladó szabadságvesztés-büntetésre vagy ennél súlyosabb büntetésre volt ítélve; 4. aki a 3. pontban nem említett büntetés miatt, vagy nyereségvágyból elkövetett, vagy az állam ellen irányuló, vagy az 1878. V. t.-cz. 172. §-ának második bekezdésébe, vagy a kivándorlásról szóló 1908. . . . törvényekbe ütköző vétség miatt jogerősen szabadságvesztés-büntetésre volt ítélve, a kiszabott büntetés kiállításától vagy elvülésétől számított tíz év alatt. A jelen szakasz 4. pontjának eseteiben a 4. §. utolsó két bekezdésének rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

13. §. Nem választható országgyűlési képviselővé: 1. aki a választás napjának kitűzése (81. §.) és a választás közé eső időben kir. járásbírósnál vagy kir. törvényszéknél mint ítélő bíró, vagy kir. törvényszék mellett működő kir. ügyészségnél mint ennek tagja volt alkalmazva, abban a választókerületben, amely részben vagy egészen az illető kir. járásbírósnál vagy kir. törvényszék területén fekszik; 2. aki az 1. pontban említett időben főszolgabíró, szolgabíró, törvényhatósági joggal felruházott vagy r. t. (rendezett tanácsu) város rendőrkapitánya volt, abban a választókerületben, amely részben vagy egészen az illető járás vagy város területén fekszik; 3. a fegyveres erőknek állandó vagy ideiglenes tényleges szolgálatában álló hivatalnok; 4. a választási vagy szavazatszedő küldöttségi elnök (helyettes elnök) abban a választókerületben, melyben a választásnál vagy a szavazatszedésnél közreműködik.

MÁSODIK FEJEZET.

A választókerületek és a szavazókörök.

14. §. Az országgyűlési képviselők választása választókerületenként történik. Minden választókerület egy képviselőt választ.

15. §. A választókerületek és székhelyük megállapításáról külön törvény rendelkezik.

16. §. A választókerületek szavazókörökre oszthatnak. A szavazóköröket úgy kell megállapítani, hogy minden r. t. város és lehetőleg minden nagyközség és körjegyzőség külön szavazókört alkosson, és hogy egy-egy szavazókörben a képviselőválasztók száma az 1000-et lehetőleg meg ne haladja. A népesebb r. t. városok és nagyközségek, valamint a nagyobb számú és egymástól távol fekvő kisközségekből álló körjegyzőségek több szavazókörre oszthatók. Kisebb népességű szomszédos nagyközségek, körjegyzőségek, illetőleg különböző körjegyzőségekhez tartozó egyes kisközségek egy szavazókörre is egyesíthetők.

17. §. A szavazóköröket a törvényhatósági bizottság oly r. t. városokban pedig, melyek külön választókerületet alkotnak, a képviselőtestület állapítja meg, illetőleg változtathatja meg, s határozatát jóváhagyás végéig a belügyminiszterhez terjeszti fel. A belügyminiszter a közgyűlési határozatot — tekintet nélkül arra, hogy terjesztettek-e elő felebbezést — érdemben felülvizsgálja. Ha a belügyminiszter a felterjesztéstől számított 40 nap alatt nem nyilatkozik, a határozat jóváhagyottnak tekintetik. Ha a törvényhatósági bizottság, vagy a városi képviselőtestület a szavazókörök első megállapításakor a belügyminiszter által a 133. §. második bekezdésére tekintettel kitűzendő határidő alatt a szavazóköröket meg nem állapítja, vagy az erre vonatkozó érdemleges határozatot a belügyminiszterhez fel nem terjeszti, a megállapítás joga a belügyminiszterre illeti. A belügyminiszter a törvény végrehajtása alkalmával jogerősen megállapított szavazókörök **szavazókör az e törvény kihirdetésétől számított há-**

rom hónap múlva a képviselőháznak bemutatni, a jegyzék megváltoztatását pedig azonnal bejelenteni köteles. A szavazókörök jogerősen megállapított beosztására vonatkozó későbbi változtatások csak a törvényhatósági (városi) határozat jóváhagyására vonatkozó belügyminiszteri rendeletnek a törvényhatósággal, illetőleg a városi képviselőtestülettel való közlését követő hat hónap leteltével hajthatók végre.

18. §. Az olyan szavazókörben, mely több községből áll, e községek egyikét székhelyül kell kijelölni. A székhely megállapítására, megváltoztatására s a képviselőházhhoz való bejelentésre a 17. §. rendelkezéseit kell alkalmazni.

HARMADIK FEJEZET.

A központi választmány.

19. §. A választói névjegyzékek készítése és évenkénti kiigazítása, ugyszintén a képviselőválasztásoknak előkészítése végett minden törvényhatóságban, továbbá minden olyan r. t. városban, mely külön képviselőt küld, vagy amely több r. t. városból alakított választókerület székhelye, központi választmányt kell alakítani.

20. §. A központi választmány az elnökön kívül ott, ahol a választmány hatásköre egy választókerületre terjed ki, 12 tagból, ott, ahol kettőre, 18, ott, ahol háromra, 24 tagból áll, ha pedig háromnál is több a választókerület, minden további kerület után még két-két tagból áll. A központi választmányba minden választókerületből legalább két tagot, két vagy több r. t. városból alakított választókerület központi választmányába pedig minden városból egyenlő számú tagot kell választani. Az esetben, ha a tagok száma a városok számával egyenlően nem osztható, a fennmaradó számú tagokat a választókerület székhelye választja.

21. §. A központi választmány elnöke törvényhatóságban a törvényhatóság első tisztviselője, r. t. városban a polgármester, két vagy több r. t. városból alakított választókerületben a választmány székhelyül szolgáló város polgármestere, vagy ezek törvényes helyettese. A központi választmány jegyzőjét és ennek helyettesét évenként az elnök rendeli ki a törvényhatóság, a r. t. város, két vagy több r. t. városból alakított választókerületben a választmány székhelyül szolgáló r. t. város jegyzői közül. A jegyző ebben a minőségében nem tagja a központi választmányának.

22. §. A központi választmány tagjává csak az választható, aki az illető törvényhatóság (r. t. város) területén valamely képviselőválasztókerület közvetlen választóinak névjegyzékébe fel van véve, vagy az illető törvényhatóság bizottságának tagja.

23. §. A központi választmány tagjait a törvényhatóság bizottságának, illetőleg a r. t. város képviselőtestületének közgyűlése szavazólapokkal, viszonylagos szótöbbséggel választja meg. Ha annak következtében, hogy többen kaptak egyenlő számú szavazatot, a viszonylagos szótöbbség iránt kétség támad: azt, hogy az egyenlő számú szavazatot kapott egyének közül kit vagy kiket kell megválasztottnak tekinteni, az elnök által fogantatosított sors-huzás dönti el. Ha a szavazólapon több név fordul elő, mint amennyi tagot választani lehet, azok a nevek, melyek a felírás sorrendje szerint a megszábot számot meghaladják, figyelembe nem jönnek. Két vagy több r. t. városból alakított választókerületben minden egyes város képviselőtestülete megválasztja a megfelelő számú (20. §.) tagokat. A választás megtartása iránt az egyes városokat a választókerület székhelyül szolgáló város polgármestere keresi meg, kit a választás eredményéről a választmány megalakítása czéljából értesíteni kell. A megbízás január hó 1-től számított három naptári évre szól. A választást legalább két hónappal előbb kell megtartani, mint amikor a régi választmány megbízása a törvény értelmében lejár. A választásról a tagokat jegyzőkönyvi kivonaton értesíteni kell. Az, aki a választást el nem fogadja, köteles ezt az elnöknek az értesítéstől számított nyolcz nap alatt bejelenteni. Annak a helyébe, aki a taggá választást el nem fogadta, valamint a meghalt, vagy lemondott tag helyébe a legközelebbi közgyűlésen új tagot kell választani. A törvényhatósági bizottság (városi képviselőtestület) közgyűlésének azon határozata ellen, melylyel a központi választmány tagjait megválasztja, a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye.

24. §. A központi választmány elnöke, tagjai és jegyzője működésük megkezdése előtt a következő esküt (fogadalmat) teszik le: „Én, N. N. esküszöm, (ünnepélyesen fogadom), hogy mindazokban a tennivalókban, amelyek a törvény értelmében az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékeinek elkészítése és kiigazítása s az országgyűlési képviselőválasztások névjegyzékeinek elkészítése tekintetében a központi választmányra vannak ruházva, híven, részrehajlás nélkül, lelkiismeretesen fogok eljárni. Isten engem úgy segíljen!” Fogadalmat esetében az előbbi szövegből az utolsó mondat elmarad. A központi választmány elnöke az esküt (fogadalmat) a törvényhatósági bizottság, illetőleg a városi kép-

viselőtestület közgyűlésében teszi le. A tagok vagy a törvényhatósági bizottságnak (képviselettestületnek) azon közgyűlésében, amelyben megválasztottak, a törvényhatóság (képviselettestület) színe előtt, vagy a választmány, vagy elnöke előtt teszik le az esküt (fogadalmat). Az elnök az eskü (fogadalmat) letételéről jegyzőkönyvet vesz fel.

25. §. A központi választmány annyiszor tart ülést, ahányszor tennivalói szükségessé teszik.

Az ülések első napjáról az elnök a tagokat külön meghívók után értesíti. A meghívást legalább három nappal az ülések megkezdése előtt kell elküldeni és közzétenni. Rendkívül sürgős esetekben az elnöknek jogában áll a központi választmányt haladéktalanul összehívni.

26. §. A központi választmány ülései nyilvánosak. Érvényes határozat hozatalára az elnökön kívül ott, ahol a választmány 12 tagból áll, legalább 4 tagnak, ahol 12-nél több tagból áll, legalább 6 tagnak jelenléte szükséges.

27. §. A központi választmány a belügyminiszterrel, a közigazgatási és bírói hatóságokkal, hivatalokkal, testületekkel és egyesekkel közvetlenül érintkezik.

28. §. A központi választmányának a felszólalások és észrevételek felett hozott (57. §.) és általában a választói jogosultságot érintő határozatai ellen — az ösválasztók megbízottainak választására vonatkozó határozatok (77. és 78. §-ok) kivételével melyek végérvényesek — a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye. Egyéb határozatai, a határozat hozatalát követő tizenöt nap alatt, törvényességi szempontból a belügyminiszterhez felebbezhetők. A belügyminiszter a törvénybe ütköző határozatokat akár felebbezés alapján, akár hivatalból megsemmisítheti és amennyiben intézkedés tételére szükséges, új határozat hozatalát rendelheti el, illetőleg, ha az idő rövidsége az újabb határozat hozatalát kizárja, a törvényes határidő megtartása szempontjából érdemileg is rendelkezik. A központi választmány indokoltan kimondhatja, hogy határozatai a felebbezésre való tekintet nélkül azonnal végrehajthatók.

NEGYEDIK FEJEZET.

A választók névjegyzéke.

29. §. Minden választókerület számára szavazókörök szerint, illetőleg ha a szavazókör több községből áll, községek szerint külön-külön névjegyzéket kell vezetni: a) a közvetlen választókról, b) az ösválasztókról, c) az ösválasztók megbízottairól. (79. §.) A névjegyzékbe okvetlenül fel kell venni a következő adatokat: a választó családi és utónevét, polgári állását (foglalkozását), lakóhelyét, életkorát, s a közvetlen választók névjegyzékébe ezenfelül a választót megillető szavazatok számát és a jogzium megjelölését, amelynek alapján a többes szavazatot gyakorolja. A névjegyzékek mintáját a belügyminiszter rendeleti uton állapítja meg, s mind a megállapított mintát, mind esetleges módosításait a képviselőháznak bemutatja.

30. §. A névjegyzékek állandók és azokat az e törvény kihirdetését követő tizenöt hónapon belül kell elkészíteni, az érvényessé válásuk évét követő naptári évtől kezdve pedig azokat minden évben ki kell igazítani. A névjegyzék elkészítési munkálatainak naptári határidőt — az e törvényben a kiigazítási eljárásra megszabott időközök megtartását — a belügyminiszter rendeleti uton állapítja meg. (133. §.)

31. §. A központi választmány az e törvény értelmében való első megalakulása alkalmával a szavazókörök megállapításának befejezése előtt (133. §.), később pedig minden évben legkésőbb márczius elsején minden szavazókörre nézve egy vagy több összeíró küldöttséget alakít, amelynek feladata a választókat a 29. §-ban a) és b) pont alatt említett névjegyzékek czéljára összeírni. Kivételesen ugyanarra a küldöttségre több szavazókörben is bizható az összeírás.

32. §. Minden összeíró küldöttség három rendes és egy póttagból áll. Az összeíró küldöttség tagjává csak az választható, aki az illető törvényhatóság (r. t. város) területén valamely képviselőválasztókerület közvetlen választóinak névjegyzékébe fel van véve és magyarul tud, s ha az illető szavazókörben tömegesen vannak magyarul nem tudó választók, lehetőleg ezek nyelvét is érti. Községi és körjegyzők, továbbá az állami és a községi képviselők férfitanítói abban a szavazókörben, a melyben laknak, az összeíró küldöttség tagjává történt megválasztásukat fegyelmi felelősség terhe mellett elfogadni kötelesek. Az összeíró küldöttség elnökét és ennek helyettesét a küldöttség rendes tagjai közül a központi választmány jelöli ki. Az összeíró küldöttség elnökét és tagjait megválasztásukról írásban értesíteni kell.

33. §. Az összeíró küldöttség elnöke és tagjai működésük megkezdése előtt esküt (fogadalmat) tesznek.

34. §. Az összeíró küldöttség működésének kezdőnapját legkésőbb márczius hó 15-ére az összeíró el-

Küldöttség elnöke tüzi ki s mind a kitűzött napot, mind azt, hogy a küldöttség mely helyiségben fog működni, legalább nyolcz nappal a küldöttség működésének megkezdése előtt a községi előjáróság, illetőleg a városi tanács után, a szokásos módon kihirdeti azzal a figyelmeztetéssel, hogy az érdekeltek választói joguknak, illetőleg többes szavazati joguknak igazolása czéljából, okirataik bemutatása mellett, az összeíró küldöttség előtt jelentkezzenek.

Ha a küldöttség elháríthatatlan akadály miatt a kitűzött napon működését meg nem kezdhetné, az elnök erről a községi előjáróságot (tanácsot) azonnal értesíteni köteles. Egyszersmind új határnapot tüzi ki, melyet a községi előjáróság az előző bekezdésben említett módon azonnal kihirdetni köteles. Az új határnapot akként kell kitűzni, hogy kihirdetésétől a működés megkezdéséig lehetőleg három napi időköz legyen.

35. §. A választónak a névjegyzékbe való felvétele, szavazatai számának megállapítása és a névjegyzék kiigazítása alkalmával a névjegyzékből való kihagyása, az egyik névjegyzékből a másikba való áthelyezése s szavazatai számának leszállítása vagy felemelése a rendelkezésre álló hivatalos adatok felhasználásával hivatalból, amennyiben pedig hivatalos adatok nem állanak rendelkezésre, az érdekeltek jelentkezése s az általuk szolgáltatott adatok alapján történik. Azt, akinek az összeíró küldöttség tudomása, vagy a rendelkezésre álló adatok szerint a névjegyzékbe való felvételhez szükséges kellékei megvannak (1-4. §-ok), kivánságára való tekintet nélkül fel kell venni a megfelelő névjegyzékbe, esetleges többes szavazati jogának megjelölésével. Azokat, akik az összeíró küldöttség előtt választói joguknak, illetőleg többes szavazati joguknak igazolása végett személyesen megjelennek, meg kell hallgatni. Az összeíró küldöttség eljárása nyilvános.

36. §. A névjegyzékbe azt kell felvenni, akire nézve az összeíró küldöttség meggyőződött arról, hogy a választói jogosultsághoz szükséges törvényes kellékei az összeírás időpontjában megvannak. Életkor tekintetében a névjegyzékbe való felvételhez, illetőleg a kettős szavazati joghoz (8. §. 3. pontja) elég, ha a felveendő személy 24., illetőleg 32. évét még abban a naptári évben betölti, amelyben az összeírás történik. Fel kell venni a névjegyzékbe azt is, akire nézve a 4. §. 6-9. pontjában felsorolt kizáró okok valamelyike fenforog, de akire nézve közokirattal igazolva van, hogy a kizáró ok kétségtelenül meg fog szűnni abban a naptári évben, amelyben az összeírás történik.

37. §. Az évenkénti kiigazítási eljárás során a névjegyzékből ki kell azokat hagyni, akikre nézve az összeíró küldöttség meggyőződött arról, hogy meghaltak, vagy a választói joghoz, vagy az illető szavazókör (község) névjegyzékbe való felvételhez szükséges kellékei valamelyikét elvesztették, vagy hogy tévesen voltak a névjegyzékbe felvéve. Az összeíró küldöttség azokat, akik a közigazgatási bíróság döntése alapján vétettek fel a névjegyzékbe, abból az okból, hogy tévesen voltak felvéve, csak olyan bizonyítékok alapján hagyhatja ki, amelyek a bíróság előtti eljárásban nem voltak ismereteseek. Az e §. előző két bekezdésében foglalt szabályokat megfelelően kell alkalmazni a szavazatszám leszállítása, illetőleg a közvetlen választók névjegyzékéből az ösválasztókéba való áthelyezés tekintetében.

38. §. A választó — az alább felsoroltak kivételével — csak egy névjegyzékbe lehet felvenni. A felvétel azon szavazókör, illetőleg község névjegyzékében (29. §.) történik, ahol a választó az összeírásakor lakik, még pedig akkor is, ha a 2. §-ban megkivánt egy év alatt a városnak (községnek) különböző választókerületekhez vagy szavazókörökhöz tartozó részeiben lakott. A 2. §. második bekezdésének a), b) és c) pontjaiban említett személyeket a következő helyeken kell a névjegyzékbe felvenni: 1. az a) alatt felsorolt személyeket, ha székhelyükön laknak, a lakás szerinti szavazókörben, ha pedig székhelyükön kívül laknak, lakásuk helyén (2. §. első bekezdés), a jelen §. második bekezdése értelmében, és ezenfelül székhelyükön is abban a szavazókörben, amelyben a hivatal, intézet, vállalat vagy egylet helyisége van; 2. a b) alatt felsorolt személyeket lakásuk helyén (2. §. első bekezdés) kívül ott is, ahol föld-, ház- vagy bányabirtokuk fekszik; 3. a c) alatt felsorolt személyeket azon szavazókör, illetőleg község névjegyzékébe, amelyben kinevezésük vagy megbízásuk előtt utoljára laktak, vagy amelyben adót fizetnek, vagy kivánságukra Budapest székesfőváros általuk megjelölt valamely szavazókörének névjegyzékébe.

39. §. Az életkor kellékének igazolását csak akkor kell megkivánni, ha arra nézve kétség forog fenn. Az életkor igazolására anyakönyvi kivonaton kívül más közokirat is használható. A 4. §. 2. pontjában említett elmebetegség, vagy gyengeelméjűség czimén a névjegyzékbe való felvételnél csak azt lehet mellőzni, akire nézve az a körülmény gondnokság alá helyező bírói ítélettel vagy hatósági orvosi bizonyítványával van megállapítva.

40. §. Az irni és olvasni tudás bizonyítását mellőzni kell azokra nézve, akiknek olyan állásuk, vagy foglalkozásuk van, vagy volt, amely a törvény által

iskolai képzettséghez van kötve, vagy volt kötve akkor, midőn az illető az állást betöltötte, vagy a foglalkozást folytatta, vagy akik foglalkozásuk természeténél fogva — bár az törvényes minősítéshez nincs kötve — az irni és olvasni tudást nem nélkülözhetik. Ezeknek az állásoknak és foglalkozásoknak jegyzékét a belügyminiszter rendelettel állapítja meg és a rendeletet a változásokhoz képest azonnal kiegészíti. Ha alapos kétség nem forog fenn, mellőzni kell az irni és olvasni tudás bizonyítását azokra nézve is, akik valamely magyarországi elemi népiskola VI. (hatodik) osztályának, vagy ezzel tantertre nézve legalább egyenrangú iskolai osztálynak sikeres elvégzését a vizsgálat letételének idejében kiállított bizonyítványával, vagy e bizonyítvány hiteles másolatával igazolják.

41. §. Az irni és olvasni tudás bizonyítása az összeíró küldöttség által megjelölt nyomtatott szövegnek az összeíró küldöttség előtt való elolvasásából és az elnök vagy valamely tag által tollba mondott szövegnek a küldöttség előtt való leírásából áll. Az irni és olvasni tudás az összeíró küldöttség előtt a magyaron kívül más olyan nyelven is igazolható, amelyet az illető helyen tömegesen használnak. Más esetekben a felet arra kell utasítani, hogy záros határidő alatt az illető nyelvre jogosított valamelyik hites bírósági tolmács előtt igazolja irni és olvasni tudását. Mind az olvasás, mind a tollbamondás czéljára a vallás- és közoktatásügyi miniszter által az elemi népiskolák VI. osztálya számára engedélyezett vagy az 1907:XXVII. t.-cz. 20. §-ának 2. pontja értelmében helybenhagyott olvasókönyvek valamelyikét kell használni, amennyiben ilyen az illető nyelven rendelkezésre áll. Ilyen kézikönyv hiányában a szöveget az összeíró küldöttség állapítja meg. Az összeíró küldöttség azt, akire nézve az irni és olvasni tudás bizonyítását szükségesnek tartja, a helyi szokásnak megfelelő hirdetményvel, ezenkívül esetleg egyéneknél meglátogatva maga elé idézi azzal a figyelmeztetéssel, hogy amennyiben igazolatlanul elmarad, olyannak foglák tekinteni, mint aki irni és olvasni nem tud.

42. §. A választói jog szempontjából figyelembe veendő adóösszegek nézve az adókönyv, illetőleg az ideiglenes adómentességet élvező föld- és házbirtok tekintetében az adókiutvási lajstrom irányadó. A választó az adóösszeget adókönyvecskéjével vagy más közokirattal igazolhatja.

43. §. Azt a körülményt, hogy valaki gazdaságában, ipari, kereskedelmi vagy más vállalatában vagy háztartásában leglább öt éven át egy fizetett éven felüli férfit, mint állandó alkalmazottat fizetés (bér) mellett tartott (8. §. 5. pontja), megfelelő okirattal (pl. adó-, iparhatósági, községi bizonyítvány, bejelentési hivatal tanúsítványa, a gazdasági munkás- és cseléd-segélypénztárba vagy az országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosítási pénztárba teljesített fizetésekről szóló nyugta stb.), vagy megbízási és az összeíró küldöttségnek vagy az előjáróságnak legalább egy tagja előtt személyesen ismert két olyan tanúval lehet igazolni, akiknek az igazolandó körülményről közvetlen tudomásuk van.

44. §. Azt a körülményt, hogy valaki, mint állandó alkalmazott, a 8. §. 6., 7. vagy 8. pontjaiban említett időn át ugyanazon munkaadónál fizetés (bér) mellett volt alkalmazva, megfelelő okirattal (pl. munkakönyv, cseléd- (szolgálati) könyv, betegsegélyező-pénztári tagsági könyv stb.), vagy megbízási és az összeíró küldöttségnek vagy az előjáróságnak legalább egy tagja előtt személyesen ismert két olyan tanúval lehet igazolni, akiknek az igazolandó körülményről közvetlen tudomásuk van.

45. §. A községi előjárók közül az, akit az összeíró küldöttség erre felhív, az összeírásnál megjelenni és a szükséges felvilágosításokat megadni köteles.

46. §. Minden hatóság, köztisztviselő, lelkész, nyilvános jellegű intézmény köteles a rendelkezésére álló adatokat az összeíró küldöttségnek vagy a központi választmánynak megkeresésre kiszolgáltatni.

Hivatalból köteles évenként legkésőbb márczius hó 5-ig a központi választmány számára a következő adatokat szolgáltatni: 1. minden hivatalfőnök a vezetése alatt álló hivatalnál alkalmazott választójogosultak jegyzékét; 2. a bejelentési hivatal Budapestben és azokban a városokban (községekben), amelyekben ilyen szervezve van, kimutatást azokról a választói életkorban levő férfiakról, akik az előző év márczius elseje óta a városból elköltöztek s azokról, akik ugyanezen idő óta az egy évi lakás költözését a városban megszerezték. A központi választmány ezeket az adatokat, a törvényhatósághoz érkezett büntető bírósági ítéletekkel együtt, az összeíró küldöttségnek megküldi. A kir. adóhivatalok, illetőleg a községi (városi) közegek kötelesek az adókönyveket, adókiutvási lajstromokat és az adókönyvben foglalt adóelőírások helyesbítésére vonatkozó más jegyzékeket kellő időben az összeíró küldöttség rendelkezésére bocsátani.

47. §. Az összeíró küldöttségek minden szavazókörrel, ha pedig a szavazókör több községre oszlik, minden községről külön egy példányban készítik el a közvetlen választók névjegyzékének tervezetét, s külön egy példányban az ösválasztókét. A névjegyzékek kiigazítása alkalmával az unjonnan felvetteknél

és azoknál, akiknek szavazatszámában az érvényben levő névjegyzékhez képest változás történt, vagy akiket a közvetlen választók névjegyzékéből az ösválasztókéba helyeztek át, vagy megfordítva, az unjonnan történt felvételt vagy a változást a névjegyzékek tervezetének jegyzet-rovatában fel kell tüntetni. Egyszersmind fel kell tüntetni az érvényben levő névjegyzékek jegyzet-rovatában azoknak a kihagyását, akik az új névjegyzékek tervezetében nem vétettek fel. A névjegyzékek tervezeteit — még pedig a kiigazításkor az érvényben levő névjegyzékeknek az előbbi bekezdés szerinti jegyzetekkel ellátott példányával együtt — köteles az összeíró küldöttség működésének befejezése után, az összeírásban részt vett tagok aláírásával elátva, a központi választmánynak azonnal megküldeni. Egyszersmind köteles az életben levő kihagyottakat, továbbá azokat, akiknek szavazatszámuk leszállított, vagy akik a közvetlen választók névjegyzékéből az ösválasztókéba helyezték át, a történt változás felől az oknak megjelölésével, a községi előjáróság után, írásban értesíteni.

48. §. Az összeíró küldöttségek a névjegyzékek tervezetét olyan időben kötelesek a központi választmánynak felterjesztetni, hogy a központi választmány azok átvizsgálását a 49. §-ban megállapított időpontban megkezdhesse.

49. §. A központi választmány az összeíró küldöttségek által felterjesztett névjegyzékek tervezetét április hó 15-étől kezdve naponként folytatólag tartott üléseiben vizsgálat alá veszi, a rendelkezésre álló vagy a pótlólag beszerzett adatok alapján — a 35-45. §-ok szabályainak megfelelő alkalmazása mellett — módosítja s ez alapon összeállítja a választók ideiglenes névjegyzékét. A központi választmány, amennyiben a rendelkezésre álló adatok engedik, az összeírás óta időközben történt változásokat is figyelembe veszi. A központi választmány mind a közvetlen, mind az ösválasztók ideiglenes névjegyzékét minden választókerületre nézve, a 47. §. első bekezdésének megfelelően, két-két példányban, betűrendben állítja össze. Egyszersmind a kiigazításkor a kihagyottakról ugyanilyen módon két példányban külön jegyzékeket állít össze. A munkálatok befejeztével a központi választmány megküldi a választókerült minden városának, nagyközségének és körjegyzőségének saját választói ideiglenes névjegyzékét, még pedig a kiigazításkor a kihagyottak külön jegyzékével együtt, másodpéldányban. Egyidejűleg, de legkésőbb május hó 1-ig az állam hivatalos nyelvén és a szükségeshez képest a kerületben tömegesen használt más nyelven is hirdetményt bocsát ki, melyben közhírré teszi, hogy az ideiglenes névjegyzékek hol és mely időben lesznek közszemlére kitéve; továbbá hogy a névjegyzékek ellen e törvény 51-53. §-ai értelmében felszólalásnak és a felszólalás ellen észrevételnek van helye; végre hogy a felszólalások és az ezekre tett észrevételek hol és mennyi idő alatt nyújthatók be. Ezt a hirdetményt azokon a helyeken, ahol az ideiglenes névjegyzékek közszemlére kell kitenni, a községi előjáróság, illetőleg a tanács köteles a szokásos módon közzétenni.

50. §. A választókerületek összes választóinak ideiglenes névjegyzékét, még pedig a kiigazításkor az érvényben levő névjegyzékekből kihagyottak külön jegyzékével együtt, a választókerült székelyén, az egyes városok és községek választóinak ideiglenes névjegyzékét pedig, ugyancsak a kihagyottak külön jegyzékével együtt, az illető r. t. városban, nagyközségben és a körjegyzőség székhelyén május hó 16-tól június hó 14-ig bezárólag közszemlére kell kitenni. A közszemlére kitétel a városházán, vagy községházán, illetőleg a körjegyzős hivatalos helyiségében, Budapest székesfővárosban pedig ezenfelül az egy-egy közigazgatási kerületbe tartozó választókerületek névjegyzékére nézve a kerületi előjáróságnak is, naponként reggeli 8 órától déli 12 óráig történik. Ezen idő alatt azokat a községi előjáróság (tanács, kerületi előjáróság) egy tagjának jelenlétében mindenki megtekintheti és köznapokon délutáni 2 órától 6 óráig lemoshatja.

51. §. Az ideiglenes névjegyzék ellen saját személyét illetőleg mindenki felszólalhat. Ezenkívül azoknak, akik a közvetlen választók ideiglenes névjegyzékébe vannak felvéve, jogukban áll abban a választókerületben, melynek választójaként felvettek, a közvetlen választók névjegyzékébe történt jogtalan felvétel vagy kihagyás, ugyszintén a gyakorolható szavazatok számának megállapítása körül elkövetett bármely hiba miatt felszólalni. Az ösválasztók névjegyzéké tekintetében hasonló jog illeti meg az ösválasztók névjegyzékébe felvetteket. A felszólalások május hó 16-tól ugyane hónap 30-ig bezárólag írásban nyújthatók be, vagy ösválasztók részéről szóval jelenthetők be. A szóbeli felszólalásról jegyzőkönyvet kell felvenni. A felszólaló köteles felszólalását indokolni s mellékelni, illetőleg bemutatni azokat az okirati bizonyítékokat, melyeknek megszerzése az egyeseknek módjukban áll; azokra a bizonyítékokra pedig, melyeknek megszerzése az egyeseknek nem áll módjában, akként köteles felszólalásában utalni, hogy azok feltalálható legyenek. A felszólalás olyan változásokra is alapít

ható, melyek az összeírás óta május hó 30-ig bezárólag állottak elő. A felszólalásban új bizonyítékok is felhozhatók. Minden felszólalás csak egy-egy személyre vonatkozhatik.

52. §. A felszólalást a központi választmányhoz kell intézni és annak a városnak tanácsánál, Budapestben a kerületi előljárásnál, nagyközségnek előljárásnál, kisközségnek körjegyzőjénél kell előterjeszteni, melynek névjegyzéke ellen a felszólalás irányul. A felszólalónak, amennyiben kívánja, beadványáról térítvényt kell adni. A felszólalásokat előterjesztésüktől kezdve június hó 14-ig bezárólag az 50. §-ban megszabott órákban és helyen naponként közszemlére kell kitenni és azokat ugyanazon §. rendelkezései szerint le lehet másolni.

53. §. A felszólalásokra mindazok, kiket az 51. §. szerint a felszólalás joga megillet, május hó 16-tól június hó 14-ig bezárólag észrevételeket terjeszthetnek elő. Az észrevételeket írásban kell benyújtani, de az ösválasztók szóval is bejelenthetik. A szóbeli észrevételről jegyzőkönyvet kell felvenni. Az észrevételt az 52. §. első bekezdésének megfelelően s minden felszólalásra külön kell előterjeszteni.

54. §. A tanács, előljárási (körjegyző) köteles az előterjesztett felszólalásokat és észrevételeket külön e célra nyitott iktatókönyvbe érkezésük sorrendjében beiktatni, s a határidő (53. §.) leteltével az iktatókönyvvel, az ideiglenes névjegyzékekkel és a kiigazítások kihagyottak jegyzékével együtt a központi választmányhoz azonnal megküldeni. Ha a törvényes határidőben felszólalást nem terjesztettek elő, ezt a központi választmányhoz be kell jelenteni.

55. §. A felszólalások és észrevételek felett a központi választmány július hó 31-ig köteles határozni. A határozatot indokolni kell s az indokokkal együtt jegyzőkönyvbe kell foglalni. Az elkészített, továbbá az olyan felszólalást, amely több személyre vonatkozik, a központi választmány hivatalból határozatilag visszautasítja. A központi választmány első ülésére szóló meghívóban közölni kell azt a sorrendet, amelyben a központi választmány az egyes választókerületek, szavazókörök és a hozzájuk tartozó községek névjegyzékét ellen előterjesztett felszólalásokat és az ezekre tett észrevételeket átvizsgálja. A sorrendet megállapító határozatot az ülést megelőző napon a törvényhatóság székházán (városházán) is ki kell függeszteni.

56. §. A központi választmány a felszólalásokra s az ezekre előterjesztett észrevételekre vonatkozó határozatait augusztus hó 1-étől 15-ig bezárólag a központi választmány székhelyén a törvényhatóság székházán (városházán), az 50. §-ban megszabott órákban, naponként közszemlére kell kitenni. Annak, aki saját személyét illetően szólt fel, az elutasító határozatot kézbesíteni kell. Ezenkívül az olyan határozatot, mely az ideiglenes névjegyzékbe felvettnek törlését, vagy valamely választó részére felvett szavazatok számának leszállítását rendelte el, vagy a választónak a közvetlen választók ideiglenes névjegyzékéből az ösválasztókba való áthelyezését mondta ki: kézbesíteni kell annak, akinek választói jogára a határozat vonatkozik.

57. §. A panasz joga azt illeti meg, akinek felszólalása vagy észrevétele felett a központi választmány határozatot hozott, továbbá azt, akinek választói jogát a határozat érinti. Azok, akiknek az 56. §. szerint a határozatok kézbesítettek, a kézbesítést követő tizenöt nap alatt, a többiek pedig legkésőbb augusztus hó 5-ét követő tizenöt nap alatt a közigazgatási bírósághoz intézett panaszukat a központi választmány elnökénél írásban nyújthatják be; az ösválasztók részéről emelt panaszok szóval is bejelenthetők. A szóbeli panaszról jegyzőkönyvet kell felvenni. A panaszban új okirati bizonyítékok is felhozhatók, időkben történt változásokra azonban a panasz nem alapítható. A központi választmány a panaszokra és a bizonyítékokra megteheti észrevételeit és az előterjesztett összes panaszokat együttesen, az észrevételek kíséretében szeptember hó 1-ig felterjeszti a közigazgatási bírósághoz. Az, akinek az 56. §-ban említett határozat oly időben kézbesített, hogy a panasz benyújtására engedett határidő reá nézve augusztus hó 31-e után jár le, a panaszt a kézbesítést követő tizenöt nap alatt, legkésőbb azonban október hó 15-ig terjesztheti elő. Az ily panaszt a központi választmány a közigazgatási bírósághoz haladéktalanul felterjeszti.

58. §. A központi választmány azt, akire nézve a 4. §. 6-9. pontjaiban felsorolt kizáró okok valamelyike felmerül, az ideiglenes névjegyzékéből október hó 15-ig hivatalból törli; egyébként azonban az ideiglenes névjegyzékeken a közszemlére kitéltől kezdve (50. §.) hivatalból nem változtathat. A központi választmány annak, akit az előző bekezdés értelmében hivatalból törölt a névjegyzékéből, határozatát azonnal kézbesíti. A határozat ellen az illetők a kézbesítést követő tizenöt nap alatt, legkésőbb azonban november hó 15-ig a közigazgatási bírósághoz intézett panaszukat a központi választmány elnökénél terjeszthetik elő.

59. §. A központi választmány határozatai ellen előterjesztett panaszok felett a közigazgatási bíróság az általános közigazgatási osztályokból alakított tanácsban határoz. Érvényes határozat hozatalára ily

tanácsban az elnökön kívül két tag jelenléte szükséges, kik közül az egyiknek bírói minőségűvel kell bírnia. A szükséghez képest több ily tanács alakítható. Az ügyek elintézése az iratok alapján, a felek meghallgatása nélkül, az ügy nyilvános előadása mellett történik. Ha azonban a bíróság az ügy tisztázása érdekében szükségesnek tartja, szóbeli és közvetlen tárgyalás tartását rendelheti el. A közigazgatási bíróság szükség esetén az iratok kiegészítését és a tényállás bővebb kiderítését is elrendelheti. Egyebekben ezen ügyek elintézésének módját a minisztérium által megállapítandó ügyrend határozza meg. A közigazgatási bíróság a panaszokat december hó 1-ig érdemlegesen elintézi s az ügyiratokat a központi választmányhoz visszaküldeni köteles.

60. §. Ha a központi választmány a felszólalások és az ezekre előterjesztett észrevételek felett hozott határozatai ellen az 57. §. értelmében panaszt senki sem terjesztett elő és a központi választmány az 58. §. értelmében a megengedett határidő lejártáig törlést nem fogantatosított, vagy fogantatosított ugyan, de a törlés ellen panaszt senki sem terjesztett elő, vagy ha panasz előterjesztése esetében a közigazgatási bíróság az illető névjegyzékre vonatkozó összes panaszokat érdemlegesen elintézte: a névjegyzékek véglegesekké válnak. A központi választmány mind a közvetlen, mind az ösválasztók végleges névjegyzékét, a 47. §. első bekezdésének megfelelően, betűrendben és minden választót sorzámmal ellátva, összeállítja, még pedig a közvetlen választókat, az ösválasztókat pedig két hiteles példányban. A végleges névjegyzékek összes hiteles példányait az elnök és a jegyző aláírják és azok hű és gondos kiállításáért személyesen felelősek.

61. §. A közvetlen választók végleges névjegyzékének egyik példányát a belügyminiszterhez kell felterjeszteni; a másodikat a választók használatára a választókerület székhelye szerint illetékes kir. körjegyzőnél, illetőleg, ha több ilyen van, a központi választmány által közülük kijelölt körjegyzőnél kell elhelyezni; a harmadik példány megfelelő részeit az érdekelt városoknak és községeknek, Budapestben pedig a végleges névjegyzék harmadik példányát az illető kerületi előljárásnak kell megküldeni. A fennmaradó példányokat a törvényhatóság vagy a r. t. város levéltárába kell elhelyezni. A kir. körjegyző az őrizetére bízott példányt díjtalanul veszi hivatalos őrizet alá és az érvényességi időt követő naptári év leteltével megsemmisítheti. Az ösválasztók végleges névjegyzékének egyik példányát a központi választmány a törvényhatóság (r. t. város) levéltárába helyezi, a másik példány megfelelő részeit pedig az érdekelt városoknak és községeknek (Budapestben az illető kerületi előljárásgoknak) megküldi.

62. §. A központi választmány mind a közvetlen, mind az ösválasztók végleges névjegyzékét évenként december hó 31-ig köteles a 61. §-ban megjelölt helyekre eljuttatni.

63. §. A végleges névjegyzékek a kiigazítás évét követően követő naptári évre érvényesek. Ugyanazon képviselőválasztásnál, ideértve a pótválasztást is, az egész választás alatt azt a névjegyzéket kell használni, amelynek alapján a választás megkezdődött, habár az az év, amelyre ez a névjegyzék érvényes volt, időközben le is járt.

64. §. Ha a szavazókörök beosztásában változás történik (17. §.), a központi választmány intézkedik az iránt, hogy azok a választók, kik az új beosztás következtében más szavazókörben fogják a választói jogukat gyakorolni, a névjegyzékeknek az illető szavazókörre vonatkozó részébe a változás életbeléptetésével egyidejűleg átjegyeztessenek.

65. §. A névjegyzékekre vonatkozó összes kivonatokat, bizonyítványokat és egyéb okiratokat bélyegmentesen és — amennyiben e törvény másként nem rendelkezik — díjtalanul kell kiállítani. A névjegyzékekre vonatkozó beadványok bélyegmentesek.

66. §. A végleges névjegyzékeknek az érdekelt városok és községek részére megküldött példányát az illető város, vagy község lakosai bármikor megtekinthetik, lemásolhatják, vagy lemásolhatják s erre a tanács, vagy az előljárási kívánatukra időt és alkalmat köteles adni. A végleges névjegyzékeknek a törvényhatóság (város) levéltárában őrzött példányairól teljes, vagy részleges másolatot, az irásdíj előzetes lefizetése mellett, bárki kaphat. A kérelmet a központi választmány elnökénél írásban kell előterjeszteni. A másolatot a kérvény beiktatásától számított nyolcz nap alatt elismervény mellett kell kiadni. A közvetlen választók névjegyzékének a belügyminisztériumban őrzött példányáról — az irásdíj lefizetése mellett — szintén adható másolat. Mind a törvényhatóság (város) levéltárában, mind a belügyminisztériumban őrzött példányok másolatainak irásdíját a választói névjegyzéknek az ő őrizetére bízott példányáról bárkinek köteles hitelesített teljes, vagy részleges másolatot kiszolgáltatni, vagy tanusítványt kiadni arról, hogy valakinek neve a névjegyzékben előfordul, vagy nem fordul elő. A kir. körjegyző a másolatokért és tanusítványokért a szabályszerű díjakat számíthatja fel.

67. §. Ha a központi választmány elnöke a másolat kiadását megtagadja, vagy késlelteti, a fél ez ellen a közigazgatási bíróság elnökéhez fordulhat. A közigazgatási bíróság elnöke a központi választmány elnökét felhívja, hogy záros határidő alatt a másolatot adja ki, vagy a megtagadás vagy késedelem okait terjeszse elő. Arra a tisztviselőre, aki a kitiűzött záros határidőben sem a másolatot ki nem adja, sem a megtagadást, vagy késedelmet kellően nem igazolja, a közigazgatási bíróság elnöke kétezer koronáig terjedhető bírságot szabhat, mely ismételt engedeletlenség esetében annyiszor, ahányszor ismételt. Ezen a bírságon kívül fegyelmi uton való feleletvonásnak is lehet helye.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Az ösválasztók megbizottainak választása.

68. §. Az illető évre érvényes névjegyzékbe felvett ösválasztók megbizottait évenként február hó 16-án választják. A központi választmány január hó második felében intézkedik, hogy az ösválasztóknak arra az évre érvényes névjegyzéke február hó 1-től 15-ig bezárólag minden községben (városban) közszemlére tétessék, s egyszersmind hirdetményt bocsát ki, melyben tudatja az ösválasztókkal a névjegyzék közszemlére tételének és a megbizottak választásának idejét. Ugyanekkor köteles a 70. §-ban említett kérdésekben dönteni. A községi előljárási (városi tanács, Budapestben a kerületi előljárási) köteles a hirdetményt a szokásos módon február hó 1-én közzétenni és az ösválasztók végleges névjegyzékét február hó 1-től 15-ig bezárólag, az 50. §. második bekezdésében jelzett órákban és helyen, naponként közszemlére tenni. Ha a választás február hó 16-án bármely akadály miatt nem volt megtartható, a központi választmány a választás megtartására február hónap valamelyik más napját tűzi ki.

69. §. Az ösválasztók vagy egyes csoportjaik a választás megbeszélése végett nyilvános értekezletet vagy gyűlést tarthatnak, ha ezt a 87. §. első bekezdésében megjelölt hatóságnak bejelentik. A hatóság az ilyen bejelentést tudomásul venni s az összejövetelre a rend fenntartása céljából képviselőt küldeni köteles.

70. §. Az ösválasztók megbizottainak választása községenként (városonként), s ha a község (város) több választókerületből áll, választókerületenként történik. Ott, ahol a község (város, illetőleg városi választókerület) több szavazókörre oszlik, a központi választmány elrendelheti, hogy a választás szavazókörönként történjék. Az eljárás vezetésére a központi választmány egy-egy vezetőt, s minden vezető mellé egy-egy helyettes vezetőt választ. A községi jegyző és székhelyén a körjegyző a megválasztást fegyelmi felelősség terhe mellett elfogadni köteles. Olyan községben (városban, városi választókerületben) vagy szavazó körben, ahol 500-nál több ösválasztó van, a központi választmány az eljárás vezetésére választási küldöttséget alakíthat, mely a választás vezetőjén és ennek helyettesén kívül egy jegyzőből és egy helyettes jegyzőből áll. Vezető, jegyző vagy ezek helyettese csak az lehet, aki a közvetlen választók névjegyzékébe fel van véve, magyarul tud, s ha a községben tömegesen vannak magyarul nem tudó ösválasztók, lehetőleg ezek nyelvét is érti. A választási eljárás vezetésére kiküldöttet megválasztásukról írásban értesíteni kell. A helyettesítésre a 84. §. utolsó bekezdését kell megfelelően alkalmazni.

71. §. A választás vezetője, a jegyző és ezek helyettese a választás megkezdése előtti időben az esküt (fogadalmat) teszi le.

72. §. A választás vezetője, illetőleg a választási küldöttség február hó 16-án délelőtt 8 óratól délután 4 óráig a községi előljárási (városokban a tanács, Budapestben a kerületi előljárási) által kijelölt s a szokásos módon köztudomásra hozott helyiségben jelen lenni és ott a szavazatokat a községi előljárási egy tagjának, városokban pedig a tanács (Budapestben a kerületi előljárási) által kijelölt hatósági személynek jelenléteben átvenni és az erre szolgáló rovatos ívbe feljegyezni köteles. A szavazatok feljegyzésére szolgáló rovatos ív mintáját a belügyminiszter állapítja meg. A választás vezetője, illetőleg a választási küldöttség jegyzője a választás lefolyásáról jegyzőkönyvet vesz fel.

73. §. Az ösválasztók szavazatukat vagy külön-külön jelenthetik be, vagy azok, akik ugyanarra a megbizottra kívánnak szavazni, csoportosan jelentkezhetnek. Minden ösválasztó csak egy megbizottra szavazhat. A szavazásban csak az vehet részt, s megbizottra csak az választható, ki az illető községben (városban, városi választókerületben), és ha a választás szavazókörönként történik, az illető szavazókörben az ösválasztók névjegyzékébe fel van véve. Az ösválasztó önmagára is adhatja szavazatát. Megbizottra az van megválasztva, aki legalább tíz érvényes szavazatot kapott. Ha valamely községben, vagy szavazókörben az ösválasztók száma a tízet vagy ennek többszörösét legalább öttel meghaladja, az összes tízes csoportokra eső megválasztott megbizottra felül egy további megbizottra választható; ennek megválasztásához azonban leg-

alább öt érvényes szavazat szükséges. Olyan községben, ahol tiznél kevesebb ösválasztó van, a megbízott megválasztásához öt szavazat elegendő. Azokat, akik olyanra kívánnak szavazni, akire már tíz szavazat esett, vagy aki megbizottá nem választható, erre a körülményre figyelmeztetni kell, de ha a választó mégis az illetőre kíván szavazni, a szavazatot ennek javára fel kell jegyezni. A 100. és 102—106. §-ok szabályait megfelelően kell erre a szavazásra alkalmazni.

74. §. A választás napján a kitűzött idő lejártával (72. §.) a választás vezetője megállapítja és kihirdeti az eredményt, s ezt egyszersmind a névjegyzék s a többi iratok átadása mellett a községi előljárásnak (tanácsnak, Budapesten a kerületi előljárásnak) is bejelenti mely azt a szokásos módon azonnal közzéteszi.

75. §. Az ösválasztók megbizottjainak arra, hogy képviselőválasztói jogát hogyan gyakorolja, utasítást nem adhatnak, s az esetleg adott utasítás nem kötelező.

76. §. Ha az ösválasztók megbizottja meghal, helyébe új megbizott időközben nem választható. A megbizott lemondása hatálytalan.

77. §. Az ösválasztók megbizottjainak választása ellen az illető községnek (városnak, városi választókerületnek, szavazókörikerületnek) legalább tíz ösválasztója együttesen, vagy a 72. §. értelmében a választásnál jelenlevő előjáró vagy hatósági személy az eredmény közzétételét követő tizenöt nap alatt felszólalással el lehet a központi választmányhoz. A felszólalás arra alapítható, hogy a választás vezetője oly ösválasztót, aki a 73. §-ban megszabott számú érvényes szavazatot kapott, nem jelentett ki megválasztott megbizottjának, vagy olyan jelentett ki megbizottjának, aki nem volt megbizottja választható, vagy nem kapott a 73. §-ban megszabott számú érvényes szavazatot. A felszólalás a községi előljárásnál (tanácsnál, Budapesten a kerületi előljárásnál) szóval vagy írásban terjeszhető elő, mely a felszólalási határidő lejártá után a választás egész eredményéről jelentést tesz a központi választmánynak s ahhoz a szavazási rovatot ívet, a visszautasítottak és a kifogásokkal külön jegyzéket és a felszólalásokat (jegyzőkönyveket) is csatolja, ha pedig felszólalást nem terjesztettek elő, ezt a körülményt bejelenti. A központi választmány a választások eredményét mind a felterjesztett iratok alapján hivatalból, mind a felszólalások alapján megvizsgálja, s a törvényesen megválasztott megbizottat igazolja; azt, akit a választás vezetője a törvény ellenére nem jelentett ki megválasztottjának, megbizottjának kijelenti; annak megválasztását, aki nincs felvéve az ösválasztók névjegyzékébe, vagy aki nem kapott kellő számú érvényes szavazatot, megsemmisíti. A központi választmány azokat a szavazatokat, melyeket a törvény ellenére utasítottak vissza, beszámítja annak a javára, akire az illető ösválasztó a visszautasított szavazatok jegyzéke szerint szavazni akart. A központi választmány annak a szavazatot, aki a névjegyzékbe fel van véve, de a választói jogosultságból a 4. §. 6—9. pontjai értelmében ki van zárva, az érvényes szavazatok közül törli és az eredmény megállapításánál tekintetbe nem veszi. A központi választmány a felszólalásokra hozott határozatát a felszólalók közül az első helyen megnevezettnek egy példányban haladéktalanul kézbesíti.

78. §. Ha a központi választmány az ösválasztók egy vagy több megbizottjának választását megsemmisítette, ugyanennyi helyre új választást rendel el és egyidejűleg intézkedik, hogy ez a határozata az érdekelt községben (városban) öt napon át közhírré tétessék. Az új választás a központi választmányi határozat közzétételének utolsó napján történik. Az új választásban csak azok az ösválasztók vehetnek részt, akik a megsemmisített választások valamelyikében részt vettek, vagy akik az előbbeni választásnál olyan ösválasztóra szavaztak, aki nem kapott kellő számú érvényes szavazatot. Megbizottakul azok vannak megválasztva, akik a legtöbb érvényes szavazatot kapták, de legalább tízet. Szavazategyenlőség esetén az elnök által foganatosított sorshuzás dönt. Az eljárásra a 69—74. §-okat, az újabb felszólalásokra pedig a 77. §-t kell alkalmazni. A választás többször is megsemmisíthető és azt addig kell ismételní, míg az összes megbizottak igazoltak. November hó elseje után azonban újabb választásnak nincs helye. Nem történhetik további választás, ha az új választásnál senki sem kapott a 73. §-ban megszabott számú érvényes szavazatot.

79. §. A központi választmány az ösválasztók végleg igazolt megbizottjait a 47. §. első bekezdésének megfelelően névjegyzékbe foglalja, mely öt példányban készül. Ezeket a névjegyzékeket egyelőre a törvényhatóság (r. t. város) levéltárába kell elhelyezni s a közvetlen választók következő évre érvényes névjegyzékének végleges összeállítására, ennek mindegyik példányához mellékelik kell csatolni. Az ösválasztók megbizottjainak névjegyzéke ugyanarra az évre érvényes, mint a közvetlen választóknak az a névjegyzéke, melynek mellékeléül szolgál.

HATODIK FEJEZET.

A képviselők választása.

80. §. Az általános képviselőválasztások megkezdésére a belügyminiszter tíz napi határidőt tűz ki, még pedig úgy, hogy az erre vonatkozó rendeletnek a hivatalos lapban való közzétételétől a választások kezdetéig legalább tíz napi, a választások megkezdésére kitűzött naptól az országgyűlés megnyitásáig pedig legalább harmincz napi időköz maradjon. Ezt a rendeletet a királyi meghívó levelek szétküldésével egyidejűleg, legalább negyven nappal az országgyűlés megnyitása előtt kell kibocsátani.

81. §. Az általános választások napját a 80. §. értelmében kitűzött tíz napi határidőn belül a központi választmány úgy határozza meg, hogy az általános választások az összes választókerületekben, melyekre az illető központi választmány hatásköre kiterjed, ugyanazon a napon kezdődjenek. Az időközi és az új választás napját szintén a központi választmány állapítja meg, még pedig úgy, hogy a képviselőház erre vonatkozó határozatának, vagy a meghiusult választásról (2., 118. §§.), illetőleg a pótválasztásra bocsátott jelölt haláláról (119. §.) szóló jelentésének vételétől a választás megkezdéséig legalább tíz napi és legfeljebb husz napi időköz maradjon.

82. §. Az általános választásoknál a központi választmány a királyi meghívó levélnek az illető törvényhatóság vagy a külön képviselőküldési joggal felruházott város (több r. t. városból alakított kerületben a székhelyül szolgáló város) közgyűlésében történt kihirdetése után következő napon, az időközi választásoknál a képviselőház határozatának vételétől számítva, három nap alatt, új választás esetében pedig a meghiusult választásról, illetőleg a pótválasztásra bocsátott jelölt haláláról szóló jelentés vétele után azonnal összeül, hogy a választással kapcsolatos intézkedéseket megtegye. A központi választmány ezen az ülésen köteles a 83. §-ban említett kérdésekben dönteni.

83. §. A központi választmány választási küldöttséget választ, amely a választást az egész választókerületben vezeti. A központi választmány a helyi viszonyokra való tekintettel megállapítja, hogy a szavazást a választókerület szavazókörében hány szavazatszedő küldöttség vezesse. Ha mindenik szavazást külön-külön küldöttség vezeti, a központi választmány egyenlő kevesebb szavazatszedő küldöttséget választ, mint amennyi szavazókerület van a választókerületben, s megállapítja, hogy melyik küldöttség, melyik szavazókörben működjenek. Ha pedig a szavazást több szavazókörben ugyanaz a küldöttség vezeti, a központi választmány, vagy a választási küldöttségre bizza az összes szavazókörökben a szavazás vezetését, vagy annyi szavazatszedő küldöttséget választ, amennyi között a szavazókörökben a szavazás vezetését megosztani kívánja. A küldöttségek számának megállapításánál azonban ügyelnie kell arra, hogy a szavazás kezdetének a 97. §-ban megállapított időpontja meg legyen tartva. Ha a központi választmány nem bizza az összes szavazókörökben a szavazás vezetését külön-külön küldöttségre, azt is megállapítja, hogy az egyes szavazókörök milyen sorrendben szavazzanak, s hogy a 97. §. korlátjai között azon szavazókörök mindegyikében, melyek a sorrend szerint a választás első napja után szavazzanak, a szavazás mely napon és mely órában kezdődjenek; s ha egyenlő több szavazatszedő küldöttséget alakít, azt is megállapítja, hogy melyik küldöttség melyik szavazókörben (szavazókörökben) működjenek. A központi választmány a választási székhelyen, illetőleg a választási székhelynek (városi választókerületnek) általa meghatározott szavazókörében a szavazás vezetését minden esetben a választási küldöttségre köteles bízni. A választási küldöttség ott, ahol a szavazást vezeti, mindig a szavazatszedő küldöttség jogait gyakorolja és köteleességeit teljesíti. A központi választmány minden egyes szavazókör székhelyén kijelöli azt a helyiséget, ahol a szavazás történik.

84. §. A választási és a szavazatszedő küldöttség tagjává csak az választható, aki magyarul tud, és vagy azon választókerületek valamelyikében, amelyekre az illető központi választmány hatásköre kiterjed, a közvetlen választók névjegyzékébe fel van véve, vagy az illető törvényhatóság bizottságának tagja. Mind a választási, mind a szavazatszedő küldöttség egy elnökből, egy helyettes elnökből, és jegyzőből és egy helyettes jegyzőből áll. Községi és körjegyzők, továbbá az állami és a községi népiskolák férfitanítói abban a választókerületben, illetőleg szavazókörben, amelyben laknak, a választást fejelelősség terhe mellett elfogadni kötelesek. A választási és a szavazatszedő küldöttség elnökét és tagjait megválasztásukról írásban értesíteni kell. A választási küldöttség elnöke egyúttal választási elnök, akit ebben a tisztségben a választási küldöttség helyettes elnöke helyettesít. Az elnökök vagy jegyzők akadályoztatása esetében teendőiket a helyettesek végzik, akiknek a választás, illetőleg a szavazás egész folyamata alatt a választókerület, illetőleg a szavazókör székhelyén kell tartózkodniuk.

85. §. A választási és a szavazatszedő küldöttség elnöke és tagjai esküt (fogadalmat) tesznek.

86. §. A központi választmány az állam hivatalos nyelvén s a szükséghez képest a kerületben tömegesen használt más nyelven is hirdetményt tesz közzé, melyben tudatja: a) a választás kezdőnapját, a szavazás helyét (szavazókörikerület) és megkezdésének időpontját; b) a választási elnök és helyettes elnök nevét; c) mindenik szavazókörre nézve a szavazatszedő küldöttségi elnök, helyettes elnök, jegyző és helyettes jegyző nevét; d) ha ugyanaz a szavazatszedő küldöttség több szavazókörben működik, a szavazókörök szavazásának egymásutániát s minden egyes szavazókörre nézve pontosan a szavazás napját és kezdetének óráját; e) szavazókörönként azt a sorrendet, amelyben a községek és városrészek választói szavazásra felhivatnak; f) az ajánlat (esetleges új ajánlat) benyújtásának s az eredmény kihirdetésének helyét és időpontját; g) a választási eredmény kihirdetésének helyét; h) a választásnál szem előtt tartandó más intézkedéseket. Ezt a hirdetményt a választókerület minden községének és városának meg kell küldeni s az előljárási (városi tanács) köteles azt legalább hat nappal a választás előtt a szokásos módon közzétenni.

87. §. A választás napjának kitűzésétől (81. §.) fogva nyilvános választási pártgyűlés, pártünnepély vagy körmenet tartását Budapest székesfővárosban az államrendőrség főkapitányánál, törvényhatósági joggal felruházott és r. t. városokban a rendőrkapitányánál, járási székhelyen a főszolgabíróknál, másutt a községi előljárásnál a községben (városban) lakó, legalább két közvetlen választó, a helynek és az időpontnak, a körmenet utirányának és tartamának megjelölésével, legalább 24 órával előbb bejelenteni köteles. Be nem jelentett nyilvános pártgyűlés, pártünnepély vagy körmenet meg nem tartható. A rendőrhatalóság (községi előljárási) a bejelentőknek arról, hogy a bejelentés megtörtént, a bejelentés napjának és órájának feltüntetése mellett, elismervényt köteles adni. Nyilvános pártgyűlés tartása meg nem tiltható, ha azonban a közbiztonsági tekintet kívánja, megindokolt határozatban kimondható, hogy a pártgyűlés csak akkor tartható meg, ha a bejelentők megfelelő más helyet és időpontot tűznek ki. Pártünnepély vagy körmenet megtartása megindokolt határozattal eltiltható, ha ezt a közbiztonsági vagy közegészségi szempont szükségessé teszi. A rendőrhatalóság vagy a községi előljárási határozata ellen fokozatos felelővitelnek van helye. A községi előljárási határozata a főszolgabíróhoz felelőbevitelre kerül. Ha az illetékes rendőrhatalóság vagy községi előljárási a bejelentéstől számított 12 óra alatt nem nyilatkozik, a pártgyűlés, pártünnepély vagy körmenet megtartható. A nyilvános pártgyűlésen vagy körmeneten az illetékes rendőrhatalóság tagja személyesen jelen lenni, az előljárási pedig magát megbizott által képviselnie köteles. A nyilvános pártgyűlésen mindenképp elnökséget kell választani, melynek minden tagja felelős a rend fenntartásáért. Rendezés esetén a pártgyűlés, pártünnepély, körmenet felosztható.

88. §. A választást képviselőjelölés előzi meg. Képviselőjelölőre vonatkozó ajánlat a választókerület székhelyén a választás megkezdésének napját megelőző ötödik napon nyújtható át. Ezen a napon a választási elnök köteles a választókerület székhelyén (a városi választókerületben) megjelenni s ott a hirdetményben (86. §.) megjelölt helyiségben, délelőtt 8 órától 12 óráig és délután 2 órától 6 óráig az ajánlatok átvétele végett a választók rendelkezésére állani. Sem korábban, sem később ajánlatot át nem vehet. Képviselőjelölő az illető kerületnek legalább 100, a végleges névjegyzékbe felvett közvetlen választója vagy ösválasztói megbizottja együttesen aláírt (illetőleg a névirás mellett kézijeggyel ellátott) írásban ajánlatot. Az ajánlók jogosultságának ellenőrzése végett a választási elnök a választókerület választóinak teljes névjegyzékét és mellékletét (79. §.) kellő időben megszerzeni köteles. Az ajánlatban a jelölt családi és utónevét, polgári állását vagy foglalkozását és lakását meg kell jelölni. Az ajánlatot legalább két és legfeljebb tíz olyan ajánlóknak kell személyesen átnyújtania, akiket a választási elnök ismer, vagy akik előtte személyazonosságukat igazolják. Az ajánlat átnyújtói az aláírások valódiságáért felelősek. Az ajánlat átnyújtásával egyidejűleg az ajánlott jelölőnek oly közjegyzőileg hitelesített nyilatkozatát kell bemutatni, melyben kijelenti, hogy a jelölést elfogadja. A jelölt ezt a kijelentést személyesen, vagy igazolt meghatalmazott útján ugyanakkor szóval is megteheti. A szóbeli nyilatkozatról jegyzőkönyvet kell felvenni. Ha a választási elnök a jelölést, vagy meghatalmazottját személyesen nem ismeri, azonoságát a választási elnök által személyesen ismert két tanúval kell igazolni. Az ajánlat átnyújtói, továbbá az előbbi bekezdésben említett személyeket kivéve, a választási elnök az ajánlás átvételére rendelt helyiségből mindenkit kizárhat.

89. §. Olyan ajánlatot, mely a 88. §-ban megszabott rendelkezéseknek nem felel meg, a választási elnöknek átvenni nem szabad. Ellenben az olyan ajánlat átvételét, amely ezeknek a rendelkezéseknek megfelel, a választási elnök meg nem tagadhatja. A

választási elnök az ajánlat átvételéről, az ajánlatot átnyújtó választók nevének felsorolása és az átvétel időpontjának megemlézése mellett, jegyzőkönyvet vesz fel s az ajánlat átvételéről vagy visszaadásáról az átnyújtástól számított 3 órán belül az átnyújtóknak elismervényt ad. Az elismervény mellett átvett ajánlatot az ajánlók vissza nem vonhatják s a választási elnök vissza nem adhatja.

90. §. A választási elnök a 89. §. értelmében átvett ajánlatban foglalt jelölést elfogadni köteles, kivéve, ha olyan egyénre vonatkozik, aki a választás időpontjában országgyűlési képviselővé nem választható (11—13. §§.). Ha a választási elnöknek a jelölt választhatósága iránt kételyei vannak, de azt, hogy a jelölt nem választható, teljes bizonyossággal megállapítani nem tudja, a jelölést el kell fogadnia. A választási elnök az elfogadott jelölést utólag többé vissza nem utasíthatja.

91. §. A választási elnök az ajánlásra kitzított határidőt követő napon délelőtt 8 és 10 óra között köteles azt, hogy a jelöléseket elfogadta vagy visszautasította, a hirdetményben (86. §.) megjelölt helyiségben nyilvánosan, előszóval kihirdetni és egyidejűleg a szavazatszedő küldöttségi elnökök utján intézkedni, hogy az ajánlásnak általa kihirdetett eredménye minden egyes szavazókör székhelyén azonnal közzétessék. Ha valamelyik jelöltet a választási elnök visszautasította, vagy ha valamelyik jelölt meghalt, a visszautasított, vagy a meghalt jelölt helyett az öt ajánló választóknak felénél nagyobb része új jelöltet ismételt visszautasítás esetén is ajánlhat. Az új ajánlatot legkésőbb két nappal a választás előtt délelőtt 10 óráig kell a választási elnöknek átnyújtani. Az elnök az esetleges új ajánlatot átvételét végeztet naponként, reggel 8 és d. u. 6 óra között általa megállapítandó és megfelelően közhírré tett 2 órai időközben, a választást megelőző második napon pedig d. e. 8 órától 10 óráig a hirdetményben megjelölt helyiségben rendelkezésre állani köteles. Az új ajánlat átnyújtására, átvételére, vagy visszautasítására, illetőleg a jelölés elfogadására, vagy visszautasítására nézve, az e szakaszban foglaltakon kívül, ugyanazok a rendelkezések irányadók, amelyek az első ajánlásra vonatkoznak. Az új jelölés visszautasítása esetében erről az elnök az új ajánlat átnyújtásától számított 3 órán belül az ajánlat átnyújtói közül az általuk előre kijelölt egyént értesíteni köteles. Az új jelölés elfogadása esetében a választási elnök haladéktalanul intézkedik, hogy az új jelölt (jelöltek) neve minden egyes szavazókör székhelyén azonnal közzétessék. A visszalépett jelölt helyett új jelölt nem ajánlható. A választási elnök csak annak a jelöltnek a visszalépését veheti tudomásul, aki azt a 88. §. utolsó bekezdésében a nyilatkozatra nézve megszabott módon jelenti be. A jelölt (jelöltek) visszalépését a választási elnök a szavazatszedő küldöttségi elnökkel azonnal tudatja. Az e törvény későbbi szakaszaiban említett „jelölt” alatt a választási elnök által elfogadott jelöltet kell érteni.

92. §. Ha az ajánlásra, illetőleg az új ajánlásra kitzított határidőt lejártkor jelölt nincs, vagy ha ezen időpont után jelölt nincs, vagy az egyik jelölt meghalt; a választást abban az időpontban, amikor az ajánlásra kitzított idő elmul, ha pedig a halál vagy — a 88. §. utolsó bekezdésében a nyilatkozatra nézve megszabott módon történt — visszalépés ezután, de még a választási eljárás megkezdése előtt következett be, ennek bekövetkeztét meg kell tekinteni, s ezt a választási elnök a központi választmánynak azonnal bejelenteni köteles.

93. §. Ha a választási eljárás megkezdésének időpontjában (97. §.) csak egy jelölt van, vagy egy jelöltön kívül a többi a választási elnöknek a 88. §. utolsó bekezdésében a nyilatkozatra nézve megszabott módon kijelentette, hogy visszalép, a választási elnök a választási eljárás megkezdésének időpontjában (97. §.) az egyetlen jelöltet megválasztott országgyűlési képviselőnek nyilvánítja. Ha több jelölt van, a szavazást meg kell kezdeni.

94. §. Mind a jelölt maga, mind a párt nevében azok a választók, akik az ajánlatot átnyújtották (88. §.), az ajánlat átnyújtásától a választási eljárás megkezdéséig (97. §.) a választási eljárás törvényszerűségének és a szavazók személyazonosságának ellenőrzése céljából, a jelölt (párt) részére minden egyes szavazókörbe egy vagy két bizalmi férfit alkalmazhatnak. A bizalmi férfiak nevét a küldöttségi elnökkel idejekorán tudni kell. Amennyiben a bizalmi férfi nem annak a szavazókörnek névjegyzékébe felvett közvetlen választó vagy ösválasztói megbízott, amelyben a szavazás történik, közkirattal kell igazolni, hogy az illető bizalmi férfi a közvetlen választóknak vagy az ösválasztói megbízottaknak valamelyik érvényes névjegyzékében fel van véve. Ha a jelölt vagy azok a választók, akik az ajánlatot átnyújtották, bizalmi férfiakat nem alkalmaztak, a küldöttségi elnök a jelöltek (pártokat) a választási eljárás (a szavazás) megkezdésekor figyelmezteti arra a jogukra, hogy bizalmi férfiakat alkalmazhatnak. A jelöltek (pártok) bizalmi férfiak, a választók és a szavazatszedő küldöttség között fenntartandó összeköttetés céljából, az elnök által az egyes pártok részére

egyenlően megállapítandó számban és egyenlő jogokkal külön megbízottakat alkalmazhatnak. Ha valamelyik jelölt (párt) bizalmi férfiakat e jogokkal élni nem kíván, ez a körülmény nem akadályozza meg azt, hogy a többi jelöltek (pártok) megbízottakat alkalmazhassanak. A megbízottak nevét a küldöttségi elnökkel idejekorán tudni kell. Ha megbízottakat alkalmazását a küldöttségi elnök szükségesnek tartja, de ilyeneket a jelöltek (pártok) a küldöttségi elnök felhívására ki nem jelölnek, a küldöttségi elnök alkalmaz megbízottakat, még pedig minden pártból egyenlő számban és egyenlő jogokkal. A választók személyazonosságának ellenőrzése végett minden egyes szavazatszedő küldöttségnek minden községből a községi bíró vagy helyettese és a községi előjáróságnak egy kiküldött tagja, minden városból pedig a tanács két megbízott tagja vagy a tanács által kiküldött két tisztviselő a szavazás helyén megjelenni s mindaddig, míg az illető község vagy város választói szavaznak s ezenfelül a záróra kihirdetésétől, illetőleg kitzítésétől (107. §.) kezdve a szavazás befejezéséig, mint azonosági tanu, jelen lenni köteles. Ezenkívül a jelölt (párt) bizalmi férfiaknak joguk van arra, hogy akkor, midőn valamely községre vagy városra (városrésze) a szavazás sora reákerül, ezen községből vagy városból (városrészből) egy-egy lakost, mint azonosági tanut jelöljenek meg, aki mindaddig, míg azon község vagy város (városrész) választói szavaznak, a választók személyazonosságát ellenőrzi. Ha a jelölt (párt) bejelentett bizalmi férfiak vagy a községi (városi) küldöttek a választásra meg nem jelentek, vagy működésüket abbahagyták, helyettük a szavazatszedő küldöttség elnöke másokat nevez ki. A helyettes bizalmi férfiakat a küldöttségi elnök a pártállásra való tekintettel nevezi ki és csak addig alkalmazhatja, amíg az általa értesített jelölt vagy az ajánlat átnyújtói más bizalmi férfiakat ki nem jelölnek. Az összes azonosági tanuk a szavazatszedő küldöttség előtt esküt (fogadalmat) kötelesek tenni.

95. §. A választási elnök a választási elnök — a szavazatszedő küldöttségi elnök meghallgatása után — a közigazgatási hatóság utján gondoskodik az esetleg szükséges fegyveres erőről és ennek az egyes szavazókörökbe való beosztásáról. A városi választókörökben és abban a községben (r. t. városban), amelyben a választási küldöttség mint szavazatszedő küldöttség működik, a választási elnök tartja fenn a rendet és rendelkezik a fegyveres erővel. Ilyen helyeken a szavazatszedő küldöttségi elnökök csak a szavazóhelyiségben és ennek közvetlen környékén ügyelnek a rend fenntartására, s a fegyveres erővel csak e célból és a választási elnöknek rögtön teendő jelentés mellett rendelkezhetnek. Másutt a rendet a szavazókör egész területén a szavazatszedő küldöttségi elnök köteles fenntartani. Őt illeti meg a választás folyamata alatt a fegyveres erővel való gondoskodás, továbbá a rendfenntartásra kirendelt közbiztonsági közegekkel és a fegyveres erővel való rendelkezés joga is. Azt, aki a rend ellen vét, vagy az e törvény értelmében jogos rendelkezésnek nem engedelmessékedik, az elnök rendreutasítja, ismételt rendreutasítás esetén pedig a szavazóhelyiségből kiutasíthatja, a választót azonban szavazatának leadásában meg nem akadályozhatja. Ha a választásnál közreműködő valamelyik közeget kellett kiutasítani, e helyett a küldöttségi elnök a 94. §-ban a helyettesítésre megszabott rendelkezés értelmében mást alkalmaz. A rend fenntartására kirendelt közbiztonsági közegekkel és a fegyveres erővel való rendelkezésben az erre illetékes elnököt, kizárólag esetről-esetre adott felhatalmazás alapján, csak a helyettes elnök, vagy az illetékes közigazgatási hatóság helyettesítheti. A szavazatszedő küldöttség elnöke a választók szabadságának biztosítása végett, különösen bevonnásukra és a szavazókör székhelyén leendő elhelyezésükre nézve, az illetékes közigazgatási hatóság meghallgatásával a szavazókör egész területére előzetesen is intézkedik, s intézkedéseit alkalmas módon köztudomásra juttatja. A választók elhelyezésére vonatkozó intézkedéseket a küldöttségi elnök, a pártok (jelöltek) bizalmi férfiaknak — ha már ki vannak jelölve — meghallgatásával, aképpen köteles megtenni, hogy a rend fenntartása és a választóknak a szavazatszedő küldöttséggel való érintkezése okvetlenül biztosított, hogy továbbá a választók számára kijelölt gyülekezési helyek a szavazóhelyiségtől lehetőleg egyenlő távolságra essenek, s hogy végül a választók a szükséges élelmiszerekkel való ellátásukról gondoskodhassanak. Bármely párt (jelölt) bizalmi férfiaknak kívánatára azt a kérdést, hogy melyik tartózkodási hely melyik pártok jusson, az elnök sorsolás után dönti el.

96. §. A szavazatszedő küldöttségi elnök kötelessége, hogy az illető szavazókör választói névjegyzékének a (örvényhatóság (város) levéltárában őrzött egyik hiteles példányát a választási eljárás megkezdése előtt megszeresse. Ennek a szavazás egész folyamata alatt a küldöttségnél kell maradnia.

97. §. A választási eljárás, és azokban a szavazókörökben, ahol külön-külön küldöttség működik, a szavazás ugyanazon a napon (81. §.) reggel 8 órakor kezdődik. Ott, ahol több szavazókörben ugyanaz a küldöttség működik, a szavazás a sorrend szerint

első szavazókörben a választási eljárás megkezdésére kitzított napon reggel 8 órakor kezdődik. A többi szavazókörben a szavazás a következő napokon történik, s a szavazás kezdetének időpontját a központi választmány d. e. 8 és 12 óra között úgy állapítja meg, hogy: a) az ugyanegy szavazatszedő küldöttség vezetésére bízott szavazókörök közül utóljá sorra kerülő szavazókörben a szavazás kezdőpontja legkésőbb a választási eljárás megkezdésére kitzított napot követő hetedik napra essék; b) minden egyes szavazókörben a szavazásra annyi idő jusson, amennyi a választók számához képest előreláthatólag szükséges; c) a szavazatszedő küldöttség minden egyes szavazókörbe kellő időben megérkezessék. Ha oly akadályok támadtak, melyek miatt a szavazás a megállapított órában az illető szavazókörben megkezdhető nem volt, a küldöttségi elnök belátása szerint és saját felelősségére, az akadály elhárításáig a szavazás megkezdését elhalasztja. Az elhalasztás időtartamát ki kell hirdetni, s a szavazás megkezdését óránként meg kell kísérelni. Ha az akadályok legkésőbb a törvényes záróráig (107. §.) elháríthatók nem voltak, s ezért a szavazást megkezdni nem lehetett, a szavazást az illető szavazókörben meghiusultnak kell tekinteni. A megkezdett szavazást megszakítás nélkül kell folytatni.

98. §. A szavazás tartama alatt a szavazóhelyiségben a szavazatszedő küldöttségen kívül és a szavazásra beszóltott választókön kívül csak a bizalmi férfiak, a megbízottak, a közigazgatási tisztviselő és a jegyző mellé rendelt felesketett (fogadalmat tett) irnokok, továbbá mindaddig, míg az illető város (városrész) vagy község választói szavaznak, a községi előjáróság, vagy a városi tanács által kiküldöttek és a bizalmi férfiak által megjelölt azonosági tanu (94. §.) lehetnek jelen. Az elnöknek vagy helyettesének és legalább még egy küldöttségi tagnak a szavazás egész tartama alatt a szavazóhelyiségben kell tartózkodnia. A szavazatszedő küldöttség elnöke elrendelheti, hogy a szavazók az általa meghatározott számban bocsáttassanak be a szavazóhelyiségbe, s innen szavazatuk leadása után azonnal távozzanak. A központi választmány elrendelheti, hogy a választók választói joguk igazolásának megkönnyítésére, az illetékes előjáróság (tanács) részéről olyan igazolvánnyal láttassanak el, amely a választói névjegyzék megfelelő sorszámat, a szavazás helyét, napját és óráját, a választó nevét, polgári állását vagy foglalkozását és lakóhelyét (lakását) tünteti fel. Az igazolvány hiánya sem a szavazóhelyiségben való megjelenésnek, sem a szavazásnak akadályát nem szolgálhat.

99. §. A választók községek vagy városrészek szerint, a központi választmány által meghatározott sorrendben szavaznak, még pedig először a szavazókör székhelyének a választói. Az egy községből vagy városrészből való választókat aszerint, amint egyik vagy másik jelöltre szavaznak, külön kell bocsátani a szavazásra. Az első községnél (városrésznél) a küldöttségi elnök által húzott sors dönt afelett, hogy melyik jelöltre szavazók bocsáttatnak először a szavazáshoz, illetőleg, ha kettőnél több jelölt van, minő sorrendben. Ez a sorrend a többi községek (városrészekre) is irányadó. Azokat a községeket vagy városrészeket, melyeknek választói a szavazásra nem jelentkeztek akkor, amikor a megállapított sorrend szerint rajtuk volt a sor, a többi község (városrész) szavazása után a szavazásra még egyszer fel kell hívni.

100. §. A szavazás nyilvánosan, előszóval történik. A néma (siketnéma) kitzított szavazólap átadásával szavazhat, melyet a küldöttségi elnök nyilvánosan felolvas. A szavazásról rovatos íveket kell vezetni s ezekbe fel kell jegyezni a községet, vagy városrészt, amelyhez a szavazó tartozik, a szavazó nevét, szavazatát és a választói névjegyzék megfelelő sorszámat. A feljegyzett szavazat visszavonásának vagy módosításának nincs helye. A szavazatok feljegyzésére szolgáló rovatos ív mintáját a belügyminiszter állapítja meg.

101. §. A többes szavazati joggal bíró választó nem adhat le kevesebb szavazatot, mint amennyi őt az érvényes névjegyzék szerint megilleti s kettes, vagy hármas szavazatát csak ugyanarra a jelöltre adhatja.

102. §. A választót a szavazásnál rábeszélni, vagy irányadólag utbaigazítani nem szabad. Kérdést a választóhoz csak a szavazatszedő küldöttségi elnök intézhet s ez is csak feladatának korlátai között. A választás alatt a szavazóhelyiséget magában foglaló egész épületben s ennek a szavazatszedő küldöttségi elnök által területileg meghatározott környékén beszéd tartása a választók rábeszélése s általában minden oly cselekmény tilos, amely a választás eredményét befolyásolhatja. A választók a választáshoz, illetőleg szavazáshoz semmilyen fegyvert, börtöt, vagy tetszőleges bántalmazásra alkalmas más eszközt magukkal nem vihetnek. (127. §.)

103. §. Valamely szavazókörben csak az a választó szavazhat, aki az illető szavazókörben a közvetlen választóknak vagy az ösválasztói megbízottaknak az illető választásra érvényes névjegyzékébe fel van véve. Azonban a szavazatszedő küldöttség

tagok, a bizalmi férfiak és a megbízottak, valamint a választáshoz kirendelt irnokok (98. §.), ha azon választókerület névjegyzékébe fel vannak véve, amelyben működnek, az illető kerületnek oly szavazókörében is szavazhatnak, amelynek névjegyzékébe felvéve nincsenek. Nincs szavazati joga annak: a) akinek személyazonossága nincs megállapítva; b) aki ugyanannál az általános választásnál (ideértve a pótválasztást és az új választást is), vagy ugyanabban a naptári évben más választókerületben, vagy ugyanannál a választásnál más szavazókörben érvényesen szavazott. A választó, ha személyazonossága különben megállapítható, nevének, életkorának, polgári állásának (foglalkozásának) vagy lakásának hibás vagy hiányos bemondata, illetőleg bejegyzése miatt nem zárható ki a szavazásból. Ha valamelyik választó mind a közvetlen választóknak, mind az ösválasztói megbízottaknak az illető választásra érvényes névjegyzékébe fel van véve, csak közvetlen választói minőségben szavazhat.

104. §. Érvénytelen és a szavazás eredményének megállapításánál számba nem vehető a szavazat, ha nincs értelme; ha feltételhez kötött, vagy másként korlátozott; ha többféleképp magyarázható; ha nem a jelöltek valamelyikére adatott; ha a választó szavazás közben azon jelölt ellen, akire szavazatát adja, meggyalázó kifejezéssel él. Ha egy családi néven csak egy jelölt van, a szavazat azért, mert az utónév hibásan vagy éppen nem mondatott ki, nem érvénytelen, valamint nem érvénytelen a szavazat más olyan esetekben sem, amikor az, hogy a szavazat melyik jelöltre adatott, kétségtelenül megállapítható. Érvénytelen annak a választónak szavazata, akinek többes szavazata van, ha szavazatait más-más jelöltre adja s felhívásra sem jelöl meg ezek közül egyet, akinek javára szavazatait a törvény szerint számítani kell.

105. §. A jelentkezők szavazati joga (103. §.) és a szavazatok érvényessége (104. §.) ellen a küldöttségi tagok és a bizalmi-férfiak, a személyazonosság tekintetében pedig ezeken kívül a hatósági kiküldöttek és az azonosítási tanúk (94. §.) a szavazat feljegyzése előtt kifogást tehetnek. E kifogások felett, továbbá a szavazás vezetésére vonatkozó kérdésekben s általában a jelen törvény alapján a szavazatszedő küldöttség hatáskörébe utalt ügyekben a küldöttségi tagok, esetleg a bizalmi-férfiak és az azonosítási tagok meghallgatása után a küldöttségi elnök saját felelősségére határoz, aki azokat a jelentkezőket, akiknek a 103. §. értelmében szavazati joguk nincs, visszautasítani, az érvénytelen szavazatok érvénytelenségét kimondani, a többieket pedig elfogadni köteles.

106. §. A visszautasított választókról és az érvénytelen szavazatokról külön jegyzéket kell vezetni (visszautasítottak jegyzéke).

107. §. A szavazásra délután 6 óráig, ha pedig a szavazás kezdete nem reggel 8 órára volt kitűzve, a megkezdésre kitűzött időponttól számított 10 óráig kell jelentkezni. Ennek az időköznek leteltével a szavazatszedő küldöttség elnöke kihirdeti, hogy a jelentkezés törvényes záróhatárait letelt s felhívja a szavazásra várakozó választókat, hogy az általa kijelölt helyre vonuljanak, s egyúttal intézkedik, hogy az ekként felhívott választók a többiekétől elkülöníthetők. A törvényes záróra után a szavazásra csak az elkülönített választók jelentkezhetnek. A jelentkezésnek egyfolytában, megszakítás nélkül kell történnie. Ha felhívás után a szavazásra az elkülönített választók közül többé senki sem jelentkezik, a szavazatszedő küldöttség elnöke a szavazást lezárja s ezután már csak a 103. §. második bekezdésében említett személyek bocsáthatók a szavazásra. Ha a 99. §. utolsó bekezdése értelmében a szavazásra az egyes községek és városrészek választói másodszor is felhívattak, illetőleg leszavaztak, vagy ha oly szavazókörben, amely nem áll több községből vagy városrészből, a választók csak gyéren jelentkeznek: a szavazatszedő küldöttség elnöke, az első bekezdésben említett törvényes záróra letelte előtt is, egy óráról két óráig terjedhető határidőt tűzhet ki (elnöki záróra) azzal a kijelentéssel, hogy azok a választók, akik még szavazni kívánnak, ez alatt az idő alatt jelentkezhetnek. Az elnöki záróra letelte előtt jelentkező választókat szavazásra kell bocsátani, habár a szavazás esetleg már csak a záróra letelte után történhetik. Az elnöki záróra alatt jelentkező választókat a záróra leteltével a többiekétől el kell különíteni. Az elnöki záróra letelte után jelentkező választókat szavazásra bocsátani többé nem szabad, kivéve a 103. §. második bekezdésében említett személyeket.

108. §. Ha a szavazás befejezése előtt a jelöltek valamelyike ugyanazon a módon, amint a 88. §. utolsó bekezdése a jelöltséget elfogadó nyilatkozatra nézve megszabja, a választási elnöknek kijelenti, hogy visszalép, a választási elnök azonnal intézkedik, hogy az illető jelöltre nézve a szavazás minden szavazókörben megszüntetessék. A vissza nem lépett jelöltekre nézve a szavazás tovább folyik. A választási elnök akkor, ha kétségtelenül megállapíthatja, hogy a visszalépett jelölt már a visszalépés időpontjában a szavazatok általános többségét elnyerte és ezt az eredményt a még hátralevő összes szavazatok

sem változtathatná meg az ő hátrányára, a szavazásnak teljes megszüntetése iránt intézkedik. Teljesen meg kell szüntetni a szavazást akkor is, ha mindegyik jelölt, vagy egy jelöltön kívül a többi visszalépett, vagy ha valamelyik jelölt, vagy a jelöltek meghaltak és a választási elnök erről személyesen, vagy a küldöttség valamely tagja vagy hatósági közeg útján kétségtelenül meggyőződött.

109. §. A szavazatszedő küldöttség elnöke a szavazást a 108. §. alapján csak a választási elnök szóbeli, vagy sajátkezűleg aláírt írásbeli, vagy más módon kétségtelenül tudomására jutott felhívására szüntetheti meg.

110. §. Ha a szavazás befejezése előtt oly akadályok támadtak, amelyek miatt a szavazást megszakítás nélkül szabályszerűen folytatni nem lehet, a szavazatszedő küldöttség elnöke belátása szerint és saját felelősségére a szavazás folytatását felfüggeszti. A felfüggesztés időtartamát ki kell hirdetni s a szavazás folytatását óránként meg kell kísérni. Ha az akadályok elháríthatók nem voltak s e miatt a felfüggesztett szavazást folytatni nem lehet, a szavazatszedő küldöttség elnöke felbeszakítja a szavazást.

111. §. Minden szavazatszedő küldöttség a szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet vezet. A jegyzőkönyvben megemlítendő: a) a szavazókör székhelye és a szavazás napja; b) a szavazatszedő küldöttség tagjainak, a kijelölt vagy a küldöttségi elnök által ideiglenesen kinevezett bizalmi férfiaknak és a megbízottaknak neve; c) a szavazás kezdete és esetleges elhalasztásának vagy meghiusulásának oka; d) a szavazás felfüggesztése esetében az, hogy miért és mikor függesztették fel a szavazást, mindenik pártot ki volt ekkor az utolsó szavazó, s mikor folytatottat a szavazás; az esetleges felbeszakítás oka és időpontja; e) a záróra kihirdetésének (kitűzésének) időpontja, s hogy ki volt az utolsó szavazó akkor, midőn a záróra kihirdetett (kitűzetett), az elnöki záróra tartama; f) a szavazás lezárásának időpontja; g) azon leszavazott küldöttségi tagok, bizalmi férfiak, megbízottak és kirendelt irnokok (98. §.) megnevezése és szavazataik száma, akik nem az illető szavazókörben voltak összeírva; h) a visszautasítottak jegyzékébe foglalt választóknak és szavazatainak száma; i) a kifogások jegyzékébe foglalt választóknak és szavazataiknak száma; k) a szabályszerűen befejezett, illetőleg megszüntetett vagy felbeszakított szavazás eredménye, még pedig aként, hogy ebből úgy az érvényesen leszavazott választóknak, mint az érvényes szavazatoknak száma külön-külön kitűnjék; l) a szavazásokban előfordult fontosabb mozzanatok, az elnök esetleges határozatai és a rend érdekében tett intézkedése. A jegyzőkönyvben sem óvsnak, sem más észrevételnek nincs helye.

112. §. A szavazásnak szabályszerű befejezése, illetőleg meghiusulása (97. §.), teljes megszüntetése (108. §.) vagy felbeszakítása (110. §.) esetén a szavazatszedő küldöttség elnöke a megjelent küldöttségi tagok és bizalmi férfiak előtt megállapítja a szavazás eredményét v. meghiusulását. A szavazás eredményének megállapítása után a szavazási jegyzőkönyveket, a szavazási rovatos íveket, valamint a visszautasítottak és kifogásoltak jegyzékét a szavazatszedő küldöttségi elnök és a jegyző aláírják. Ennek megtörténte után a küldöttségi elnök — amennyiben egyúttal nem választási elnök is — az említett iratokat és a választói névjegyzéket személyesen, vagy a küldöttség valamely tagja, vagy hatósági közeg által haladéktalanul a választási elnökhöz juttatja.

113. §. Abban a szavazókörben (szavazókörökben), melyben a szavazás meghiusult vagy felbeszakított, a választási elnök új, illetőleg folytatólagos szavazást rendel el. Ha azonban az illető szavazókörnek (szavazóköröknek) még hátralevő összes szavazatai a választás eredményét meg nem változtathatják, a választási elnök az új, vagy a folytatólagos szavazás elrendelését mellőzi. Az új, vagy a folytatólagos szavazásra a választási elnök azonnal határnapot tűz ki. Az új, vagy a folytatólagos szavazás a választási elnök intézkedésétől számított ötödik napnál korábban és hetedik napnál később nem kezdődhetik. A választási elnök egyúttal az új, vagy a folytatólagos szavazás megkezdésének óráját, a 97. §. rendelkezéseinek szem előtt tartásával, meghatározza és határozatát közzététel végett megküldi a szavazókörbe tartozó községek előlíjáróságának (városi tanácsnak), mely azt a szokásos módon azonnal közlésezi. Ha a szavazás több szavazókörben hiúsult meg, vagy szakított felbe, az új, vagy a folytatólagos szavazásoknál is meg kell tartani a központi választmány által megállapított eredeti sorrendet. A folytatólagos szavazásban csak azok vehetnek részt, akik a felbeszakított szavazásnál érvényesen nem szavaztak. A szavazás eredményének megállapításánál azonban a felbeszakított szavazáson leadott szavazatokat is figyelembe kell venni.

114. §. Mihelyt a szavazásra vonatkozó iratok (112. §.) az összes szavazókörökből beérkeztek s ezekből kitűnik, hogy új vagy folytatólagos szavazásra egy szavazókörben sincs szükség (113. §.),

vagy mihelyt az új, illetőleg a folytatólagos szavazásra vonatkozó iratok is beérkeztek és a választás be van fejezve, a választási elnök a megjelent szavazatszedő küldöttségi tagok és bizalmi-férfiak előtt a választás eredményét megállapítja. Ennek a megállapításának a sorrend szerint utolsó szavazókörben megtartott szavazásra vonatkozó iratok beérkezésének napján, vagy az ezt követő napon, de legkésőbb az említett iratok beérkezésétől számított 24 óráig belül meg kell történni. A megállapítás után a választási elnök az eredményt a hirdetményben (86. §.) jelzett helyen kihirdeti. A választási elnök a nem jelölt egyénre adott szavazatokat figyelembe nem veszi, egyebekben azonban a szavazásnak az egyes szavazatszedő küldöttségi elnökök által megállapított eredményét és a küldöttségi elnökök eljárását vizsgálat tárgyává nem teheti.

115. §. A választás eredménye abban állhat, hogy: a) a jelölt, vagy a jelöltek valamelyike országgyűlési képviselővé megválasztott; b) pótválasztásnak van helye; c) a választás meghiusult és új választásnak van helye.

116. §. Ha a szavazás az összes szavazókörökben szabályszerűen befejeztetett, a választókerület megválasztott képviselője az, aki a szavazatok általános többségét elnyerte. A szavazatok általános többsége az összes érvényes szavazatok felénél nagyobb szám. Ha a szavazást a választási elnök azért szüntette meg, mert a jelöltek valamelyike a szavazás folyamata alatt meghalt és ha a másik jelölt, vagy a többi jelöltek valamelyike a szavazatok általános többségét már a szavazás megszüntetésének időpontjában megkapta s ezen az eredményen a választókerületben hátralevő szavazatok még akkor sem változtathatnának, ha valamennyi a meghalt javára esnék: a választókerület megválasztott képviselője az a jelölt, aki a meghalt jelöltre adott szavazatok leszámitása után fennmaradt érvényes szavazatok általános többségét elnyerte. Ha a szavazást a választási elnök azért szüntette meg, mert egynek kivételével a többi jelölt mind visszalépett, a választókerület megválasztott képviselője az a jelölt, aki egyedül maradt, kivéve, ha a visszalépés időpontjában a választás eredménye az egyedül maradt jelölt hátrányára akként dől el, hogy ezen az eredményen a hátralevő összes szavazatok még akkor sem változtathatnának, ha mind reá esnének.

117. §. Ha a szavazás az összes szavazókörökben szabályszerűen befejeztetett és a jelöltek közül a szavazatok általános többségét egyik sem nyerte el, a közt a két jelölt közt, akik aránylag legtöbb szavazatot kaptak, ha pedig az aránylag legtöbb szavazatot kettőnél több jelöltre esett akként, hogy közülük többen egyenlő számú szavazatot kaptak, az aránylag legtöbb szavazatot nyert összes jelöltek között pótválasztásnak van helye. Ha több jelölt van, s mindenik egyenlő számú szavazatot kapott, azt, hogy a jelöltek közül melyik tekintessék országgyűlési képviselőnek, sorshúzás dönti el, melyet a választási elnök a szavazatszedő küldöttségi tagok és bizalmi férfiak jelenlétében fogatosít.

118. §. A választási eljárás megkezdése után a választás a következő esetekben hiúsul meg: a) ha a szavazást a választási elnök azért szüntette meg, mert mindegyik jelölt visszalépett; vagy azért, mert az a jelölt lépett vissza, aki a visszalépés időpontjában a szavazatok általános többségét megkapta, s ezt akkor sem veszíthetné el, ha a még hátralevő szavazatokból egy sem esnék reá; vagy ha a szavazás szabályszerű befejezése esetén a szavazatok összeszámításakor az tűnik ki, hogy a szavazásokban visszalépett jelölt a szavazatok általános többségét elnyerte, vagy az aránylag legtöbb szavazatot nyert jelöltek közé jutott; b) ha a szavazást a választási elnök a jelöltek vagy egyik jelölt halála miatt szüntette meg. Az utóbbi esetben a választás nem hiúsult meg akkor, ha a szavazás megszüntetésének időpontjában a választás eredménye a másik jelölt, illetőleg a többi jelöltek vagy ezek egyikének javára akként dől el, hogy ezen az eredményen a még hátralevő összes szavazatok sem változtathatnának; c) ha az a jelölt, akit megválasztott képviselőnek kellene kijelenteni, vagy pótválasztásra kellene bocsátani, még a választás eredményének kihirdetése előtt, de az összes szavazások befejezése után meghalt.

119. §. A pótválasztás az alapválasztás befejező napját követő tízedik napon kezdődik. A központi választmány a pótválasztásra vonatkozólag hirdetményt bocsát ki s ezt közzététel végett a községi előlíjáróság (városi tanácsnak) megküldi. A pótválasztásnál a központi választmány új választási küldöttséget és szavazatszedő küldöttséget alakít, amelyeknek tagjaivá lehetőleg ugyanazokat kell megválasztani, akik az alapválasztásnál közreműködtek. A pótválasztáson azok a választók is szavazhatnak, akik az alapválasztáson nem szavaztak. Ha a pótválasztásra bocsátott jelöltek közül — egyet kivéve — valamennyi a szavazás megkezdése előtt, vagy a szavazás megkezdése után a jelöltségtől visszalép, a választási elnök az ellenjelölt nélkül maradt jelöltet az új határnap előkeztekor országgyűlési képviselőnek jelenti ki. Ha pedig a pótválasztásra bocsátott jelöltek egyike az új határnap előtt meghalt, a vá-

lasztást meghiusultnak kell tekinteni. A jelölt haláláról a választási elnök a központi választmányának haladéktalanul jelentést tesz.

120. §. Az egész választás lefolyásáról jegyzőkönyvet kell vezetni. A jegyzőkönyvben megemlítenő: a) a választókerület neve; b) a választás időpontja; c) az ajánlatok átnyújtásának, átvételének vagy esetleg visszaadásának időpontja s a visszaadás indoka; a választási elnök által elfogadott és az esetleg visszautasított jelöltek neve s a visszautasítás indoka; d) a kijelölt, vagy az elnökök által ideiglenesen kinevezett bizalmi férfiak és a megbízottak neve; e) a jelölt vagy jelöltek esetleges viselkedése vagy halála s hogy azt az elnök mikor vette tudomásul; f) szavazókörönként a szavazás (az esetleges új vagy a folytatólagos szavazás) megkezdésének és befejezésének időpontja, a szavazás eredménye; a szavazás esetleges elhalasztásának vagy meghiusulásának az oka; g) a visszautasítottak jegyzékébe foglalt választóknak és szavazataiknak száma; h) a kifogásoltak jegyzékébe foglalt választóknak és szavazataiknak száma; i) azoknak a választóknak és szavazataiknak száma, akiket a választási elnök a 114. §. második bekezdése értelmében figyelembe nem vett; k) a választás eredménye; l) a választás alatt előfordult fontosabb mozzanatok, a választási elnök s a szavazatszedő küldöttségi elnökök esetleges határozatai és a rend érdekében tett intézkedései. A pótválasztás esetében új választási jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvben sem óvásnak, sem más észrevételnek nincs helye. A jegyzőkönyvet a választási elnök s a melléje rendelt küldöttségi jegyző írják alá.

121. §. A választási jegyzőkönyvet, a szavazatszedő küldöttségek jegyzőkönyveit, a szavazási rovatokat, valamint a visszautasítottak és kifogásoltak jegyzékét az állam hivatalos nyelvén és három eredeti példányban kell vezetni. Az említett okiratoknak kiállítására hivatalosan kötelezett egyének kötelesek azoknak esetleg hiányzó példányaikat, mint eredetieket, pótlólag kiállítani. A három példány közül egyet a megválasztott képviselőnek azonnal át kell adni, vagy térítve melléje elküldeni. A másik két példányt a központi választmányának kell haladéktalanul beküldeni, mely az egyik példányt a törvényhatóság (r. t. város) levéltárába helyezi el, a másikat a belügyminiszternek küldi meg. Az eredeti ajánlatokat, a képviselőjelöltek elfogadó nyilatkozatait (a szóbeli nyilatkozatokról felvett jegyzőkönyveket) és az ajánlatok átvételéről szóló jegyzőkönyveket a törvényhatóság (r. t. város) levéltárában elhelyezett példányhoz kell mellékelni. A megválasztott képviselőnek a választási jegyzőkönyv szolgál megbízólevél gyanánt.

122. §. Ha a választási jegyzőkönyv (120. §.), vagy a választási elnök jelentése (92. és 119. §.) szerint a választás meghiusult, a központi választmány a 81. §. második bekezdése értelmében új választást rendel el.

123. §. A 121. §-ban említett iratoknak (jegyzőkönyvek, szavazási rovatok, jegyzékek, ajánlatok, nyilatkozatok) a törvényhatóság (r. t. város) levéltárában őrzött példányáról kért teljes vagy részleges másolatot, a megállapított irásdíj előzetes lefizetése mellett, bárkinek ki kell adni, a belügyminisztériumban őrzött példány másolata pedig kiadható. A kérelem előterjesztésére, a másolat kiadására, a másolat kiadásának megtagadása vagy késleltetése esetében követendő eljárásra nézve a 66. és 67. §. rendelkezései irányadók.

HETEDIK FEJEZET.

Fegyelmi felelősség és kihágások.

124. §. A választók összeírásánál, a névjegyzékek elkészítésénél, kiigazításánál és megőrzésénél, az országgyűlési képviselők és az ösválasztói megbízottak választásánál közreműködő, esküt (fogadalmat) tett minden közeg (központi választmányi, összeíró küldöttségi, választási vagy szavazatszedő küldöttségi elnök és tag, választási vezető, megbízásból a választásnál közreműködő egyén, a névjegyzékek megőrzésére hivatott közeg) ellen, ha a törvényt akár cselekvése, akár mulasztása által megsérti, az esetleges büntetőjogi következményeken felül fegyelmi eljárásnak van helye. E közegek ellen a fegyelmi eljárást, illetőleg az ezt megelőző vizsgálatot akár hivatalból, akár feljelentés esetén elrendelheti, az illető közeg kérelmére pedig elrendelni köteles a központi választmány, a közigazgatási bizottság, illetőleg a belügyminiszter. A központi választmány és a közigazgatási bizottság határozata tizenöt nap alatt a belügyminiszterhez felelbezhető. A vizsgálat teljesítésére a közigazgatási bizottság egy vagy több tagját küldi ki. A vizsgálat eredménye felett elsőfokon a közigazgatási bizottság fegyelmi választmány, másodfokon a választási elnökre vagy a szavazatszedő küldöttségi elnökökre nézve a közigazgatási bíróság, a többi közegekre nézve pedig a belügyminiszter határoz. A fegyelmi eljárást a törvényhatósági tisztviselők elleni fegyelmi eljárásról szóló törvény szerint kell folytatni. Ha a törvényt sértés a választás meghiusulását, esetleg megsemmisítését vonná maga után, a pénz-

bírság négyezer koronáig terjedhet. A kir. közigazgatók a névjegyzékek megőrzése tekintetében a rájuk nézve irányadó fegyelmi törvények és szabályok hatálya alatt maradnak.

125. §. Állami, törvényhatósági és r. t. városi közhivatalban alkalmazott tisztviselőnek s a községi (kör-) jegyzőnek tilos az, hogy a képviselőválasztással kapcsolatos politikai pártgyűlések összehívásában részt vegyen, azoknak elnöke vagy jegyzője legyen és tőlük megbízást fogadjon el; hogy a képviselőjelöltek körutazásában részt vegyen, a választókat összeszedje és a szavazás helyére vezesse; a csendőrséget, rendőrséget vagy a fegyveres erőt más célból, mint a csend és a rend fentartása és a választói jog szabad gyakorlásának oltalma érdekében igénybe vegye, vagy az azok felett való rendelkezési jogot másra, mint hatósági közegre, csak részben is átruházza; valamely hatáskörébe eső cselekménye vagy mulasztása, illetőleg ezekre vonatkozó ígérete vagy fenyegetése által, vagy általában hivatali állásának felhasználásával valamely választót bizonyos képviselőjelölt vagy az ösválasztók kizsármélt megbízottja mellett vagy ellen való szavazásra, vagy a szavazástól való tartózkodásra rábírn. Tilos, hogy a hivatali felelősök a neki alárendelt alkalmazottat arra utasítsa, hogy valamelyik jelöltre szavazzon vagy ne szavazzon, hogy szavazati jogát egyáltalában és mikor gyakorolja, vagy a szavazástól tartózkodjék, vagy hogy befolyását más módon az egyik vagy a másik jelölt mellett vagy ellen, vagy a választóknak a szavazástól való tartózkodása érdekében érvényesítse. Azon közhivatali alkalmazottal szemben, aki az ebben a §-ban megállapított tilalmak valamelyike ellen vét, saját fegyelmi hatósága előtt fegyelmi eljárásnak van helye.

126. §. Bármely közhivatali alkalmazott ellen, aki a választási jog körébe tartozó törvényes jogszabályokat, vagy az ezeken alapuló hatósági intézkedéseket, habár nem hivatalos eljárása közben, megsérti, saját fegyelmi hatósága előtt fegyelmi eljárásnak van helye.

127. §. Kihágást követ el és tizenöt napig terjedhető elzárással büntetendő, aki a választás vagy szavazás színhelyén a rendet zavarja. Aki pedig a választás vagy szavazás színhelyén az odavitt fegyvert, botot, vagy tetteles bántalmazásra alkalmas más eszközt az illetékes közeg felhívására rögtön át nem adja, vagy ott a közszend megzavarása céljából veszélyes eszközt ragad, amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik; egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

128. §. Tilos olyan zászlót vagy jelvényt kitűzni, vagy nyilvánosan használni, amelynek kitűzése vagy használata abból az okból, mert a magyar állammal, vagy ennek törvényes intézményeivel szemben ellenséges irányzatot jelez, belügyminiszteri rendelettel tiltva van; tilos a párt vagy jelölt zászlóját, jelvényt templomra (imaházra), állami, törvényhatósági, r. t. városi, községi középületre, nyilvános iskola épületére, vagy ezek tartozékaira kitűzni. Kihágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: 1. aki zászlót vagy jelvényt a fent megjelölt tiltott helyekre kitűz, vagy ilyen helyekre való kitűzésüket elrendelte, vagy megengedte; 2. aki megengedett zászlónak vagy jelvénynek jogosult kitűzését, vagy nyilvános használatát megakadályozza; 3. aki az olyan helyre kitűzött zászlót vagy jelvényt, ahová ennek kitűzése meg van engedve, jogosulatlanul eltávolítja, megrongálja, vagy bemocskolja; 4. aki oly zászlót vagy jelvényt tűz ki, vagy használ nyilvánosan, amelynek használata tilos; 5. aki a 87. §. értelmében be nem jelentett vagy meg nem engedett időpontban és helyen tartott pártgyűlést, illetőleg be nem jelentett vagy elföltött pártünnepélyt, körmenetet rendezte; 6. aki a pártgyűlésen, pártünnepélyen vagy körmeneten a közrend fenntartása céljából kiadott hatósági intézkedésnek, vagy pártgyűlésen és körmeneten a feloszlató hatósági rendelkezésnek nem engedelmessékedik. A tiltott helyre kitűzött, vagy általában eltöltött zászlót vagy jelvényt a rendőrhatalóság, illetőleg a községi előjáróság eltávolítani köteles. A tiltott zászlókat vagy jelvényeket el kell kobozni. A zászlókra és jelvényekre vonatkozó rendelkezések irányadók a választási hirdetményre és felhívásokra is.

129. §. A 127. és 128. §-okban megállapított kihágási ügyekben a rendőri büntető bíróságot gyakorolják: Elsőfokon: 1. kis- és nagyközségekben a főszolgabíró, illetőleg a szolgabíró; 2. rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, illetőleg helyettese, ezek akadályoztatása esetén a tanács által e részben megbízott tisztviselő; 3. Budapest székesfővárosban, Ujpest r. t. városban és Rákospalota nagyközségben az illetékes kerületi kapitányság vezetője, ennek akadályoztatása esetén a belügyminiszter által megbízott rendőrségi tisztviselő. Másodfokon: 1. kis- és nagyközségekben és r. t. városokban az alispán; 2. törvényhatósági joggal felruházott város-

sokban a tanács; 3. Budapest székesfővárosban, Ujpest r. t. városban és Rákospalota nagyközségben az államrendőrség főkapitánya. Harmadfokon: a belügyminiszter.

130. §. A 127. és 128. §-okban említett esetekben a rendőri büntető eljárás megindíthatása a cselekmény elkövetésétől számított harmincz nap alatt évül el.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Vegyes és átmeneti rendelkezések.

131. §. Az összeíró, a választási és a szavazatszedő küldöttség elnökét és tagjait abban az esetben, ha nem laknak működésük színhelyén, tényleges működésük ideje alatt napidíj és utazási költség illeti meg. A napidíj és az utazási költség mértékét és felszámításának módozatait a belügyminiszter rendeletileg állapítja meg. A választók összeírásánál, a névjegyzékek készítésénél és kiigazításánál, valamint a választási eljárás során felmerült összes szemlélyi és dologi kiadások az államkincstárt terhelik.

132. §. Mindazokat a nyomtatványokat, amelyek a választói névjegyzékek elkészítését megelőzőleg — a 135. §. szerint tartandó általános összeírásához, a névjegyzék elkészítéséhez és évenkénti kiigazításához, végül a választási eljárásához szükségesek, a belügyminiszter küldi meg a központi választmányoknak.

133. §. Ennek a törvénynek a szavazókörök megalkotására, a központi választmányokra és a névjegyzékek összeállítására vonatkozó rendelkezései a törvény kihirdetése napján, többi rendelkezései pedig e naptól számított tizenöt hónap elteltével lépnek hatályba. A szavazókörök beosztásának munkálatait a törvény kihirdetése után haladéktalanul meg kell kezdeni és 3 hónap alatt be kell fejezni. A választói névjegyzékek elkészítését ezen 3 hónap leteltével azonnal meg kell kezdeni.

134. §. E törvény kihirdetésének napjától számított tizenöt hónap elteltéig az összes országgyűlési képviselőválasztások a jelenlegi választókerületekben és az eddigi törvények szerint történnek. Ha e törvény augusztus hó 31-ig bejáról hirdetetik ki, az eddigi törvényeknek megfelelő választói névjegyzékek kiigazítását megelőzőleg kell s az esetleg már folyamatban lévő eljárást meg kell szüntetni. Ebben az esetben az első bekezdésben említett választások alapjául az e törvény kihirdetésének évére érvényes választói névjegyzékek szolgálnak. Ha e törvény augusztus hó 31-e után hirdetik ki, az eddigi törvényeknek megfelelő választói névjegyzékek kiigazítása iránt már folyamatban lévő eljárást a jelenlegi törvények szerint kell befejezni. Ebben az esetben az első bekezdésben említett választások alapjául, amennyiben a választás e törvény kihirdetésének évére esik, az erre az évre érvényes névjegyzékek, amennyiben pedig a választás később történik, az ezen bekezdés értelmében kiigazított névjegyzékek szolgálnak. Az eddigi törvények alapján készült névjegyzékeket az előző bekezdésben említett eseten kívül többé kiigazítani nem kell.

135. §. A választói névjegyzékeknek elkészítése előtt a belügyminiszter intézkedik, hogy mindazok a tényleges katonai szolgálat alatt nem álló magyar állampolgár férfiak, akik 24. életévüket már betöltötték, vagy a megszámlálás évében betöltik, községenként házról-házra megszámláltsanak. Ezt a megszámlálást a belügyminiszter az 1897:XXXV. t.-cikk alapján, a magyar kir. központi statisztikai hivatal közreműködésével hajtja végre.

136. §. Minden törvényhatóság és minden olyan r. t. város, amely a választókerületekről szóló törvény értelmében megválasztja a központi választó- vagy városokkal együtt képviselőt küld, a belügyminiszter által kitűzendő határidőn belül a jelen törvény értelmében megválasztja a központi választmányt. Mihelyt e központi választmányok megalakítása jogerőssé vált, a törvényhatóságokban és azokban a r. t. városokban, amelyeknek a 15. §-ban említett törvény értelmében is külön képviselőküldési joguk van, a mostani központi választmányok megbízása véget ér.

Az első ízben alakított központi választmányoknak megbízása véget ér, mihelyt a végelesen megállapított első névjegyzékek szétküldtek. A második alkalommal megválasztott központi választmányok megbízása az első névjegyzékek szétküldését követő harmadik naptári év végéig tart.

137. §. Olyan r. t. városokban és nagyközségekben, amelyeknek jelenleg külön képviselőküldési joga van, de ez a választókerületekről szóló törvény (15. §.) alapján megszűnik, az eddigi választói névjegyzékeknek a 134. §. harmadik bekezdése értelmében folytatott kiigazítását a jelenlegi központi választmányok felelnek meg, s megvannak látható el a választások vezetésével járó teendőket is mindaddig, amíg az országgyűlési képviselőválasztások a 134. §. értelmében a mostani választókerületekben történnek.

138. §. A névjegyzékek elkészítése alkalmával a felvételhez az életkor tekintetében elég, ha ezt a

felveendő személy a törvény kihirdetésének napjától számított tizenöt hónapi határidőn belül eléri. Azt, akire nézve a 4. §. 6-9. pontjaiban említett kizáró okok valamelyike fenforog, a névjegyzékbe fel kell venni, ha közokirattal igazolva van, hogy az említett kizáró ok a törvény kihirdetésének napjától számított tizenöt hónapi határidőn belül kétség-telenül megszűnik.

139. §. A belügyminiszter intézkedik az iránt, hogy a közvetlen és az ösválasztók végleges névjegyzékének e törvény értelmében való elkészítése után az ösválasztók megbízottjainak választása azonnal folyamatba tévessék. Az erre vonatkozó eljárást olyan időben kell befejezni, hogy az igazolt megbízottak névjegyzéke a törvény kihirdetésének napjától számított tizenöt hónap letelte előtt összeállítható és a közvetlen választók névjegyzékéhez mellékelhető legyen. Az, hogy egyes megbízottak igazolása eddig az időpontig meg nem történt, az általános képviselőválasztást nem akadályozza. A később igazolt megbízottakat külön pótnévjegyzékben kell összeállítani.

140. §. Az e törvény életbelépte után elkészített névjegyzék kiigazítás nélkül érvényes lesz annak az évnek hátralévő részére, amelybe a 133. §. első bekezdésében meghatározott tizenöt hónapi határidőt követő nap esik, s ezenkívül az azt követő naptári évre. Az ösválasztók megbízottjainak első névjegyzéke ugyanerre az időre s ezenfelül az ezt követő naptári évre érvényes.

141. §. A szavazóköröknek e törvény értelmében első ízben történt beosztását a törvényhatóságok, illetőleg r. t. városok az első beosztás jogerőre emelkedését követő 3 év múlva átvizsgálni és a szükséghez képest módosítani kötelesek.

142. §. A belügyminiszter ott, ahol valamely körjegyzőséghez tartozó községek különböző szavazókörökbe oszthatnak be, a körjegyzőségeknek a szavazókörökkel való összhangba hozatala céljából a körjegyzőségek átalakítása iránt a szükséges tárgyalásokat rendelteti uton kezdeményezheti, s ha a törvényhatóság az átalakítás iránt nem intézkednék, ezt hivatalból is elrendelheti.

143. §. Az általános népszámlálás adatait a névjegyzékeknek a népszámlálást követő legközelebbi kiigazítása alkalmával az összeíró küldöttségek rendelkezésére kell bocsátani.

144. §. Az e törvény kihirdetésének évét követő 12 (tizenkét) év letelte után az irni és olvasni tudásnak a választói jog szempontjából kívánt igazolása azokra nézve, akik újonnan vétettek fel a névjegyzékbe, csak az elemi népiskola VI. (hatodik) osztályának vagy ezzel tanértékre nézve legalább egyenrangú más iskolai osztálynak sikeres elvégzéséről szóló s a vizsgálat idejében kiállított bizonyítvánnyal, vagy e bizonyítvány hiteles másolatával történhetik.

145. §. A polgárok választói joga ellen elkövetett büntetendő cselekményekről, továbbá a képviselőválasztások érvényessége feletti bíráskodásról külön törvény rendelkezik.

146. §. E törvénynek az összeíró-, a választási és a szavazatszedőküldöttségek elnökeinek és tagjainak s a választási vezetőknek nyelvismeretére, ugyanígy a választási jegyzőkönyv-, a szavazási jegyzőkönyvek, a szavazási rovatos ívek és a 106. §. értelmében készített külön jegyzékek nyelvére vonatkozó rendelkezései Fiume városára és kerületére nem terjednek ki. A belügyminiszter e részben az odaváló viszonyoknak megfelelő szabályokat rendeléssel állapítja meg.

147. §. E törvény életbeléptével a fennálló törvényeknek a jelen törvénnyel ellenkező rendelkezései hatályukat veszítik.

148. §. E törvényt a választókerületekről szóló törvénnyel (15. §.) egyidejűleg kell kihirdetni. E törvény végrehajtásával a minisztériumra bízott tennivalók tekintetében a minisztérium, egyebekben a belügyminiszter bízatik meg.

Budapest, 1908. évi november hó 11-én.

Gróf Andrássy Gyula, s. k.
m. kir. belügyminiszter.

Az indokolás.

A javaslatához terjedelmes indoklás van csatolva, amelyből kiemeljük a következőket:

Választási törvényünk gyökeres reformálására szorult. Aktív választói jogunknak elavult rendszere, különösen a földadómínimum rendkívüli aránytalansága, valamint a választókerületi beosztásnak feltűnő igazságtalansága már régóta megérették a parlamenti reform szükségét.

A mi választói jogunk egész Európában talán a legszűkebb körű. Választóink összes száma nem sokkal haladja meg az 1.1 milliót, amennyiben az 1908. évre érvényes választói névjegyzékben összesen 1.119.621 választó szerepel. E szám az egész polgári népességnek, mely az 1900. évi utolsó népszámlálás adatai szerint Magyarországon (Horvát-Szlavonországon nélkül) 16.721.574 főből áll, mindössze 6.7 százalékát, illetőleg az 1907-ben, az év végén kiszámított polgári népességnek (18.048.106) mindössze 6.2 százalékát tesz.

A földadómínimum, mely ma választói jogot ad, 68 fillér és 87 korona 17 fillér között ingadozik.

A jelenlegi túlmagas értelmi cenzus (1874: XXXIII. t.-cz. 9. §.), mely félként a teljes főiskolai képzettségre van fektetve, a mai korszellemmel szintén nem egyeztethető össze.

A munkásosztály pedig — amelynek száma, értelmi ereje és politikai öntudata jelentékenyen megnövekedett — alig van nálunk a választók között képviselve, amennyiben a munkások száma az összes választóknak csak 6.1 százalékát teszi, holott másutt mindenütt a munkásosztály nagyrésze bir választói joggal s az összes választóknak tekintélyes számát alkotja.

Választókerületi beosztásunk szintén elavult, egyenlőtlen, igazságtalan. Ugyanis jelenleg 9 kerületben 500-nál kevesebb, 54 kerületben 4000-nél több, 7 kerületben pedig 7000-nél is több a választók száma. Bereczk közösgében 125, Budapest VII. kerületében 14.492 egyén választ egy képviselőt.

A választói jog gyökeres rendezésének szüksége tehát közelebbi indoklásra nem szorul.

De a legszűkebb körű választói jogról egyszerre a másik végletbe csapni át, vagyis a korlátlan és egyenlő általános választói jog alapjára állani, az egységes nemzeti állam és az egységes társadalmi fejlődés szempontjából egyaránt veszélyes lenne.

Politikailag iskolázott és előrelátó nemzetek — mint aminő például az angol — mindig csak lépésről-lépésre haladtak a választói jog kiterjesztésének útján, mindig figyelemmel arra, hogy az újonnan emancipált rétegek ne majorizálhassák az ezelőtt szavazati joggal bíró rétegeket.

Nagy mulasztás volt, hogy a választók számát nem szaporítottuk már korábban, akkor, amikor még részleges reformok is célhoz vezethettek volna s amikor újabb és újabb rétegek fokozatos bevonásával és asszimilálásával lépésről-lépésre fejleszhetők volnának a választói jogot.

Oly mérvű jogkiterjesztésről, hogy a választói joggal a nőket is felruházzuk, ma még komolyan alig lehet szó. A női hivatás eszményi felfogása megköveteli azt, hogy a nők a politikai élet küzdelmeitől távol maradjanak.

A férfinepesség választói korhatárának megállapítása is nagy megfontolást igényel.

Eddigi törvényeink szerint már a 20 éves férfiak választói joga van. Ily alacsony korhatárral másutt sehol sem találkozunk. Anglia, Franciaország és Olaszországban 21 és, Ausztriában 24, Belgiumban és a Német-birodalomban 25 év a választói jog elnyeréséhez szükséges életkor. A javaslat 24 évben állapítja meg a korhatárt.

De a korhatár felemelése egymaga korántsem elegendő korlátozása a választói jognak. A 24 éves összes férfi-népességnek (3.889.425) szavazati joggal felruházása a mai hatalmi helyzetet egy csapásra megdöntené. Míg ugyanis ma az 1.1 millió választó között az értelmiség 12.5 százalékkal, a különböző gazdasági foglalkozások körében az önálló elem 80.2 százalékkal, a munkásosztály 6.1 százalékkal (az egyéb és ismeretlen foglalkozásúak 1.2 százalékkal) szerepelnek: addig a csupán 24 éves életkorhoz kötött korlátlan általános választói jog behozatala esetén az értelmiség arányszáma 12.5 százalékról 4.2 százalékra, a gazdaságilag önálló elemek arányszáma 80.2 százalékról 42.7 százalékra csökkenne, a gazdasági önállósággal nem bíró munkások száma 6.1 százalékról egyszerre 46.8 százalékra szökne.

Szükségesnek tartom azt, hogy a munkásosztály a képviselőházban megfelelően legyen képviselve. Szükségesnek tartom, hogy a munkások különleges érdekeit és felfogását lehetőleg bizalmukat bíró férfiak képviseljék a Házban s hogy a munkások érdekeinek képviselete hatályos is legyen. De káros lenne az, ha a politikai uralom a munkásság kezébe menne át.

Hazai viszonyaink között tehát az általános választói jog behozatalára komolyan nem is gondolhatunk.

Elkerülhetetlen kötelesség a választói jog némi korlátozásáról gondoskodni.

Vagyonilag cenzus felállításához nem folyamodhatunk, mert ez ellenkeznék a kormányprogram kiindulási pontjával: az általános választói joggal.

Ezért az értelmi cenzusoz kellett fordulni s ennek legalacsonyabb mérsékét, az irni-olvasni tudást kellett a választói jog tervezetének alapjává venni. Mivel az irás-olvasás kizárólag mint minimális értelmi cenzus szerepel, azokat is fel kell ruházni választói joggal, akik nem magyarul tudnak irni és olvasni. Az ilyen értelmi cenzus azok szempontjából sem eshetik kifogás alá, akik az általános szavazati jog hívei, mert egy mindenki által olcsón, vagy ingyen és aránylag könnyen megszerezhető feltételhez köti a választói jogot. A magyar nyelv kötése már egészen más jelleget adna az irni-olvasni tudás követelményének. A választói jog ezen előfeltétele a nem magyar ajkúakra nézve elveszítene azt a könnyen megszerezhető voltát, a mely miatt az irni-olvasni tudáson alapuló választói jog általános választói jognak tekinthető.

Az irás-olvasáshoz kötött értelmi cenzus fel-

állításában azonban még a korhatár emelésével egyúttal sem képes az állam érdekeit annyira biztosítani, hogy ne legyen szükség valamely további ellensúlyról gondoskodni.

A gyökeres átalakulással feltétlenül járó veszedelmek kellő ellensúlyozása végett más olyan eszközről kell gondoskodnunk, amelynek alkalmazása lehető s amelytől minden irányban megfelelő gyakorlati eredményt remélhetünk.

Ily eszközül első sorban a többes szavazati rendszernek meghonosítása kínálkozik.

A választói jog nem a társadalmat alkotó egyének veleszületett joga, hanem az államalkotó kultúr-ember szerzett joga. A választói jog megállapításánál az állam joga ahhoz, hogy jó törvényhozása és kormányzata legyen, nagyobb súlylyal bír, mint az egyén igénye a szavazati joghoz. A jogegyenlőség elvéből nem folyik a politikai jog egyenlőségének elve, mely teljes mértékben sehol és soha sem vitétt s nem is vihető keresztül; mert egyrészt olyan államszervezet el nem képzelhető, amelyben a választókban mindenki egyenlő politikai joggal bírna s másrészt a különböző politikai értékek egyenlő politikai joga elvileg is helytelen. Hogyan ismerhetnők el a politikai jogok egyenlőségének elvét különösen olyan államban, amelynek monarchikus kormányformája van, ahol született törvényhozók vannak, ahol a virilizmus intézménye létezik?

A politikai jog alkalmazkodása a politikai képességhez feltétlenül igazságos. A nehézség mindig csak a politikai képesség helyes értelmezésében áll, amely teljes pontossággal persze sehol sem sikerülhet. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy ott, ahol nagyban és egészben véve a nemzet érdemesebb rétegei nyerik el a több jogot; ahol a hatalom megosztása nem egyoldalulag egy érdek, vagy osztály uralmát biztosítja; ahol abból egy osztály és foglalkozás sincs kizárva: ott a legdemokratikusabb társadalom is belenyugodott a politikai jog egyenlőtlen voltába.

A jelen törvényjavaslatban tervezett pluralitás nem másolata valamely külföldi rendszernek, hanem egészen különleges magyar intézmény, amely hazai viszonyainkhoz, a hazai követelményekhez alkalmazkodik.

A törvényjavaslat szerint egyes szavazata lenne minden irni-olvasni tudó olyan 24 éves magyar állampolgár férfiak, kiben a többes szavazati joghoz megkívántató további kellékek mincsenek meg.

A többes szavazat az egyeshez adott további egy vagy két, tehát kettős, vagy hármas szavazat lenne; háromnál több szavazat senkit nem illetne meg.

Kettős szavazattal bírna az a választó:

1. aki a középiskolának (gimnázium vagy reáliskolának) legalább négy alsó osztályát, vagy tanértékre nézve ezzel egyenrangú bármely más iskolának megfelelő osztályát sikeresen elvégezte;

2. aki olyan közhivatali állásra van vagy volt alkalmazva, valamint akinek olyan foglalkozása van vagy volt, amelyhez legalább középiskolai 4 osztály elvégzése szükséges;

3. aki legalább 32 éves, katonai szolgálati kötelezettségének eleget tett és akinek legalább 3 törvényes gyermeke van;

4. akire bármelyik állami egyenesadó fejében külön-külön legalább évi 20 korona összeg van kírva;

5. aki, mint munkaadó, gazdaságában, ipari, kereskedelmi vagy más vállalatában vagy háztartásában legalább 5 év óta, legalább egy 16 éven felüli, fizetéses férfiszemélyt állandóan alkalmaz;

6. aki, mint gazdasági, ipari, kereskedelmi, vállalat, háztartási állandó alkalmazott, legalább 5 év óta ugyanazon munkaadónál volt alkalmazva.

Hármas szavazattal bírna az a választó:

1. akinek legalább teljes középiskolai, vagy ezzel egyenrangú képesítése van;

2. ki olyan közhivatali állásra van vagy volt alkalmazva, valamint akinek olyan foglalkozása van vagy volt, amelyhez legalább középiskolai minősítés szükséges;

3. akire egyenes állami adók fejében akár külön-külön, akár együttevve legalább évi 100 korona összeg van kírva.

Amint a törvényjavaslat 7-9. szakaszai lényeges tartalmának emez ismertetéséből is látható, a tervezett pluralitás teljesen demokratikus alapon nyugszik. Nem egyik vagy másik társadalmi osztálynak vagy rétegnek kíván kizárólagos befolyást biztosítani, nem ezek egyoldalú önző érdekeinek szolgálatát czélozza; hanem mérsékelt értelmi és vagyonilag cenzus felállításával, azonfelül az életkornak, katonaviseltségnek, családi állapotnak, valamint a szolgálatban állóknál a szolgálati viszony tartósságának is gondos mérlegelésével, vagyis az állami életben becses összes tényezőknek: a műveltségnek, az anyagi függetlenségnek, az élettapasztalatnak, az állandóságnak, a megbízhatóságnak kellő figyelembevételével kiválogatni igyekszik minden társadalmi osztálynak, köztük a munkásságnak legjobb elemeit is. Olyan számban kívánja ezeket a politikailag megbízhatóbb államfenntartó elemeket többes szavazattal felruházni, hogy a politikai nemzet többségét alkossák.

E rendszer szerint az a munkásosztály, amely addig a választók között mindössze 6.1 százalékkal szerepelt, ezenül a mindenkire (tehát a polgári társadalomra nézve is) egyaránt kötelező minimális értelmi cenzus birtokában teljes számmal bejutna az egyes szavazatu választók közé, s az összes szavazatok 36.3 százalékát tenné ki. Több munkás választó (1.130,083) lesz, mint amennyi választó ma egyáltalán van (1.119,621). Sőt ugyanaz a munkásosztály, amely idáig jóformán teljesen ki volt zárva a választói jogból, jövőre plurális szavazathoz is jutna, amennyiben a munkásosztályból 294,297, vagyis közel 300,000 egyén ruháztatnék fel kettős szavazati joggal, tehát majdnem ötször annyi munkás, mint amennyi ma egyáltalán választói joggal bír, úgy, hogy a munkásszavazatok száma a mostani 66,000 helyett 1.400,000-et tenne ki. A pluralitás nem a munkásosztály ellen, hanem — minden osztály-, felekezeti és nemzeti megkülönböztetés nélkül — a tudatlanság tuhatalma ellen irányul, s a munkásság őríási előhaladását jelenti.

A tervezett többes szavazati rendszer oly kategóriákat kíván felállítani, amelyek bármelyik társadalmi osztály jóra való elemei részére állandóan nyitva vannak; nemzetségek és osztályok megkülönböztetése nélkül mindazok részére megadni akarja a kettős vagy hármas szavazati jogot, akiknél az államügyek intézésére való befolyáshoz szükséges érettség, megbízhatóság, a társadalmi rend iránt való érdek feltételezhető.

A tervezet szerint a többes szavazattal bíró, vagyis a műveltebb, vagyonosabb, politikailag higadtabb elemek aránya az egyes szavazattal bírókhoz (tehát a politikai szereplésre kevésbé hivatott elemekhez) képest nemzeti és szociális szempontból következőképp fog alakulni:

A választók részletezése	Választók				Szavazatok					
	összesen	magyar		munkás		összesen	magyar		munkás	
		szám	%	szám	%		szám	%	szám	%
A) Közvetlen választók (írni és olvasni tudók).										
a) Három szavazattal:										
1. Középiszkolát végzett egyének	98.617	85.252	86.4	—	295.851	255.756	86.4	—	—	—
2. Legalább száz 100 K összes egyenes adót fizetők (középiszkolai képzettség nélkül)	119.174	70.796	59.4	—	357.522	212.388	59.4	—	—	—
Összesen	217.791	156.048	71.7	—	653.373	468.144	71.7	—	—	—
b) Két szavazattal:										
1. Egy adónemből legalább 20 K egyenes adót fizető egyének	406.754	253.015	62.2	—	813.508	506.030	62.2	—	—	—
2. Egy férfiszemélyt legalább 5 év óta alkalmazó egyének	83.406	50.026	60.0	—	166.812	100.052	60.0	—	—	—
3. Legalább 5 év óta ugyanazon munkaadónál alkalmazott egyének	196.096	136.550	69.7	196.096	00.0	393.192	273.100	69.7	393.192	100.0
4. Legalább 32 éves katonaviselt egyének, legalább 3 gyermekkel	180.011	108.479	60.3	98.201	54.5	360.022	216.958	60.3	196.402	54.5
Összesen	866.267	548.070	63.3	294.297	34.0	1,732.534	1,096.140	63.3	588.594	34.0
c) Egy szavazattal:										
Írni és olvasni tudók, a hármas és kettős szavazathoz szükséges feltételek nélkül	1,584.443	898.400	58.6	835.786	54.5	1,534.443	898.400	58.6	835.786	54.5
Közvetlen választók összesen	2,618.501	1,602.518	61.2	1,130.083	43.2	3,921.350	2,462.684	62.8	1,424.880	36.3
B) Közvetlen választói joggal felruházandó, írni és olvasni nem tudó egyének	1,270.924	409.207	32.2	685.581	53.9	1,270.924	409.207	32.2	685.581	53.9
Közvetlen és közvetett választók együttes száma	3,889.425	2,011.725	51.7	1,815.664	46.7	5,191.274	2,871.891	55.3	2,109.961	40.6
Közvetett választók megbízottjainak száma*)	127.321	41.091	32.2	68.645	53.9	127.321	41.091	32.2	68.645	53.9
Közvetlen választók és a közvetett választók megbízottjainak együttes száma	2,745.822	1,649.609	59.9	1,198.728	43.7	4,047.671	2,503.775	61.8	1,493.025	36.9

A javaslat szerint az ösválasztók sokkal korábban választják megbízottjaikat, mint mikor a megbízottak szavazati jogukat gyakorolhatják.

A tervezett választói jognak előrelátható eredményeit a következő összesített számadatok tüntetik fel:

A választók részletezése	Választók:				Szavazatok:					
	összesen	ebből magyar		ebből munkás		összesen	ebből magyar		ebből munkás	
		szám	%	szám	%		szám	%	szám	%
A) Közvetlen választók (írni és olvasni tudók).										
a) Három szavazattal:										
1. Középiszkolát végzett egyének	98.617	85.252	86.4	—	295.851	255.756	86.4	—	—	—
2. Legalább száz 100 K összes egyenes adót fizetők (középiszkolai képzettség nélkül)	119.174	70.796	59.4	—	357.522	212.388	59.4	—	—	—
Összesen	217.791	156.048	71.7	—	653.373	468.144	71.7	—	—	—
b) Két szavazattal:										
1. Egy adónemből legalább 20 K egyenes adót fizető egyének	406.754	253.015	62.2	—	813.508	506.030	62.2	—	—	—
2. Egy férfiszemélyt legalább 5 év óta alkalmazó egyének	83.406	50.026	60.0	—	166.812	100.052	60.0	—	—	—
3. Legalább 5 év óta ugyanazon munkaadónál alkalmazott egyének	196.096	136.550	69.7	196.096	00.0	393.192	273.100	69.7	393.192	100.0
4. Legalább 32 éves katonaviselt egyének, legalább 3 gyermekkel	180.011	108.479	60.3	98.201	54.5	360.022	216.958	60.3	196.402	54.5
Összesen	866.267	548.070	63.3	294.297	34.0	1,732.534	1,096.140	63.3	588.594	34.0
c) Egy szavazattal:										
Írni és olvasni tudók, a hármas és kettős szavazathoz szükséges feltételek nélkül	1,584.443	898.400	58.6	835.786	54.5	1,534.443	898.400	58.6	835.786	54.5
Közvetlen választók összesen	2,618.501	1,602.518	61.2	1,130.083	43.2	3,921.350	2,462.684	62.8	1,424.880	36.3
B) Közvetlen választói joggal felruházandó, írni és olvasni nem tudó egyének	1,270.924	409.207	32.2	685.581	53.9	1,270.924	409.207	32.2	685.581	53.9
Közvetlen és közvetett választók együttes száma	3,889.425	2,011.725	51.7	1,815.664	46.7	5,191.274	2,871.891	55.3	2,109.961	40.6
Közvetett választók megbízottjainak száma*)	127.321	41.091	32.2	68.645	53.9	127.321	41.091	32.2	68.645	53.9
Közvetlen választók és a közvetett választók megbízottjainak együttes száma	2,745.822	1,649.609	59.9	1,198.728	43.7	4,047.671	2,503.775	61.8	1,493.025	36.9

*) A 10-es csoportonként közvetlen választói joggal felruházandó egyének száma 1.270.924 lévén, ennek a számnak 1/10-e 127.092. Hogy a megbízottak száma mégis 127.321-ben van kimutatva a az egyes nemzetségeknél és a munkások száma-küldetésre való tekintettel, nagyközségek és közigazgatóságok szerint végződött, a miből (+ és -) különbségek származnak, amelyek a végeredményeknél is az eltérést okozták.

Az aktív választói jog megállapításánál figyelmet érdemel az analifabéták sorsa.

A jelenlegi választói joggal bíró 24 éven felüli analifabéta egyének száma pedig az 1904. évi általános összeírás eredménye szerint 191.968.

Ebből: magyar 47.818 (24.9 százalék), német 8665 (4.5 százalék), tót 26.000 (13.5 százalék), oláh 68.506 (35.7 százalék), ruthén 24.390 (12.7 százalék), horvát 2693 (1.4 százalék), szerb 9028 (4.7 százalék), egyéb 4868 (2.6 százalék).

A 24 éven felüli írni-olvasni nem tudó, magyar honos, polgári férfiegyének összes száma 1,270.924 vagyis ennyi ösválasztó lenne, ezek egytizede, vagyis 127.092 közvetlen választó lenne, amely számból 68.558 a munkásokra esik. Nemzetiségileg pedig a 127.092 egyén a következőképp oszlik meg: magyar 40.921 (32.2 százalék), német 6135 (4.8 százalék), tót 13.102 (10.3 százalék), oláh 49.213 (38.8 százalék), ruthén 7255 (5.7 százalék), horvát 1268 (1.0 százalék), szerb 4863 (3.8 százalék), egyéb 4335 (3.4 százalék).

E kimutatásba a középiszkolának legalább 4 alsó osztályát végzett egyének, akik minden egyéb jogcím nélkül, csupán iskolai képzettségük alapján fognak kettős szavazatot kapni, befoglalva nincsenek, mivel ezek számáról nem rendelkezünk statisztikai adatokkal. Mivel a kimutatás csak arról szól, hogy hány egyének (83.046) van egy állandó férfi alkalmazottja, holott a törvényjavaslat még azt a kikötést is teszi, hogy az alkalmazotnak legalább 5 év óta kellett legalább egy férfit állandóan alkalmaznia; az ilyen egyének tényleges száma az e kimutatásban foglalt számmal kisebbre tehető. Az egy szavazattal felruházandó egyének száma szintén kisebbre tehető az e kimutatásban feltüntetett számmal (1,534,443), mivel a törvényjavaslat 2. §-a legalább egy évi állandó lakást is megkövetel, holott a kimutatás összeállításánál ez a megszorítás — biztos adatok hiányában — figyelembe nem vétetett.

Ha a középiszkolák legalább 4 alsó osztályát végzett egyének címén a kettős szavazatu egyének számát 40.000-rel emeljük, az egyes szavazatuakat ugyanez okból 40.000-rel apasztjuk, továbbá az egy állandó férfiszemélyt állandóan alkalmazó egyének számát a kettős szavazatuaknál 10.000-rel apasztjuk s viszont az egyes szavazatu egyének számát 10.000-rel emeljük s végül az összes egyes szavazatu egyének számát — az egy évi lakás korlátjára való tekintettel — 100.000-rel apasztjuk (valamennyit a munkások számából hozva levonásba), a választók és szavazatok számára nézve kerek számban a következő végeredményeket kapjuk:

A választási eljárásban a legfontosabb kérdések egyike, hogy a szavazás titkos legyen-e, vagy nyilvános. En a nyilvános szavazás megtartását hozom javaslatba. Nem tartanám helyesnek azt, hogy a választói jog terén egyszerre mindent megdöntsünk.

A választókerületek és székhelyük megállapításáról a jelen törvényjavaslat 15. §-a szerint külön törvény rendelkezik, mely a törvényjavaslat 148. §-a szerint az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényvel egyidejűleg lesz kihirdetendő. E két törvény közt fennálló szerves kapcsolat a junktimot természetessé teszi; egyik a másik nélkül nem lesz megokolható és életbeléptethető. A választókerületi beosztásra vonatkozó javaslatot a jelen törvényjavaslatnak országgyűlési tárgyalása során fogom bemutatni.

A parlamenti reformmal kapcsolatosan megalkotandó lesz továbbá a törvényjavaslat 145. §-ában érintett két új törvény: egyik a polgárok választói joga ellen elkövetett büntetendő cselekményekről, a másik a képviselőválasztások érvényessége feletti bíráskodásról. Közlebbi indoklásra nem szorul, hogy a tervezett parlamenti reform egy a büntetendő törvénykönyv (1878.V. t.-cz.) VIII. fejezetének, mint az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról szóló 1899.XV. t.-cziknek revízióját és az új jogrendhez képest megfelelő átalakítást elkerülhetetlenné teszi.

Ugyancsak a parlamenti reform természetes következményeképp revízió és újabb szabályozás alá

Választók		Ebből munkás	
Három szavazattal	218.000	—	—
Két szavazattal (888.000+40.000-10.000)	896.000	294.000	—
Egy szavazattal (1,534.000-40.000+10.000-100.000)	1,404.000	736.000	—
Analifabéták megbízottjai	127.000	68.000	—
Összesen	2,645.000	1,098.000	41.5%

Szavazatok		Ebből munkás	
Hármas szavazat	653.000	—	—
Kettős szavazat	1,792.000	588.000	—
Egyes szavazat	1,404.000	736.000	—
Analifabéták megbízottjai	127.000	68.000	—
Összesen	3,976.000	1,892.000	47.6%

Kell vonni az önkormányzati választói jogot is, mint-hogy Budapest székesfővárosban, a vármegyei és városi törvényhatóságokban, valamint a volt törvényhatósági és egyéb privilegizált városokban is a közigazgatási választói jog alapját jelenleg szintén az az országos választói jog alkotja, amely jövőre a törvényjavaslatnak törvényerőre emelkedése esetén gyökeres változás alá kerül. Az önkormányzati választói jog újra szabályozására vonatkozó törvényhozási intézkedéseket szintén sürögösen szándékozom előterjeszteni.

Törvény az annexióról.

— A balkáni események a Házban. —

Budapest, november 11.

Wekerle Sándor miniszterelnök ma benyújtotta Bosznia és Hercegovina annektálásáról szóló törvényjavaslatot. Ez a javaslat törvénybe emelkedik az annexióról.

A törvényjavaslat mindössze négy szakaszból áll és címe ez:

„Ő császári és apostoli királyi felsége szuverén jogainak Bosznia és Hercegovinára való kiterjesztése.”

Szövege pedig a következő:

1. szakasz. Az országgyűlés tudomásul veszi, hogy ő császári és királyi felsége Bosznia és Hercegovinának alkotmányos autonómiát adandó, tekintettel azokra az ősi kötelezettségekre, melyek dicső elődeit a magyar trónon ezen országokhoz fűzték, szuverén jogait ezen országokra kiterjesztette.

2. szakasz. A trónöröklésre vonatkozó 1723. évi első és második törvényeknek rendelkezései ezen országokra nézve is érvénybe lépnek.

3. szakasz. Tekintettel arra, hogy Boszniának és Hercegovinának viszonya a magyar államhoz sem régebb, sem újabb törvényeinkben megállapítva nincsen, ahogy e tekintetben az 1880. évi VI. törvény cikk 5. szakaszának rendelkezései érvényben vannak, utasítatik a kormány, hogy addig, míg ez iránt a magyar szent korona országai és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok törvényhozásainak egyetértő jóváhagyásával változás nem történik, az idézett 1880. évi VI. törvény cikk rendelkezései értelmében járjon el.

4. szakasz. Jelen törvény azon feltétel alatt, hogy annak megfelelő határozmányok a birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban törvényerőre emelkednek, a kihirdetése napján lép életbe.

Az indokolásban a következőket mondja a miniszterelnök:

Érdekeink megóvása és maradandó biztosítása Boszniára és Hercegovinára nézve újabb intézkedéseket tesz szükségessé. Eldöntöttnek kell tekintenem azt a kérdést, hogy annak a nyugtalanságnak és bizonytalanságnak, amelyet a balkáni események visszahatásukban déli határaink megvédésénél korábban felidéztek, csakis Bosznia és Hercegovina birtoklásával vehetjük elejét s hogy éppen ezért e tartományoknak a berlini szerződéssel magunkra vállalt megszállását és kormányzását nem ideiglenesnek, hanem állandó jellegűnek kell tekintenünk.

A berlini szerződéssel magunkra vállalt megszállás és kormányzás egyáltalán nincs ugyan időhatárhoz kötve, de maga az a körülmény, hogy állandó jellegű határozottan megállapítva nincsen, a bizonytalanság elemét rejti magában s kétségtelenül békésül hat nagy áldozatok árán létesített civilizatorikus működésünk hatályának teljes érvényesülésére. Ha a lakosság vágyódásának és érzelmeinek megfelelően kívánunk, ma, midőn a török birodalom is alkotmányos alapokra helyezkedik, gyorsabb ütemben kell ezt az alkotmányos autonómiát megadnunk. Csak ez adhatja meg az intézmények állandóságába vetett bizalmat, ez irányíthatja határozottan a lakosság politikai érületét, ez vehet véget a kalandos politikai terveknek, ez szabhat határt annak, hogy a megszállott tartományok lakói vágyaiknak és törekvéseiknek kielégítését itt és ne kívülről keressék.

A tétel tehát így áll, hogy a megszállott tartományok birtoklásának állandó fehéret elődázhatatlannal meghívám érdekeink megóvása, sürögössé teszi az alkotmányos intézmények megaditása. Erősebb jogosultságot vélek méríthetni meg, abból az ősi kötelezettségek is, mely ezeket a tartományokat a magyar szent korona országaihoz fűzte. Ez a kötelezettség csak a hadi jog alapján lett megbontva, de igényünket azokra nemcsak hallgatag, hanem a királyi címbe nyilván is fentartottuk és a

királyi hitlevelekben és a koronázási esküben biztosítottuk.

Az a régi jogállapot és kötelek, amely ezeket a tartományokat a magyar szent korona országaihoz fűzte, királyaink ott gyakorolt szuverén jogában állott. Azok nem voltak kapcsolatos részek (partes annexae), hanem a régi Horvátországhoz tartozott északnyugati rész kivételével, alávetett részek (partes subjectae), amelyek a váltakozva külön kormányzattal, fejedelmekkel, bánokkal bírtak, egy és több tagban kezeltettek, részben elszakadtak, majd ismét a magyar szent korona fenhatósága alá kerültek, de alávetettségük mindig a magyar királyok szuverén jogának ottani gyakorlásából s ebből folyó rendelkezéseiből állott.

Ezeknek a jogviszonyoknak megfelelőleg ő felsége szuverén jogainak Boszniára és Hercegovinára való kiterjesztését állapítja meg a javaslat. A törvényjavaslatlalt kapcsolatos intézkedések ismertetése végett még Boszniának és Hercegovinának adandó alkotmányos intézményekről s a novibazári szandzsák megszállásának elhagyásáról kell megemlíkezmem. A Boszniának és Hercegovinának adandó alkotmányos jogok csak a belkormányzati ügyekre fognak szorítkozni. A novibazári szandzsák megszállásának felhagyásánál az a szempont volt irányadó, hogy érdekeink megóvása nem teszi a megszállást szükségessé. Miután a Kelet felé irányuló összeköttetések jelenleg a megszállás nélkül is biztosítható, a megszállással felhagyva, kezelhető bizonyítékát szolgáltatjuk annak, hogy Bosznia és Hercegovina bírlalásán túl messzebbmenő területi aspirációink nincsenek.

A képviselőház ülésének végén Rakovszky Béla interpellációt terjesztett elő a balkáni események tárgyában.

Az interpelláló vázolta a belgrádi eseményeket: elmondta, hogy az osztrák és magyar állampolgárokat üldözik s a szerb kormány lázas sietséggel hadilábra állítja az egész katonaságot. Elvárja szóló a külügyi kormánytól, hogy a szerb aspirációkat a mi rovásunkra sohase fogja elismerni. Szerbia legjobban tenni, ha meglapulna, ha csöndben lenne, hogy lassanként elfelejtsek a királygyilkosságot. Pöstitő, hogy Anglia, amely legjobban, megbotránkozott a királygyilkosságon s egy darabig követet sem küldött Belgrádba, most a leglelkesebb szószólója Szerbiának. Ha a feszkelődés meg nem szűnik, nekünk is tenni kell valamit.

Szmrecsányi György: Elég huszonnégy fővárosi rendőr az egész Belgrád megfékezésére! (Derütség.)

Rakovszky Béla: Kérde a miniszterelnököt, igaz-e, hogy Belgrádban a viszonyok következtében, követségünk kénytelen volt irattárát a német követségen elhelyezni? Igaz-e, hogy Szerbia hetek óta fegyverkezik és mozgósít? Kész-e a kormány, hogy ha Szerbia az ellenünk való tüntetéssel föl nem hagy, energikus lépésre szánni el magát s figyelmeztetni Szerbiát, hogy ellárása oly következményeket von maga után, amelyekért neki kell majd a felelősséget viselnie? Igaz-e, hogy Oroszország támogatást ígért Szerbiának? Igaz-e, hogy a török államadósság egy részének átvállalására ígéretet tettünk?

Wekerle Sándor miniszterelnök nyomban válaszolt az interpellációra. Nem tehet le a reményről — ugymond — hogy az az incidens és fenyegető magatartás, amely Szerbiában megnyilvánul, józan és normálisabb fölfogásnak fog tért engedni. Mindent elkövetünk arra nézve, hogy készenlétben lévő hatalmi erőket Szerbia irányában ne kelljen érvényesíteniük (Élénk helyeslés) és hogy Szerbiát a veszedelmekre és békés magatartásra figyelmeztessük s e tekintetben nemcsak szövetségeseinknek, hanem minden hatalomnak a támogatására számíthatunk. (Élénk helyeslés.) Hogy Szerbia miessoda követeléseket és igényeket támaszt és hogy ezekkel szemben mily álláspontot foglalunk el, arról nem nyilatkozhatunk, mert Szerbiának igényei formulázva nincsenek és így ismertlenek. A török államadósság dolgában kijelentheti, hogy mikor a kettős monarchia a megszállásra vállalkozott, Törökország helyzetén könnyített s nagy áldozatokat vállalt magára. Az annexió Törökország pénzügyi helyzetét nem alterálta és ezért kezdettől fogva bízártak tartottuk s tartjuk ma is, hogy államadósság vagy más kötelezettségek elvállalása iránt bármintem kötelezettségbe hozhatunk. (Helyeslés.)

A Ház a választ tudomásul vette.

A balkáni események.

Budapest, november 11.

Pétervári politikai körökben biztosra veszik az osztrák-magyar monarchia jegyzékének mielőbbi beérkezését. Néhány nappal ezelőtt ugyanis Oroszország a konferencia programját magában foglaló jegyzéket intézett Ausztriához és a most várt jegyzék tartalmazni fogja az orosz előterjesztésre vonatkozó választ. Ugy látszik, hogy a Törökország részéről a konferencia megtartása ellen támasztott nehézségek is megszűntek. Törökország eredetileg azt az álláspontot foglalta el ebben a kérdésben, hogy a konferencia megtartásához csak úgy járulhat hozzá, ha a tanácskozáson másról, mint Bosznia-Hercegovina annexiójának kérdéséről nem esik szó. Most Törökország ettől az állásponttól eltért és így minden jel arra vall, hogy az Oroszország által indítványozott program alapján lesz megtertható a konferencia.

Grey jegyzékére, amely jegyzék a török konferencia programjára vonatkozik, kedden küldte el a porta válaszát.

Törökország hajlandónak mutatkozik a Szerbia és Montenegrónak gazdasági előnyöket biztosító javaslatokat megfontolás tárgyává tenni, de a területkoncessziókra vonatkozó javaslatokat egyszerűen visszautasítja.

Hireink a következők:

A monarchia és Törökország.

Az Ausztria-Magyarország és Törökország közt folyamatba tett tárgyalások tudvalevőleg négy nappal ezelőtt megszakadtak. A tárgyalások abbahagyására vonatkozólag az a hír volt forgalomban, hogy Törökország követeli a török államadósságok Boszniára eső részének Ausztria-Magyarország által történendő törlesztését. Minthogy Ausztria-Magyarország ezt a feltételt teljesíteni nem akarta, a tárgyalásokat megszüntette. Most Törökország ismét hajlandó a tárgyalások fonalának felvételére, de előbb be akarja várni, amíg Ausztria-Magyarország és Oroszország között folyó diplomáciai tárgyalások befejezést nyernek.

A szerbek mozgólódása.

Az összes Szerbiából érkező hírek megegyeznek arra nézve, hogy buzgósággal szervezik a bandákat, melyeknek az a rendeltetése, hogy Boszniába betörjenek. Ezenfelül a hadsereg első és második korosztályát bizonyos turnuszokban behívják, miáltal a századok jelenleg nagyon alacsony létszámát megerősítik. A két korosztály teljes mozgósításáról nem lehet beszélni, de mindenesetre behívnak annyi embert, amennyi a hadsereg hézagainak betöltésére szükséges. A szerb hadsereg néhány hó alatt mindenesetre kielégítően fel lesz fegyverkezve, mert nemcsak a megrendelt ágyúk érkeznek meg közülük uton Macedóniánál, de folyton új hadiszereket is rendelnek.

A francia kamara folyosóm élénken tárgyalta Pichon-nak egy beszélgetését, amelyet Khevenhüller osztrák-magyar nagykövettel folytatott. A nagykövet köszönetet mondott Franciaországnak fáradozásáért, amelylyel Szerbiában a béke előmozdítására törekedett, de megjegyezte, hogy Franciaország fáradozásainak eredménye mindeközéig nem mutatkozott. Pichon megjegyezte, hogy a nagykövet magatartásáról beszélni fog Clémenteau-val.

A helyzet Törökországban.

Az „Ikdam” jelenti, hogy a hadügyminisztérium utasítást kapott, hogy a redikeket amelyek bevégezték a huszonegy napi gyakorlatozásukat, szereljük le. A lap azt hiszi, hogy ezek után a bolgárok nem fognak többé kételkedni Törökország békés szándékában. Ugyanczen lap szerint Oroszország kifeltette, hogy éppen úgy kívánja, mint Törökország, hogy a török-bolgár tárgyalások nehézség nélkül folyjanak le.

A „Jeni Gazeta” bejelenti részvénytársasági alapon létesítendő török nemzeti bank alapítását. Az alapítók közt van Szaid basa, volt nagyvezér, Hasszan Fehmi basa igazságügyminiszter és Vlock, az angol bonholder delegátusa.

A Dardanella-kérdés.

A bécsi diplomata-körök híresztelése szerint az angol kormány kijelentette, hogy csak abban az esetben hajlandó Oroszországnak Aserbeidsan perzsa tartományban előnyököt adni, ha Oroszország lemond arról a követeléséről, hogy hadihajóinak Anglia szabad átjárását biztosítsa a Dardanellák között.

A szerb tisztek Péter király ellen.

Zimonyból érkező jelentések szerint, György trónörökösnek Oroszországból való visszatérése napján, Nisben mintegy kétszáznyolcvan tényleges és körülbelül száz nyugállományú és tartalékos tiszt részvételével nagy tiszti összejövetelt tartottak, amelyen emlékiratba foglalták, hogy Péter királynak György trónörökös javára leendő azonnali lemondását és az összeesküvők ügyének végleges rendezését követelik. Az összejövetelen állítólag kijelentették, hogy György herceg Miklós csár sajátkezü kéziratával érkezett vissza, amelyben a csár Péter királyt figyelmezteti, hogy helyesen tenné, ha lemondana. Ezt a hírt mindeddig nem erősítették meg.

Az orosz udvar rémülete.

Pétvárról jelenti tudósítónk: Miller okkultista, aki már hosszabb idő óta az orosz csár legfelsőbb környezetéhez tartozik és akiről nem egyszer megállapították, hogy okkultista ügyeskedésével a csárt befolyásolni is tudja, tegnap újból meghívásban részesült a csári udvar részéről. Miller tehát ismét széanszot tartott és ismét jövendölt. Bármily sajátosságosan hangozzék is, orosz politikai körök tartanak tőle, hogy Miller mostani jövendölése befolyással lehet a nemzetközi viszonyokra, mert nagyon jól ismerik azt a hatást, amelyet az okkultista tanok az udvarnál tettek eddig. Miller a tavaszra véres Balkán-hadjáratot jövendölt és kijelentette, hogy Anglia és Németország között ugyancsak a tavasszal nagy összeütközés fog támadni Szerbia miatt. Az összeütközés az egyik államnak súlyos katasztrófájával fog végződni. Udvari emberek, akik a szeánsz lefolyásáról jelenvoltaktól értesültek, azt beszélik, hogy Miller szavai nyomán valóságos rémület tört ki és hogy szavainak hatása a jelenvoltakra egyenesen lesújtó volt.

A szerb külügyminiszter utja.

Bécsi jól informált politikai körökben az a hír tartja magát, hogy Milovanovics szerb külügyminiszter római utjából visszatérve, Bécsbe érkezik, hogy báró Aehrenthal-lal tanácskozásokat folytasson. Mikor Milovanovics európai körutjára indult, tudvalevőleg Budapesten is átutazott, de ez alkalommal nem látogatta meg báró Aehrenthal, aki pedig abban az időben szintén Budapesten tartózkodott. A szerb sajtóiroda sietett akkor világgá bocsátani a hírt, hogy e látogatás elmaradása nem Milovanovicson mulott, hanem báró Aehrenthalon, aki Milovanovicsot nem akarta fogadni. Ez a híresztelés természetesen minden alapot nélkülöz.

Jól értesült párisi forrásból érkezett hírek azt mondják, hogy Belgrádban legközelebb francia intervenció fog történni oly irányban, hogy Franciaország előterjesztést fog tenni Ausztria-Magyarországnak azokról a gazdasági kompenzációkról, melyek Szerbiának adandók volnának. A francia kompenzációs ajánlatokról azt állítják, hogy azok megadhatók volnának anélkül, hogy Ausztria-Magyarország bármilyen tekintetben engedni kénytelen volna a szerb aspirációknak. Világosan kijelentik, hogy e kompenzációk közül a területi természetűek teljesen ki vannak zárva. Igazolást nyer még az a hír is, hogy Ausztria-Magyarország képviselői Londonban, Párisban és Pétervárott rámutattak Szerbia hadikészülődésére és arra, hogy a szerb hadsereg állománya október 8-a óta az előbbi állománynak négyszeresére emelkedett.

Az osztrák kormányválság.

Budapest, november 11.

Báró Bienert, a dézignált osztrák miniszterelnök folytatta az osztrák pártokkal megkezdett tárgyalásait. Ezek oly előrehaladtak, hogy ma már miniszteri listák is forgalomban vannak. A tárgyalások eddigi eredményeiről Bécsből a következőket jelentik: Bienert kilátásait a koalíciós kabinet megalakítására ma délelőtt is kedvezően ítélték meg. Bienertnek hír szerint sikerült a csehekkel a konfliktus legégetőbb kérdéseit illetően közeledést elérni és ezzel kilátása a kabinet megalakítására nagyon erősödött. Még csak a csehek és németek közt fennálló némely differenciákat kell megszüntetni, mire Bienert a kabinetet megalakíthatja. A keresztény-szocialista képviselők közt ma a következő miniszteri névsort köröztették:

Miniszterelnök és belügyminiszter: Bienert. Kereskedelmi miniszter: dr. Weisskirchner. Pénzügyminiszter: Bilinski. Közoktatási miniszter: Pergelt. Közmunkaminiszter: Fiedler. Földmívelési miniszter: Praschek. Vasuti miniszter: Derschatta. Igazságügyminiszter az urak háza egy tagja, vagy egy hivatalnok. Honvédelmi miniszter: Georgi altábornagy. Német nemzetiségi miniszter: Schreiner. Cseh nemzetiségi miniszter: Praschek vagy Fiedler. Ideiglenes lengyel nemzetiségi miniszter: Iovag Abrahamovic.

Azt a hírt, hogy a keresztény-szocialisták az igazságügyi tárczára pályáznak, maga a párt részéről alaptalannak jelentik ki azzal, hogy a párt a tárczák betöltésének kérdésében még nem döntött, de mindenesetre gazdasági tekintetben fontos tárczákat igényel.

Báró Bienert, aki tegnap az esti órákig tárgyalta a német- és keresztény-szocialista pártvezérekkel, ma is folytatta a tanácskozásokat. Ma délelőtt ismét fogadta a német pártvezéreket és a cseh-német nyelvkérdést beszélte meg velük.

A keresztény-szocialista egyesülés tagjait ma délelőtt a Lueger lakásán tartandó értekezletre táviratilag Bécsbe hívták.

Egy későbbi távirat jelenti, hogy a folytonos tárgyalások közepette a miniszteri névsor egyre változik, de beavatott körökben nagyon valószínűnek tartják a következő listát:

Miniszterelnök és belügy: Bienert. — Honvédelem: Georgi. — Pénzügy: Bilinski. — Vasutügy: Derschatta. — Közoktatás: Pergelt. — Igazságügy: dr. Fuchs vagy Ebenhoch. — Földmívelés: Praschek. — Közmunka: Fiedler. — Kereskedelem: Weisskirchner. — Német miniszter: Schreiner. — Lengyel miniszter még ismertette, de nem Abrahamovic. — Cseh miniszter: dr. Hruban. — Tárca nélküli miniszterek: gróf Stürgkh és valószínűleg Lichtenstein herceg.

A német haladópart Bienert kabinetalakítási kísérletével szemben feltűnő előzékeny magatartást tanusít.

A politikai pártok kedvében koalíciós kabinet megalakítása iránt némi javulás állott ugyan be tegnap, de azért még mindig nagyon sok akadályt kell leküzdeni. A német liberális pártok nem akarják tűrni, hogy a csehek három tárczát kapjanak és azonfelül a németek számára legalább egy gazdasági tárczát követeljenek. A keresztény-szocialista pártban az agráriusok nincsenek megelégedve a Geszman-csoport viselkedésével, de Lueger már interveniál, hogy a differenciákat kiegyenlítse. A legutóbbi diszpozíciók szerint gróf Stürgkh lesz közoktatásiügyi miniszter, Derschatta megtartja a vasuti tárczát s a két cseh miniszter is megmarad, de még nem tudják, hogy milyen tárczát kapnak. A döntés legkésőbb csütörtökön be fog következni.

Bécsből jelenti tudósítónk: A késő délutáni órákban az a hír terjedt el a képviselőházban, hogy a parlamentáris kabinet megalakítása még mindig na-

gyon súlyos akadályokba ütközik. A német agráriusok, akik ma délután ülést tartottak, hevesen tiltakoztak az ellen, hogy a földmívelésügyi miniszterium élére cseh nemzetiségi politikust állítsanak. Azt hangoztatták, hogy ezt a tárczát mással, mint német emberrel betölteni nem szabad. A német képviselők ma délután szintén megbeszéléseket folytattak s e megbeszélések eredményeként kijelentették, hogy parlamentáris kabinet alakítása csak akkor képzelhető el, ha előzőleg a cseh-német nyelvkérdés megoldást nyer. Minthogy ezideig ez a kérdés megoldva nincsen, nem biznak báró Bienert fáradozásainak eredményében és kabinetalakítási kísérleteit a legnagyobb szkepszissel fogadják.

KÜLFÖLD.

A német birodalmi gyűlés. A birodalmi gyűlés Bülow herceg birodalmi kancellár jelenlétében folytatja a császári interjúra vonatkozó interpellációk tárgyalását.

Báró Gamp (birodalomparti) kifejti, hogy a szőnyegen lévő események legfőbb oka, hogy a császárnak Bismarck herceg távozása után nem oly kancellárokkal volt dolga, akiknek megvolt a bátorságuk, hogy állásuk tekintélyét fölfelé megőrizzék.

Schrader (szabad egyesülés) sajnálatosnak mondja, hogy a császár, dacára a helyzet komolyságának, nincs Berlinben. Gróf Zeppelin felszállását megtekinteni és őt megjutalmazni nem lett volna olyan sürgős.

Normann (konzervatív) kifejti, hogy a birodalmi kancellár válasza megfelel a helyzetnek. Szóla ezért nem bocsátkozik a tényállás bonczolásába és elvárja, hogy a birodalmi kancellár szavait oly módon fogja megvalósítani, amint azt a hazajava kívánja.

Zimmerman (német reformparti) kijelenti, hogy a császár tényleg elvesztette az érintkezést a széles néprétegekkel és hogy a tisztek körében is oppozíció van az udvari tábornokok ellen.

Hausmann (német néppárti): Senki sem védte itt a német császár eljárás módját, még a konzervatív felszólalók sem. Még a szövetségutas tagjainak körében sincs senki, aki azt helyeselné. Barátságban kívánunk élni Angliával, amelynek kitűnő alkotásai iránt a legnagyobb tisztelettel viseltetünk. A birodalmi kancellár az interpellációk kérdéseire tulajdonképpen nem válaszolt.

Heine (szocialdemokrata) kifejti, hogy a birodalmi kancellár Kazablankáról, arról a bagatellügyről, amely miatt Francziországgal ellentétbe keveredtünk, egy szót sem szólt.

Kiderlen-Wechter a külügyi államtitkár helyettese kifejti, hogy a külügyi hivatalban elkövetett hibát senki sem sajnálja inkább, mint maga a külügyi hivatal. A hiba onnan van, hogy a megnövekedett munka arányában nem szaporították a munkacéret.

Dirkens (birodalmi párti) szerint Heine képviselő felelősség nélkül frívól játékok üzött a külpolitika kérdésével. Szólok pártja nem helyeselhet egy oly feliratot, a minőt Hausmann képviselő javasolt. A dolgokon változtatni kell, a szervezet módosítása szükséges és a veteréneknek lakolniok kell.

Oldenburg (konzervatív) szerint a császárhoz intézett felirat annak cselekményeit bírálná, amit az alkotmány nem enged meg a birodalmi gyűlésnek.

A vitát ezután berekesztik. Raab gazdasági egyesülésbeli képviselő azt javasolja, hogy a holnap ülést napirendjének első pontját pártjának a császárhoz intézendő felirat terve képezze. Hosszabb vita után elvetik Raab indítványát. A legközelebbi ülésholnap. Napirend: Számadások és petíciók.

Angol, francia és amerikai rendszerű
KÉSZPÉNZÉRT félárban!
Rendelhető minden ember finoman és elegánsan
Zélinger Samu

A rendszerem abból áll, hogy angol és francia gyári raktárakban vásárolt 8-6 méteres legujabb divatos mintá gypajszövetekből móték szerint készítetk
finom öltönyt... 21 frtért
s nagyon finom prima öltönyt 26

Magyar-utca 6. az emeleti teremekben.
Museum-körut és Kossuth Lajos-utca sarkán

UJDONSÁGOK.

— **Személyi hir.** Erzsébet Amália királyi hercegnő a stájerországi Frauenthalból, hol három hónapot töltött, ma visszaérkezett Székesfehérvárra.

— „Engedje meg felséged!”... Adtunk hírt arról, hogy a német császár tegnap, amikor gróf Zeppelin léghajójának felszállását végig nézte, melegen és kitüntető módon fejezte ki elismerését a nagy feltaláló iránt. Most pótlólag a császárnak friedrichshafeni látogatásáról ezeket leljentik:

Miután a császár gróf Zeppelint megcsókolta, a grófi leánya atyjának nyakába borult és folytonosan újra meg újra megcsókolta. A császár ezután elbucszott Zeppelintől, akinek felesége így szólott Vilmos császárhoz:

— Már most engedje meg felséged, hogy a férjem újra az enyém legyen.

A császár erre azt felelte:

— Egy léghajót kell még számomra építenie s ebben önnek, grófné, segítenie kell őt.

Amikor a császár már szalonkocsijának ajtója előtt volt, magához intette Grosz őrnagyot s így szólott:

— Ön most meggyőződhetett a léghajó kiválóságáról. Ezt a léghajót jövőben az ön vezetésére bízom.

Hír szerint a császárnak nem is volt szándékában, hogy a léghajóval felszálljon. Egyéb okokon kívül az is megakadályozta benne, hogy elutazása előtt a császárnénak ünnepiesen meg kellett ígérnie, hogy nem fog felszállni. Amikor Grosz őrnagy a léghajó csónakjába beült, a császár így szólott:

— O, ha én is megtehetném ezt a levegőutazást, mint Grosz őrnagy!

— **Csalás a dalmát helytartóság nevében.** Szombathelyi és barcsi gabonakereskedő cézerekhez napokkal ezelőtt több megrendelés érkezett a dalmát helytartóság papírján. A kereskedő-cézerek annak rendje és módja szerint szállították a lisztárut annak a nevére, akinek számára rendelte azt a helytartóság. Perich címére Sebenicoba ment a legnagyobb része a küldött áruknak. A cézerek egyben értesítették a helytartóságot a szállítás megtörténtéről. A helytartóságon a legnagyobb meglepődéssel vettek tudomást a dologról, miután ilyen rendelést nem tettek. Rögtön megindították a vizsgálatot. Egy irodatisztet letartóztattak, mert alapos a gyanu, hogy egy elulajdonított bélyegző segítségével ő követte el a csalást.

— **Sardou temetése.** Párisban ma temették el Sardou Vikort fényes katonai pompával. Fallières elnök a temetésen képviseltette magát. Clemenceau miniszterelnök, Doumergue miniszter, Dujardin-Beaumetz és az Academie Francaise egy küldöttsége jelentek meg a gyászházban, ahol több beszéd is elhangzott. Doumergue a kormány részvétét tolmácsolta a jó francia halálán, aki a francia irodalomnak mindenfelé dicsőséget szerzett.

— **Ismétlő puskák a honvédségnek.** Még 1904-ben 36.000 darab ismétlő puskát rendeltek a honvédség részére, de költséget nem kértek erre a célra a törvényhozástól. Jekelfalussy honvédelmi miniszter ma törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé, fölhatalmazást kérve, hogy a 2.625.282 korona költséget és ennek három százalékos kamatait a honvédelmi tárca átmeneti kiadásai között elszámolhassa.

— **A vasuti munkás-szövetség főlösztatása.** A vasuti munkások országos szövetségét, amelynek működését a kereskedelmi miniszter felfüggesztette, ma feloszlatta a miniszter nevében Sztérynyi államtitkár. A főlösztatás okai a következők: 1. A szövetség az államvasuti gépgyári munkások tagsági díjait a miniszter rendelete ellenére se fizette vissza. 2. A díjazott alkalmazottak meg nem engedett befolyást gyakorolnak a szövetség működésére. 3. A szövetség a tagok névsorát nem mutatta be a vasuti és hajózási föfelügyelőségnek. 4. A szövetség a tagok segítésére csak 7737 koronát fordított, egy igazgató lap föntartására pedig 103.157 koronát. A szövetség vagyonát a székesfehérváros egyik meghatalmazott tisztviselője fogja átvenni.

— **Szalay Péter temetése.** Ma délután ment végbe óriási részvét mellett a magyar posta és távirtda intézmény nagy halottjának, Szalay Péter államtitkárnak temetése. A ravatalos terem, ahol a temetkezési vállalat emberei diszruhában állottak őrt, az előtte levő két fekete lepellel borított szoba, a folyosó, tele volt illatos, friss virágu koszorúval. A egész régi Lloyd-épület megtelt üde virágillattal. A halottas ház valóságos bucsujáróhely volt ma. A részvétiratok ezrével jöttek. A család azonban a mai napon egy táviratot sem bontott föl. Gyönyörű levéllel kereste föl az özvegyet maga gróf Apponyi Albert kultuszminiszter is és a kormány többi tagja. Nagyon sok részvétirat érkezett Bécsből és a külső országok mindegyikéből.

A temetés alkalmából a gyászház udvara zsúfolásig megtelt gyászoló közönséggel. Ott voltak a magyarországi posta-, távirtda- és távbeszélő elnökiigazgatóságának hatáskörébe tartozó összes budapesti és vidéki intézményeinek küldöttségei és képviselői, továbbá a kereskedelmi minisztérium tisztviselői majdnem teljes számban, azonkívül a közélet előkelőségei közül ott voltak: dr. Wekerle Sándor miniszterelnök, Kossuth Ferenc, gróf Apponyi Albert és Josipovich Géza miniszterek, Justh Gyula, a képviselőház elnöke, Rakovszky István, a képviselőház alelnöke, Sztérynyi József, Imling Konrád, Töry Gusztáv, Otlik István és Popovics Sándor államtitkárok, Ábrányi Kornél, a sajtóiroda főnöke, Szalay Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója, Ludvigh Gyula, a Máv. elnök-igazgatója, Halász Sándor miniszteri tanácsos, Surányi és Ludmann altábornagyk, Wlassics Gyula, a közigazgatási bíróság elnöke, gróf Szapáry László volt fiúmei kormányzó, Ugron Gábor orsz. képviselő, dr. Pekáry Ferenc főkapitányi helyettes, Wickenburg Márk volt államtitkár és még számosan.

A temetési szertartást Kovács Kálmán lipótvárosi plébános végezte fényes segédlettel. A posta- és távirtdaigazgatóság nevében Follért Károly posta- és távirtda-főigazgató mondott megható bucsuzató beszédet. Utána Szűry János miniszteri tanácsos a kereskedelmi minisztérium nevében bucsuztatta el az elhunytat. Ezután kivitték a koporsót az utcára, ahol feltették a négylovas gyászkocsira és a menet megindult a Lánchídon át a vizivárosi temetőbe, ahol a családi sírboltban örök nyugalomra helyezték a megboldogultat.

— **Bosnyák küldöttség Budapesten.** Szerajevo városának küldöttsége ma este a nyugoti pályaudvaron érkezett meg Bécsből Budapestre, ahol a főváros vendégei. Dr. Bárczy István polgármester üdvözölte a vendégeket, mire Piperkovits Bátor tanácsos intézett hozzájuk néhány üdvözlő szót szerb nyelven. Ezután Szerajevo polgármestere, Esad Effendi Kulovic válaszolt szerbül, megköszönve a szívélyes fogadtatást. A bosnyák küldöttség tagjai ezután a diszbe öltözött hajduk sorfala között elhaladva, kocsikba ültek és a Hungária-szállóba hajtaták. A vendégek holnap reggel fél kilenc órakor a főpolgármesternél és a polgármesternél fognak tisztelegni, azután megtekintik a fővárost és a parlamentet, a miniszterelnökknél is tisztelegni fognak. Délután fél három órakor a fővárosi tiszteletükre a Hungáriában bankettet rendez, amelyen a kormány képviselőiben gróf Apponyi Albert is meg fog jelenni.

— **Az alagi pótmeeinget elhalasztották.** Az alagi pótvversenyeket a rossz időjárás miatt e hó 15-ére és 16-ára halasztották el.

— **Wilde barátja — gyilkos.** Egy londoni távirat adja hírül az alábbiakat: Douglas lord, aki Wilde Oszkárnak benső barátja volt s ennek botrányos pörébe is bele volt bonyolódva, Wilde elítélése után Brit-Kolumbiába költözött, ahol visszavonulva élt. Ma azt jelentik Newyorkból, hogy Douglas lordot letartóztatták, mert egy embert agyonlőtt.

— **250.000 márka egy Raffael-kéért.** Berlinben egy ma megtartott árverésen Raffaelnek a „Madonna a gyermekkel” című festményét 255.000 márkáért adták el.

— **A fiúmei sztrájk.** A fiúmei szocialistáknak általános sztrájkja tegnap délutántól ma reggelig tartott. A munkások tegnap délután gyűlést akartak tartani, de miután azt előzetesen nem jelentették be, a gyűlés megtartását a rendőrség betiltotta. Erre a munkások séta-demonstrációt rendeztek, mire a kereskedők, zavargásoktól tartva, bezárták üzleteiket. Késő délután a sztrájkolóknak sikerült a Danubius hajógyár munkásait is rávenni a munka abbahagyására. A rendőrség a város egész területén készenlétben volt, de nagyobb zavargások nem történtek, mindössze négy horvát munkást tartóztattak le, kik egy kereskedő kirakatait kövekkel betörték. Az éjszaka is minden zavargás nélkül telt el s a munkások reggel mindenütt munkába állottak.

A rendőrség ma délután ítélkezett a tegnapi tüntetések miatt letartóztatottak felett. Marisich Mirkót, ki az egyik rendőrt súlyosan megsebesítette, a rendőrség két hónapi, Vnarhevcis Miklóst pedig, aki Derencin rendőrőrkapitány-helyettes megütötte, 14 napi fogházra ítélte.

— **Házasságok.** Magyar Elek, a „Magyarország” munkatársa ma délelőtt fél 12 órakor tartotta esküvőjét a belvárosi főplébánia-templomban Kürthy Bertával, fákürthi és kolthai Kürthy Emil, a kiváló író, lapunk belső munkatársa és szemerei Szemere Gizellának leányával, Szemere Bertalan 49-iki miniszterelnök unokájával. Násznagyk voltak: dr. Holló Lajos országgyűlési képviselő és Kürthy Lajos nyugalmazott főispán. Az esketést Fába Simon barsendrédi plébános végezte, aki szép beszédet intézett a fiatal párhoz. A szertartás alatt felzendült az orgonán a „Lohengrin” nászindulójának ünnepi dallama. A gyönyörűen feldisztelt, virágokkal ékesített Eskü-téri templomban nagy és előkelő közönség jelent meg, amelynek sorában a közélet és a zsurnalisztika számos kitünőségét láttuk. Előzőleg a VIII. kerületi anyakönyvi hivatalban folyt le a polgári házasságkötés, amelynél mint tanu I. ház Aladár szerkesztő funkcionált. Esküvő után családi körben dejeuner volt az Országos Kaszinóban. A fiatal pár, amelyet személyesen, levélben, táviratban mindenfelől elhalmoztak szerencsevívánatokkal, nászutra Dalmáciába utazott.

Horváthy László tanító eljegyezte néhai t. kardí Izrogh Lajos bérlő s neje, szül. Fülky Izabella leányát, Bellát, Taktaszadán.

Dr. Mészáros Lajos budapesti kir. törvényszéki jegyző ma tartotta esküvőjét Kisfaludy Mariskával, Kisfaludy László kir. fogházgondnok leányával. Az esketést Gieswein Sándor kanonok, országgyűlési képviselő végezte a lipótvárosi Bazilikában. Az esketésen nagy és előkelő közönség jelent meg.

Turóczy Blanka Szeghalom és Karancsy Szilárd Makón jegyesek.

— **Nászajándékok,** jegygyűrűk legelőnyösebben Polgár Kálmán művészi ékszerterében, Budapest, VII. Erzsébet-körut 29. I. em. szerezhetők be. Nagy képes album-árjegyzék bérmentve küldetik.

— **Szocialisták a képviselőházban.** A szocialisták a képviselőház mai ülésén különböző eszközökkel igyekezett a képviselőket a pluralitás ellen való küzdelemre felhívni. Tömegesen jelentek meg a képviselőház karzatán. S amikor gróf Andrássy Gyula beszélt, a szocialisták a Ház karzatáról vagy kétszáz czédulát dobáltak le az ülésterembe. Az egyik czédula Wekerle Sándor miniszterelnök elé esett. A miniszterelnök fölvetette és azonnal elolvasta. A nyomtatott czédula szövege ez: „A király, a parlament és a kormány ünnepélyes szóval általános, egyenlő és titkos választójogot ígértek a népnek. A király már elfejejtette; a kormány már megszegte ígérteit; most a parlament is sirtás a királyi szónak és megcsalja a népet, ha elfogadja a pluralitás és nyílt választójogot! A szocialdemokrata munkások”. A terembiztos azonnal távozásra szólította föl a czédulát dobó szocialistákat, a kik közül egy asztaloslegedet és egy szabóságdet az inspekciós rendőrtisztviselő az ötödik kerületi kapitányságra kísértetett. A kapitányságon kihallgatták és egyenkint husz-husz korona pénzbüntetésre ítélték őket. A szocialistákat igazolás után elbocsátották. — Egy másik eszköze volt a küzdelemre való felhívásnak, hogy a szocialisták a fővárosból és a vidékről minden képviselőt táviratban szólítottak föl, hogy tiltakozzék a pluralitás ellen. A táviratoknak csak kis részét lehetett ma kézbesíteni.

26 frt
mekben.
rak mellet

SZÉN, koks, briket,
összes gazdasági,
antracit ipari és házi célokra
Telefon: Detail 26-27, 75-26. Engros 164.

Radnay Károly
BUDAPEST, Váci-körut 78. szám.
Sürgősség: ANTRACIT BUDAPEST

— **André sírhelyét megtalálták.** Az Északi Sark martirjai közül megtalálták André kapitányt, a mindaddig hiába várt hősnék pihenő helyét. A tudós világ régóta tudta, hogy André a hőmezőkön találta halálát, mert életjét már évek óta hiába várták tőle. Csak valami halvány reménység élt még André hívei szívében, hogy talán egyszer mégis visszatér diadalmas utjáról.

Most a dán Yuga nevű shooner Storn nevű kapitánya jelenti, hogy Chalker, a Pellops nevű amerikai hajó kapitánya Labrador északi részén kirándulást tett a szárazföldre, mikor a Mugora-fok közelében egyszerű keresztet talált „André” felirással. A kereszt alatt holttestet és egy írással telt ládát talált. Hogy André kísérői hova lettek, eddig ismeretlen. Lehet, hogy ezt a ládában levő irományokból megtudják.

— **Csendőrök és oláhok harca.** Maroshevízen, így jelenti ezt egy marosvásárhelyi távirati tudósítás, véres harc volt csendőrök és oláhok közt. Az összeütközésnek több sebesülte és egy halottja van. Preik Nikita és társai fát loptak az urbéres erdőből. A községi bíró tudomást szerzett az esetről s a fa elkobzása iránt megtette a szükséges lépéseket, de az oláhok ellenszegültek. Az előjáróság erre csendőrséggel jelent meg Preik Nikita udvarán, ahol ekkor már több oláh volt összegyűlvén. Kibédi Sándor csendőrmester felszólította Preik Nikitát a fa átadására, mire az fejszével rohant a csendőrökre, társai pedig vasvillákkal és fejszékkel mentek segítségére. A csendőrök hátráltak a támadók elől, közben Kibédi őrmester lőtt. Golyója talált és Preik Nikita holtan terült el a földön. A támadók erre fejszét, vasvillát eldobva, eszeveszetten menekültek, a csendőrség azonban már valamennyit elfogta, miután Hüttl Gusztáv kolozsvári hadbíró megállapította, hogy Kibédi jogosan lőtt a támadók közé.

— **Tolvaj kísértetek.** Somogy-Szabadi község hegypásztora jelentést tett a falu birájának, hogy minden áldott este kísértet jár a szőlőben. Mindig valamely présház előtt sétál; a magassága úgy 2 és fél méter lehet. Az öreg csősz, ki még abból az időből való, mikor még több kísértet kóborolt, illetve mikor a nép jobban elhitte az ilyen mende-mondát, nagyon félt s ha valahol feltűnt az óriási fehérbe burkolt alak, iparkodott onnan elsietni. Fia, aki kiszolgált katoná, kérte atyját, hogy engedje egy éjjel őt ki a szőlőbe. Az apa ráállt. A fiatal legény csakugyan ki is ment s úgy 11 óra felé megjelent a rém. Rákiáltott katonásan, de feleletet nem kapott. Erre czélibavette fegyverével; a puská eldördült, a kísértet pedig recsegve-ropogva élettelenül zuhant a földre. A zajra egy emberi alak jelent meg a présház előtt s amint az óriási testet elterülve látta a földön, futásnak eredt. A hegypásztor utána s rövid időn belül sikerült utólrnie. A kísértet és társa közönséges bortolvajok voltak; az egyik azért öltözött fehérbe, hogy míg a másik a présházban munkálkodik, addig ő az esetleg arra járó-kelőköt elriassza. Falábra állt, hogy így nagyobb legyen, mint a rendes emberi termet. Néhány liter bort sikerült is ellopni az öreg csősz örködése alatt, de a fiatalnál megjárták.

— **A pletyka elől a halálba.** Leisinger Gizella ápolónő a Dohány-utca 28. számú házában második emeletéről le akart ugrani, de az utolsó pillanatban sikerült őt visszatartani a tervének megvalósításától. Bekísérték a rendőrségre, mert az öngyilkos-kísérletet meg akarta ismételni. Elmondta aztán, hogy pletykát kezdtek rá, amely szerint rossz életet él és e miatt kereste a halált. Nagynehezen megigértették vele, hogy lemond a szándékáról s eleresztették.

— **Merénylet egy vonat ellen.** Puyból jelentik: Amidőn egy személyvonat Retournac mellett áthaladt a páris—lyoni földközi vasút vashídján, három ember dinamittöltényt dobott a hidoszlopra. A hid erősen megrázkódott. Az utasok között nagy pánik keletkezett. További baleset nem történt. Eddig a rendőrség nem kerithette kézre a merénylőt.

— **Wöfling becsületsértési pöre.** A zürichi törvénytörvények néhány nap előtt tárgyalta azt a becsületsértési pört, amelyet Wöfling Lipót indított a „Dielsdorfer Zeitung” szerkesztője ellen, aki lapjában legutóbb súlyos támadásokkal illette a volt főherceget. Az ügy azonban ott nem nyert elintéztést, mert a bíróság az esküdtszék illetékességét mondogta ki. A vádlott az esküdtszék előtt bizonyítani kívánja állításainak valódiságát és éppen ezért érdekes leleplezések várhatók. A bizonyítás során állítólag Ferenc József királytól, továbbá Lueger polgármestertől és az elhunyt toszkanai nagyhercegtől származó levelek kerülnek felolvasásra. Wöfling Lipót egyébként nevével a napokban érkezett vissza Zürichbe Franciaországból, ahol hosszabb ideig tartózkodtak.

— **Nyolcvan éves asszony vitriolmérénylete.** Borzalmas módon állt boszut leánya csábítóán a nyolcvan éves özvegy Remoissonnetné Párisban. Egy Revault nevű kereskedő viszonyt folytatott az özvegy leányával s mikor a viszonyának gyümölcse lett, faképnél hagyta a szerencsétlenné tett leányt. Az anya boszut esküdött s mert a fiatal asszony hallani se akart róla, ő maga hajtotta végre a boszu munkáját. Megleste Revault-ot az utcán és vitriollal végigöntötte. A szerencsétlen ember egész arcát összeégette a maró folyadék és súlyos sérülésekkel szállították a kórházba. Az öreg asszonyt letartóztatták.

— **Leszakadt állvány.** Beuthenben, a Friedenshütten egy állvány leszakadt és tizenöt embert maga alá temetett. Eddig három halottat és kilenc súlyosan sebesültet találtak meg.

— **Szélhámos koldusasszony.** Az utcákon a járóelő közönség már napok óta számalommal néz egy rongyokba öltözött asszonyt, aki lábát maga alá huzva, a kezére támaszkodva csuszik-mászik végig a gyalogjárón. A nyomorék nő koldult s kapott is bőven adományt. Tegnap aztán az Andrassy-uton két detektív megfigyelte és fölöttébb meglepő felfedezést tett. A koldusasszony bemászott az Andrassy-uton egy ház kapuja alá s allg tíz perc múlva, mint teljesen épkézláb nő jött ki onnan és pedig egy férfi társaságában, akivel nevetgélve sétált. A detektívek odaléptek hozzájuk s mind a kettőjüket bekísérték a hatodik kerületi kapitányságra. Ott kiderült, hogy az asszony Kiss Imréné, született Kreisz Mária, veszedelmes tolvaj, aki már tizszer ült lopásért s legutóbb két esztendeig raboskodott Mária-Nosztrán. A férfi Jencs Ferenc, aki már nyolcvan évvel büntetve lopásért. Megállapították, hogy az asszony nyomoréknak tette magát. Az utcán maga Jencs Ferenc hívta föl rá a könyörületes emberek figyelmét. Ode lépett a siránkozva csuszómászó asszonyhoz és egy huszfillérest dobott oda neki s majd szánkozva, de hangosan mondta:

— Szegény szerencsétlen asszony!

A példát sok könyörületes ember követte, úgy, hogy a szélhámos koldusasszony némely nap husz koronát is összeszedett. Most is tizennégy korona nyolcvanegy fillért találtak nála. A tolvaj pár a Konti-utca 27. számú házában lakott s meglehetősen jómódban élt. Mind a kettőt a tolonczházba vitték.

— **Halálozások.** Liszkay János rimabrezói ág. ev. lelkész, kishonti alesperes hatvankét éves korában meghalt.

Horváth János nyugalmazott mezőberényi m. kir. postamester, az arany érdemkereszt tulajdonosa e hó 9-én Mezőberényben elhunyt.

x Bob-hashajtó a legkellemebb, 10 fillér.

x Kiss szerencsése nagy! Miért a legnépszerűbb e három szó az egész országban? Vegyen egy sorsjegyet a Kiss-bankházban, akkor meg fogja tudni! A Kiss-bankház nagy előnyöket nyújt a közönségnek, eddig már annyi milliót fizetett ki készpénzben t. vevőinek, hogy ma hazánk legnépszerűbb osztály-sorsjegy-főelárusítóhelye. Huzás november 19-én. Ajánlatos t. olvasóinknak, hogy tegyenek szerencsekísérletet és vegyenek a teljesen megbízható és előzékeny Kiss Károly és Társa bank részvénytársaságnál (Kossuth Lajos-utca 13.) sorsjegyet, mert Kiss szerencsése nagy!

x Fodor-féle vívóterem a Koronaherczeg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobban felszerelt torna- és vívóterme. Különös gond fordították a gyermektorna- és vívásra.

x Zászlók, czimerek minden kivételben kaphatók Linhart színházi festőnél és díszítőnél Budapest, VIII., Hunyadi-utca 27. szám. Árjegyzék ingyen.

x Mire használható a Diana-sósorszesz mint háziszer? Masszirozás által a megfázástól eredő fájdalmak enyhítésére és csillapítására. A Diana-sósorszeszszel masszirozzák a derekat, a lábakat, a fejet, a homlokot, arcot, nyakat, ujjakat, hátat, kezét és a testnek többi részeit. Kövér nők és urak soványítás szempontjából is csak Diana-sósorszeszt használhatnak masszirozás által. Egy eredeti üveg Diana-sósorszesz ára 40 fillér. Mindenütt kapható.

x Dr. Hönig Izsó villanygyógyító- és Röntgen-intézete (Budapest, IV., Károlykörút 24.) új prospektust adott ki, melyben ábrákkal szemléltetve vannak leírva a villany-, fény- és Röntgen-gyógyászat összes eljárásai, melyek csaknem az összes idült betegségeknek beváltak, még oly eseteknél is, melyek évek óta állanak fenn és eddig minden orvosi kezeléssel dacoltak. E gyógyeljárások igen kényelmesek és teljesen fájdalomtalanok. Az intézet a prospektust minden érdeklődőnek kívánatra szívesen ingyen és bérmentve megküldi.

6 **visit Fénykép 1^{fr} 50**
HUNYIA FÉNYKÉPESZ.
BUDAPEST, KAROLY-KÖRÜT 6.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

(*) **Alelnökválasztás az Akadémián.** A Magyar Tudományos Akadémia a Than Károly halálával megüresedett másodelnöki tisztséget november hó 23-án tartandó elegyes ülésén tölti be választás utján. Az akadémikusok nagy többségének dr. Wartha Vincze, a királyi József-műegyetem ezidei rektora a jelöltje.

(*) **Az Operaházban holnap, csütörtökön,** Wagner Richárd „A bolygó hollandi”-ja kerül színre. Ez lesz az Operaházban a dalmü ötvenedik előadása.

(*) **Műsorváltozás a Királyszínházban.** A Királyszínház e heti műsorán Gábor József erős meghü-lése miatt, amelyből kifolyólag a kiváló művészek az orvosok néhány napi pihenőt ajánlottak, változás esik. Holnaptól, csütörtöktől kezdődőleg esténként bezárólag vasárnapig „A hollandi lány” kerül színre, főszerepeiben Pálma Ilkával, Petráss Sárival, Kosári Emmivel, Boross Endrével, Németh Józseffel, Király Ernővel és Szirmay Imrével. A nagysikerű operett, amelynek eddigi legutóbbi előadása is zsúfolt ház előtt folytak le, a jövő héten érkezik el második jubileumához, az ötvenedik előadáshoz. Vasárnap délután rendes esti helyárral a „Van, — de nincs”, Martos és Jacobi operettje kerül színre.

Nyilt - tér

(*) **rovatban közzététel nem vállal felelősséget a szerkesztőség.**

Dr. KÁLLAY ZOLTÁN

jogi szemináriuma

Budapest, IV., Magyar-utca 3. sz.

Kiváló sikerrel s alaposan készít elő az alapvizsgáktól az ügyvédi vizsgáig bármely jogi vizsgára.

Nem tévesztendő össze hasonló intézetekkel!

KALOGÉN

K BRÁZAY SÓSORSZESZ FOGKREM és SZÁJVIZ

Reggelizés előtt fél pohár

Schmidthauer-féle

Hozzájárul a valódi diéta gyomortisztításnak és az élelmiszernek a hasznosításához.

Tgmándi keserűvíz

Asztronófia gyomortisztítás 2-3 óra alatt teljesen rendbe hozza. Kis üveg 40 fillér, nagy üveg 80 fillér.

FŐVÁROS.

(A főváros közgyűlése. Rendes közgyűlést tartotta ma délután a főváros törvényhatósági bizottsága Fülepp Kálmán főpolgármester elnöke alatt. A napirenden gróf Festetics Géza tanácsnok ismertette a tanács előterjesztését a köbányai állami főgimnázium részére szükséges telek átengedése dolgában. A tanács azt javasolja, hogy a gimnázium céljára a Jászberényi-ut mentén 2000 négyszöglet engedjen át a főváros ingyenes használatra. Hock János, Cherven Flóris és Székely Ferencz hozzászólása után Fülepp Kálmán főpolgármester névszerinti szavazást rendelt el. A tanács javaslatát egyhangulag elfogadta a közgyűlés. Ezután dr. Bódy Tivadar tanácsnok ismertette a tanács előterjesztését a Budapest-Ferencvárosi pályaudvar kibővítésére szükséges területek átengedése dolgában. A tanács javaslata az, hogy a főváros a szükséges területeket leltári áron engedje át a m. kir. államvasutaknak. A közgyűlés névszerinti szavazással elfogadta a tanács javaslatát. A taxaméter ügye került ezután sorra. A tanács azt a javaslatot teszi, hogy a bérkocsi-ipar gyakorlásáról szóló szabályrendelet érvényének érintetlenül hagyása mellett adjon engedélyt arra, hogy a rendszámmal ellátott bérkocsikon viteldíjlező készülék alkalmaztassék, egyúttal adjon engedélyt arra is, hogy a főváros területén taxaméteres automobil-bérkocsik hozassanak forgalomba. A tárgyhöz Simonovits Béla, Hajdók István, dr. Bródy Ernő, Fűredi Mór, dr. Hecht Ernő, dr. Waigand József és dr. Platthy György szólottak. Az ellenvetésekre Antal Gyula tanácsjegyző válaszolt, mely után a közgyűlés nagy többséggel elfogadta a tanács javaslatát, kiegészítve dr. Bródy Ernőnek két pótiasával. Schuber Károly egy régebbi interpellációját, amelyet a vasárnap munkaszünet dolgában tett kiadják a polgármesternek. Soron kívül árgyalott, kiadják a polgármesternek. Soron kívül tárgyalvárosligeti állandó színház felépítése tárgyában. A közgyűlés a kérelemhez hozzájárul. A közgyűlést, amely 8 órakor ért véget, pénteken folytatják.)

(Budapesti Album. Külföldi nagyvárosok mintájára legközelebb nálunk is megjelenik egy Budapest fővárosát írásban és képből ismertető album. A fényes kiállítású díszmű Radó Richárd hírlapíró szerkesztésében és Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdai cég kiadásában fog megjelenni.)

(A tanács beszámolója. A tanács ma nagy előterjesztést tett, amelyben beszámol a különböző ügyekben tett intézkedésekről s rövid programot ad a jövőre. Ugy látszik, az idén nem jutott idő a beszámoló rendszeres összefoglalására, mert az egyes dolgok minden rendszer nélkül vannak összehordva, mintha csak az lenne a rendeltetés, hogy senki el ne olvassa. A legfőbb programponjtja ennek az expozéának is az, ami tizenöt év óta valamennyi társaság: a fővárosi törvény revíziója.

TÖRVÉNYSZÉK.

§ A gazdasszony. Csőrics Ilona, egy vidéki földbirtokos, Halmos Károly gazdasszonya, miután szolgálatát elhagyta 1000 korona hátralékos szolgálati bérért a járásbírósnál perelte be volt gazdáját. A járásbírósnak a maga hatáskörét ez ügyben leszállította, mert szerinte gazdasszony az 1876. XIII. t.-cz. értelmében cselédnek nem tekinthető. Ennek folytán az ügy elbírálását az illetékes főszolgabíróhoz utasította. A főszolgabíró vizont ellenkező véleményben volt, minek folytán az ügy hatásköri összevittekés miatt a hatásköri kir. bíróság elé került. A hatásköri bíróság Bernáth Géza elnökelete alatt tartott gyűlésen kimondta, hogy a gazdasszony, mivel semmiféle fontosabb teendővel megbizva nincsen, cselédnek tekintendő és ennek folytán a jelen esetben a szolgálati bér iránti kereset az illetékes közigazgatási hatóság elbírálása alá tartozik.

§ Após és vő. E czímen a minap téves adatokon alapuló közleményt adtunk közre, amelyet a következőkben igazítunk helyre. Téves volt a közlemény azon állítása, hogy Holitius János volt apását, Jahn Józsefet galléron ragadta volna, hogy lakásából kidobja. Valamint téves az is, hogy Jahn József és a

volt veje között időközben békés megegyezés jött volna létre. A panaszát Jahn azért vonta vissza, mivel Holitius tőle írásbelileg bocsánatot kért.

§ Uj kuriai tanácselnökök. A királyi Kuriai hosszabb idő óta biróhiány van, amely Bernáth Géza kuriai másodelnök előterjesztésére néhány napon belül meg fog szűnni. Értesülésünk szerint kuriai tanácselnökökké Neuberger Ignác, aki huszonkét éve, Válcay Bertalan aki husz éve és Beck Hugó, aki tizennyolcz év óta kifogástalanul működik a Kurian, fognak kinevezettni. Az új kuriai tanácselnökök és bírák kinevezését a hivatalos lap holnapi száma közli.

Elegáns férfiruhákat

szállítok mérték után és mérsékelt szabott árban.

Uj férfiruha bérletemet a ruha visszaadása nélkül

és a ruhatár díjtalan karbantartása mellett az előkelő uriközönység figyelmébe ajánlom.

Deutsch F. Károly,
Budapest, VI., Andrassy-ut 1. l. em

KÖZGAZDASÁG.

Az értéktözsdéről. Lassanként visszatér az értéktözsdé is a rendes kerékvágásba s a külpolitikai, különösen a baikáni bonyodalmak már nem rontják az üzleti tevékenység iránt való hajlandóságot. Így aztán hol az egyik, hol a másik érték iránt — mivel valamennyinek az árfolyama elég alacsony színvonalon áll — mutatkozik elég élénk érdeklődés. Ekkép igen élénk üzlet fejlődött s a forgalomba került értékek mindegyike szép áremelkedésben részesült. Az üzlet előterében ma is a Közúti vasut részvénye állott, amely tegnapi zárókurzusához képest ujjabb hat koronányi emelkedést mutat. A Városi villamos vasúti részvényt is erősen keresték, ára nyolcz koronával magasabb a tegnapiánál. A tegnapi zárilathoz viszonyítva a mai üzlet folyamán emelkedtek: az Osztrák hitel 3.50 koronával, a Magyar hitel 2.— koronával, az Államvasut 1.— koronával, a Leszámitolóbank 2.25 koronával, a Jelzalog 8.— koronával, a Rima 1.— koronával, a Városi villamos vasut 8.— koronával, a Közúti 5.75 koronával. Erre a szilárd irányzatra valóban szükség is volt s remélhető, hogy az állandó is marad.

Gépgyárosok a földmivélsügyi miniszternél. A Magyar Gépgyárosok Országos Egyesületének küldöttsége Förster Konrad min. tanácsos vezetésével ma délelőtt Darányi Ignác földmivélsügyi miniszternél tisztelgett abból a célból, hogy az egyesület köszönetét fejezze ki a miniszternek azért a rendelkezésért, amelylyel utasította a földmivélsügyi tárca alá rendelt összes gazdaságokat és intézményeket, hogy gépszükségletüket magyar gyáripárosoktól szerezzék be. Darányi Ignác földmivélsügyi miniszter szívesen fogadta a küldöttséget és a küldöttség szónokának beszédére azt válaszolta, hogy mindig szívesen helyezte arra, hogy a magyar mezőgazdaság és gépgyártás között szoros összhang és jó viszony legyen s ezt az álláspontját jövőre is érvényesíteni kívánja.

Kaposvár kölcsoné. Meghittuk, hogy Kaposvár város elhatározta, hogy 405.000 korona kölcsonót vesz fel iskolatellkek, iskolapítések, a vizmü költségének konvertálására és egyéb beruházások eszközösítésére. A kölcson felvétele tárgyában ajánlatokat kért a város tanácsa több hazai pénzintézetől. A

város pénzügyi bizottsága — jelentik lapunknak — tegnap tárgyalta ezt a kérdést s úgy határozott, hogy a kölcson megszerzésére a Pesti Hazai Első Takarékpénztár 5.45 százalékos 50 évre szóló amunitásos ajánlatát javasolja. A bizottsági ülésen a polgármester elnököt.

Fizetésképtelenségek. A bécsi hitelezői védegyelet a következő fizetésképtelenségeket közli: Singer Pál kereskedő, Kecskemét; Pallos és Társa fűszerkereskedő-czég, Budapest; Gottlieb Vilmos kereskedő, Ungvár; Schwartz Sámuel kereskedő, Vaskut; Kertész Parkas Jenő kereskedő, Prónayfalva.

Az osztrák államvasutak államosítása. Ma terjesztették a képviselőház elé az osztrák államvasutársaság, az északnyugati vasut és a délszaknémet összekötő vasut államosításáról szóló törvényjavaslatot.

A szegedi áru- és értékesarnok ma tartott ülésében az előjegyzésekre vonatkozólag az érték árjegyző bizottság elnökének, Csányi Jánosnak előterjesztésére a következő határozatot hozta: Tekintettel arra, hogy a kamatokra való jegyzés nincs gyakorlatban, a részvények kamat nélkül jegyeztessenek, továbbá, hogy az értékpapírok hivatalos árfolyam-jegyzése, illetve azoknak a hírlapokban való publikálása 1909. január 1-től kezdve történjék. Arra vonatkozólag, hogy az egyes intézetek milyen járulékokat fizetnek az árjegyzésekért, szintén végleges határozatot hozott a csarnokbizottság.

A bankkérdés. A politikai világ érdeklődését a választólogról megindult parlamenti akció köti le, amely mindent háttérbe szorít. Így kevés figyelmet keltett az a tanácskozás, mely legutóbb Wekerle Sándor miniszterelnök és Pranger, az OMB. vezértitkára között Bécsben folyt le s amelynél dr. Popovics pénzügyminiszteri államtitkár is jelen volt. Természetes, hogy elsősorban a bankszabadsalom megújításának kérdéséről tanácskoztak, viszont az is nyilvánvaló, hogy a fenforgó körülmények között eddig még nem hoztak érdemi határozatot. Amint értesülünk, az a megállapodás jött létre, hogy a jegybank vezetősége az év végén mindkét kormányt az alapszabályok értelmében egybehangzó átirattal fogja tudomására hozni, hogy a bankszabadsalom megújítása céljából hajlandó tárgyalásokat folytatni. A tegnapi konferencián — amint értesülünk — szóba került a bankkormányzói állás esetleges megüresedésének kérdése is. Ugyanis arra az esetre, ha az új osztrák minisztérium megalakítása nehézségekbe ütköznék és Korytowski lovag osztrák pénzügyminiszter megválna tárczájától, úgy nincs kizárva, hogy a jegybank ezidőszertini kormányzója, Bilinszki lovag lesz utódja és akkor a bankkormányzói állás megüresedne. Miután a megállapodás értelmében a jegybank kormányzói állását felváltva magyar és osztrák állampolgárokkal töltik be, emélfogva most magyar állampolgárra kerül az állás betöltésénél a sor.

A sztrájkügy és kényszerszertársulás. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának az ipartörvény-tervezet tárgyalásával megbízott szakbizottsága tegnap lovag Falk Zsigmond udvari tanácsos elnöke alatt folytatta tanácskozásait. A sztrájkügyet szabályozó rendelkezések fölött megindult eszmecsere során a bizottság kihagyni javasolja ama tilalmat, amely nem engedi, hogy a munkásokat kizárási megállapodással lehessen ama kötelezettségek teljesítésére szorítani, amelyekre törvény alapján hatósági uton is rászoríthatók. A tilos sztrájkok sorában nélkülözi a bizottság az akkordmunkabér-rendszer eltörlésére irányuló sztrájkok tilalmát. A sok esetben kötelező békéltetés nélküli elmulasztásához fűzött hátrányok sorában a bizottság a legtöbbet vár a munkaközvetítésből való kizárástól, amelylyel okozható hátrányoknak azonban csak az esetben lehet érzékeny hatása, ha a közhatósági kézbe juttatandó munkaközvetítés az egyetlen s el nem kerülhető munkaszervező fórumnak maradna meg. Az ipari és kereskedelmi testületekről szóló fejezetről igen élénk vita fejlődött ki, amelyben lovag Falk Zsigmond, Schönfeld Ödön, Kohn Gábor, Diviaczky János, Melkó Bertalan, Boross Soma, Székács Antal, Czettel Gyula és Schön József kamarai tagok vettek részt. Aggodalmat keltett a kereskedőknek tervezett kényszerszertársulása, amelyet a bizott-

Harisnya-Ház

Kardos és Steiner
Andrassy-ut 50. sz. (Octogon)

Harisnyák, keztyűk, valódi dr. Jäger trikók, alsó ruhák, berliner kötött áruk és mindennemű test-edző (sport sweter), valamint színházi czikkék stb.

Vidéki rendelések 20 koronán felül bérmentve küldenek.

ság nemcsak részben indokolatlannak, hanem egyenesen károsnak tart, mert régi tapasztalás szerint a kereskedelem fejlődését csak a szabad, minden rendszabályozástól ment működés biztosíthatja. Állást foglalt továbbá a bizottság a több község számára egy, esetleg több járásban létesítendő testületek szervezése ellen, mert az ilyen testületek eredményes tevékenységet a dolog természeténél fogva alig fognak kifejthetni.

TŐZSDÉK.

A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ERTEKTŐZSDE

Gabonatőzsde.

Budapest, november 11.

A készáru-piaczon kezdetben lanya volt az irányzat, később azonban meglehetősen javult a helyzet. Kielégítő kínálattal szemben a malmok előbb nagyon tartózkodók voltak és a tegnapi árákról halani sem akartak, később azonban jó vételkedvet mutattak és valamivel jobb árakat is fizettek. Mivel másrészt az árubirtokosok engedékenyek voltak, igen élénk forgalom fejlődött ki, melynek folyamán mintegy 50.000 métermázsa buza kelt el, eléinte néhány fillérrel olcsóbb, később jól tartott tegnapi áron. A legdrágább eladási ár 26.20 korona volt 81 kilós tiszavidéki buzáért, a legolcsóbb pedig 21.50 korona 74.5 kilós felsőmagyarországi romlott buzáért. Egyéb gabonaneműek nem változtak. Forgalmomba került 2000 mm. rozs 20.20 koronás áron és 300 mm. zab 16.30-16.50 koronás áron. A határidő-piaczon a mai üzlet annak dacára, hogy a tengerentúli tőzsdékről majdnem két centig terjedő magasabb jegyzések érkeztek, mégis kedvtelen hangulattal és a tegnapi zárlatnál némileg alacsonyabb jegyzésekkel indult meg, a forgalom folyamán pedig, mivel semmi vételkedv sem mutatkozott, amivel szemben a kínálat egyre fokozódott, lanyhult az irányzat és mérsékelten gyengültek az árfolyamok. A hangulat mindazonáltal nyugodt maradt, a forgalom pedig nem volt nagy kiterjedésű. Zárlat felé valamivel jobb vételkedv kezdett mutatkozni, amit az élénk készáruüzlet idézett elő, mire aztán az árfolyamok is javultak kevésbé. A tegnapi zárlathoz viszonyítva, végeredményképen ma az áprilisi buza és az áprilisi zab két-két fillérrel gyengült, az áprilisi rozs két fillérrel javult, az októberi buza és a májusi tengeri árfolyama pedig teljesen változatlan maradt.

A készáru piaczon elikt:

Buza. Tiszavidéki: 100 mm. 81 kg. 26.20 korona, 500 mm. 80 kg. 26.10 korona, 200 mm. 80 kg. 26.00 korona, 1000 mm. 80 kg. 26.00 korona, 4000 mm. 79 kg. 26.00 korona, 200 mm. 80 kg. 25.95 korona, 600 mm. 80 kg. 25.95 korona, 300 mm. 80 kg. 25.90 korona, 100 mm. 79.5 kg. 25.90 korona, 100 mm. 79.5 kg. 25.80 korona, 100 mm. 79.5 kg. 25.80 korona, 500 mm. 79 kg. 25.70 korona, 100 mm. 78.5 kg. 25.50 korona, 1100 mm. 78.5 kg. 25.75 korona, 1000 mm. 78 kg. 25.75 korona, 200 mm. 80 kg. 26.15 korona, 5000 mm. 80 kg. 26.10 korona, 2000 mm. 79 kg. 26.10 korona, 300 mm. 79 kg. 25.90 korona, 400 mm. 78 kg. 25.70 korona, 100 mm. 77 kg. 25.50 korona, 200 mm. 76 kg. 24.60 korona, 300 mm. 76 kg. 23.50 korona, 200 mm. 74 kg. 22.50 korona.

Fehérmegyei: 300 mm. 78 kg. 25.70 korona, 300 mm. 80 kg. 25.70 korona, 300 mm. 78 kg. 25.60 korona, 1150 mm. 78 kg. 25.45 korona, 150 mm. 76.7 kg. 25.10 korona, 200 mm. 75.5 kg. 25.00 korona, 500 mm. 75 kg. 25.00 korona.

Bánsági: 4000 mm. 78.5 kg. 25.70 korona.

Felsőmagyarországi: 200 mm. 80 kg. 25.50 korona, 400 mm. 78 kg. 23.70 korona, 900 mm. 77.8 kg. 25.00 korona, 300 mm. 77 kg. 25.00 korona, 100 mm. 78 kg. 25.00 korona, 1950 mm. 76.8 kg. 25.20 korona, 4000 mm. 76 kg. 25.25 korona, 200 mm. 75 kg. 22.80 korona, 100 mm. 74.5 kg. 21.50 korona.

Pestvidéki: 200 mm. 78.8 kg. 25.60 korona, 300 mm. 78 kg. 25.40 korona, 600 mm. 75.3 kg. 24.90 korona.

Bácskai: 1300 mm. 78.5 kg. 25.70 korona.

Bihari: 100 mm. 78 kg. 25.00 korona.

Becskei: 4000 mm. 78.8 kg. 25.80 korona.

Rozs. 500 mm. 20.20 korona, 500 mm. 20.20 korona, 400 mm. 20.20 korona, 500 mm. 20.23 korona, 100 mm. 20.10 korona, 350 mm. 20.25 korona.

Zab. 200 mm. 16.50 korona, 100 mm. 16.30 korona, 150 mm. 20.25 korona.

A készáru jegyzése a mai tőzsdén a következő volt:

Buza	kilós	Ára 100 kg.	kilós	Ára 100 kg.
Tiszavidéki uj	75	24.70-25.10	79	25.25-25.70
"	76	24.90-25.30	80	25.80-25.80
"	77	24.90-25.30	81	25.55-25.85
"	78	25.00-25.45	82	25.00-25.45
Fehérmegyei uj	75	24.50-24.80	79	25.05-25.45
"	76	24.50-24.80	80	25.20-25.55
"	77	24.70-25.05	81	25.00-25.45
"	78	24.80-25.10	82	25.00-25.45
Pestvidéki uj	74	24.60-24.90	78	24.90-25.20
"	75	24.80-25.10	79	25.15-25.55
"	76	24.60-24.90	80	25.30-25.65
"	77	24.80-25.10	81	25.00-25.45
Bánsági uj	74	24.65-24.95	78	24.95-25.30
"	75	24.90-25.20	79	25.20-25.60
"	76	24.65-24.95	80	25.35-25.70
"	77	24.90-25.20	81	25.50-25.80
Bácskai uj	74	24.70-25.10	78	25.00-25.45
"	75	24.90-25.30	79	25.25-25.70
"	76	24.70-25.10	80	25.40-25.80
"	77	24.90-25.30	81	25.00-25.45
Rozs I-rendű uj		20.15-20.30		20.15-20.30
középmínőségű uj		20.05-20.10		20.05-20.10
Arpa takarmány I-rendű		16.05-16.20		16.05-16.20
II-rendű		15.70-15.95		15.70-15.95
Köles		13.75-14.00		13.75-14.00
Zab I-rendű		16.65-17.00		16.65-17.00
II-rendű		16.10-16.45		16.10-16.45
Tengeri beföldi uj				
Repce: Káposztarepce				

A határidő-piaczon köttetett:

Délelőtt:

Előfordult kötések (50 kg.-kint)
 Buza 1909. áprilisra 12.66, 12.65, 12.67, 12.59, 12.64.
 Buza 1909. októberre 10.76, 10.77, 10.73, 10.78.
 Rozs 1909. áprilisra 10.48, 10.50, 10.43, 10.39.
 Zab 1909. áprilisra 8.49, 8.50.
 Tengeri 1909. májusra 7.43, 7.45.

1 óra 30 percig zárulnak:

1909. áprilisi buza	12.66 - 12.67
1909. októberi buza	10.79 - 10.80
1909. áprilisi rozs	10.51 - 10.52
1909. áprilisi zab	8.51 - 8.52
1909. májusi tengeri	7.46 - 7.47

Budapesti gabonaforgalom.

1908. november 9-től november 10-ig.

	Erkezett:	Elszállított:
Buza	7357	406
Rozs	1369	—
Arpa	2205	218
Zab	1052	—
Tengeri	764	—
Liszt	102	7854
Korpa	—	1793

Értéktőzsde.

Az értéktőzsde mai árfolyásáról közgazdasági rovatunkban számolunk be.

Előtőzsde

Előtőzsde szilárd, élénk.
 Köttetett: Osztrák hitelrészvény 635.25-636.25.
 Magyar hitelrészvény 739.00-740.50. Osztrák-magyar államvasut 685.50-686.00. Rimamurányi vasmű 538.50

—534.75. Jelzálogbank 428.25-430.00. Közuti vaspálya 580.00-586.00. Városi villamos vasut 266.50-272.75.

Déli tőzsde.

Déli tőzsde szilárd.

Köttetett: Osztrák hitelrészvény 636.25-638.50. Magyar hitelrészvény 740.00-741.00. Osztrák-magyar államvasut 686.00-687.75. Déli vasut 119.75-120.50. Rimamurányi vasmű 534.25-534.50. Magyar leszámlító bank 480.00-480.50. Jelzálogbank 429.00-431.00. Közúti vaspálya 583.75-588.00. Városi villamos vasut 270.50-272.50. Magyar koronajáradék 92.15-92.17 1/2. Hazai bank 283.50. Egyesült fővárosi takarékpénztár 2155.00. István téglagyár 240.00. Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. 579.00-581.00. Közúti v. élvezeti jegy 349.00-349.25.

Prémium-üzlet: A díjbiztosításokért fizettek: Osztrák hitel részvényekért holnapra 4-5 K, 8 napra 8-10.- K, 1908. november hó végére 20-22 K.

Utőtőzsde.

Az utőtőzsde mérsékelt forgalom mellett szilárd irányzattal zárult. Köttetett: Osztrák hitelrészvény 637.00-637.50. Magyar hitelrészvény 740.25. Jelzálogbank 431.00-431.75. Rimamurányi 534.40. Városi villamos 270.75. Orosz járadék 97.50. Végül: Osztrák hitelrészvény 637.50. Magyar hitelrészvény 740.50. Jelzálogbank 431.75.

A Zoltán-féle kenőcsről

számtalanszor bebizonyult, hogy tartalmánál és összetételénél fogva **csusz és kőszvényes bántalmaknak** gyógyítására ma az egy duli biztos szer.

Egy üveg ára 2 korona.

Zoltán gy. gyárában Bpest, V., Szabadság-tér.

Postai szállítást naponta 2-szer.

BECSI GABONATŐZSDE.

Bécs, november 11. Az Amerikából érkező tudósítások, valamint a nyugateurópai piacok jelentései is szilárdabbak voltak. Ennek dacára a bőséges kínálat buza és rozsban mintegy 5 fillérrel olcsóbb volt és tengeri is néhány fillért vesztett áron. Zabban nem volt változás észlelhető. Tekintettel arra, hogy a fogyasztás ma is tartózkodó volt, az árak nem igen emelkedtek.

Jegyzetelt buza: uj tiszavidéki 12.96-13.50 korona, marosi és bánáti 12.75-13.15 kor., mosoni 12.35-12.75, korona, tótfelvidéki 12.30-12.85 korona, déli vasuti 12.35-12.75 korona.

Rozs: 10.25-10.40 korona, pestvidéki 10.30-10.45 korona, déli vasuti 10.20-10.40 korona. Különléle magyar 10.20-10.40 kor., osztrák 10.20-10.40 korona.

Arpa: 9.20-10.50 kor., bécsi 9.00-9.60 kor., tótfelvidéki 7.90-9.80, középdunai 7.50-9.00, déli vasuti 7.50-9.00 kor., felsőmagyarországi 7.60-9.30 kor., tiszavidéki 7.60-8.50, sörárpa 7.90-8.40, takarmányárpa 7.40-7.75 korona.

Magyar tengeri: régi 9.30-9.55, uj 7.40-8.25 korona, cinquantin 10.25-10.40, uj 9.00-9.30 korona.

Magyar zab: minőség szerint 8.50-9.10 kor., közepes 8.00-8.50 kor., elsőrendű 9.05-9.45 kor., válogatott 8.50-9.00 korona, cseh-morvaországi és alsóausztriai 8.00-8.50 korona.

BECSI ÉRTÉKTŐZSDE

Bécs, november 11. A barátságos irányzat mai előtőzsdén határozottan előtérbe lépett. Élénkebb forgalomnál az árfolyamok lényegesen javultak, Alpesti bányarészvények fedezeti vásárlásokra 5 koronával emelkedtek. Egyidejűleg más értékek, nevezetesen hitelrészvények, államvasuti és rimamurányi részvények is emelkedtek. Az irányzat bárha a forgalom kissé megcsappant, az előtőzsde végéig barátságos maradt.

HETI MUSOR.

November		Nemzeti Színház	M. utr. Operaház	Vígyszínház	Árny Színház	Magyar Színház	Tránia	Várszínház
13	Péntek	Aglegények	—	Menyőcsapás	Hollandi lány	A tulsó partró	Bűn és bűnhődés	—
14	Szombat	Cyrano de Bergerac	Manon	d. u. Vizsgaelőad. este 1. tártárás	Hollandi lány	A szerencse háza	Vizsgaelőadás	Közöny közönye
15	Vasárnap	A vaskályog és a piros bugye láris	Trobadour és tánczgyűveleg	A pénz	Van — de nincs	Acészár katonái	—	—

A déli tőzsde szilárdan indult. Hitelrészvények emelkedtek. Később hitelrészvények iránt helyi érdeklődés mutatkozott. Magyar jelzálogbank részvények emelkedtek.

11 óraker : zárulnak

Osztrák hitel. 636.—. Magyar hitel. 739.—. Länderbank —. Allamvasut 685.—. Elbavölgyi vasut —. Déli vasut 120.—. Alpési bányatársulat 645.25. Rimamurányi 534.50 Májusi járadék 96.—. Magyar koronajár. 91.95 Orosz érték 97.40, Török sorsjegy 179.—, Német márka 117.30.

1 óraker jegyzetek :

Osztrák hitel 636.75, Magyar hitel 739.—, Länderbank 433.50, Unio-bank 540.—, Allamvasut 685.—, Anglo-bank —, Bankverein —, Déli vasut 120.50, Gőzhajó —, Alpési bánya részvény 645.50, Májusi járadék 96.—, Magyar koronajáradék 91.95, Török sorsjegy 179.—, Német márka 117.30, Elbavölgyi vasut —, Rimamurányi 533.50, Orosz járadék —, Keleti vasutak —, Skoda —, Magyar jelz. —, Kárpáti petroleum —.

Bécs, november 11. (Osztrák értékek zárulata)

4.2 százalékos papír-járadék 95.90, 4 százalékos osztrák arany járadék 115.15, 1860-as sorsjegy 152.75, Osztrák hitelsorsjegy 464.—, Angol osztrák bankrészvény 292.50, Bécsi Bankverein 514.—, Osztrák-magyar bank 1747.— Déli vasut 120.75 Dunagőzhajózási társ. 958.— Dohány rész. 361.— Cs. k. arany (vert) 11.34 Német bankv. 117.20 Osztr. Lloyd 416.— 4.2 száz. ezüst. jár 95.90—89.50, Osztr. koronajáradék 95.90, 1864-es sorsjegy 263.—, Osztrák hitelintézeti részvény 636.50, Union-Bank 540.—, Osztrák Länderbank 433.90, Osztrák-magyar államvasut 685.25, Elbavölgyi vasut 447.—, Alpési részvény 643.90, 20 frankos 19.14, Londoni váltóár 239.67, Lipótkohó 439.—, Töröksorsjegy 178.40, Szilárd.

Bécs, november 11. (Magyar értékek zárulata.)

4 százalékos arany-járadék 110.05, Tiszal és szeg. kölc. sorsjegy 140.75, Magyar hitelbank részvény 740.—, Magyar leszámítoló és váltó részvény 478.—, Rimamurányi 533.50, Magyar cukoripar 18.65, Adria hajózási részvénytársaság 395.—, Magyar koronajáradék 92.—, 4 százalékos magyar földteherm. kötv. —, Magyar nyer.-k. sorsjegy 187.—, Kassa-Oderbergi vasut részvény —, Magyar jelzálogbank 427.—, Magyar keresk. bank —.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTŐZSDE

Berlin, november 11. (Értéktőzsde.) Tekintettel a tegnapi külföldi tőzsdék szilárd irányzat mellett történt lefolyására, valamint a bel- és külpolitikai helyzetben félreismerhetlenül beállott megnyugvásra, a már tegnap fellépett szilárd alapirányzat ma még jobban kifejezésre jutott. Az üzleti működésnek egyidejűleg történt élénkítése ennek következtében valamennyi piacon jelentékeny árfolyamjavulásokat vont maga után. Különösen a bányáértékek piacán volt ez érezhető, ahol német luxemburgiak előnyben részesültek és 5%-ot nyertek, Bankok közül leginkább Deutsche Bank és Diskonto Kommandit voltak keresve, vasutak közül pedig Kanada Pacific-részvények, amelyekre a legutóbbi hét jelentékeny bevételi többlet is kedvező hatással volt. Járadékok közül 3%-os birodalmi kölcson, 1902. évi oroszok és töröksorsjegyek magasabban jegyezték. Villamosági részvények ismét pótolták tegnap szenvedett veszteségeiket. A zárlat szilárd volt. A készpénzpiac ipari értékei szilárd és animált irányzatuk voltak. Napi pénz 2%, magánleszámítolási kamatláb 2 1/2%.

Zárlatok jegyeztetik : 4.2 százalékos papírjáradék —, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 98.40, osztrák hitelrészvény 201.40, Déli vasut 22.50, orosz bankjegyek 214.80, 4 százalékos új orosz kölcson 76.90, Disconto Commandit 179.60, Dinamit-truszt 156.75, Harpeni 196.50, Unifikált török járadék 91.40, 4.2 százalékos ezüst-járadék 96.20, 4 százalékos magyar aranyjáradék 92.70, Magyar koronajáradék 92.30, Osztrák-magyar államvasut —, Bécsi váltóár 85.30, Olasz járadék —, Alt. villamosági Edison 105.40, Gelsenkircheni 191.—, Laurakohó 196.—. Szilárd.

Frankfurt, (Zárlat) november 11. 4.2 százalékos papírjáradék —, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 98.05, 4 százalékos magyar aranyjáradék 92.70, Osztrák hitelintézeti részvény 200.75, Osztrák-magyar államvasut 147.10, Északnyugati vasut —, Bustlehradi vasut —, Londoni váltóár —, 4.32, Bécsi Bankverein 139.80, Villamos részvény 204.—, 3 százalékos magy. aranykölcson 76.40, 4.2 százalékos ezüstjáradék 99.20, Osztrák koronajára-

dék 96.20, Magyar koronajáradék 92.20, Osztrák-magyar bank 125.90, Déli vasut részvény 22.40, Elbavölgyi vasut —, Bécsi váltóár 852.83, Párisi váltóár 814.66, Union bankrészvény —, Alpési bányarészvény —, Szilárd.

Hamburg, (Zárlat) november 11. 4.2 százalékos ezüstjáradék 98.80, 1860. sorsjegy 154.—, Déli vasut 22.10, 4 százalékos aranyjáradék 97.50, Osztrák hitelrészvény 200.70, Osztrák-magyar államvasut —, Olasz járadék 103.50, 4 százalékos Magyar aranyjáradék 92.75. Szilárd.

London, november 11. Angol consol —.

Páris, nov. 11. (Zárlat.) 3 százalékos Francia járadék 96.45, Osztr. aranyjáradék 97.50, Magyar aranyjáradék 93.50, 5 százalékos Bolgár kötelezvény 1896. évről 494.—, 3 százalékos Olasz járadék 103.85, Déli vasut elsőbbségi kötv. 287.—, 5 százalékos marokkói járadék —, 4 százalékos 1890. Román kölcson —, 4 százalékos Kons. amort. román járadék 89.25, 4 százalékos Amort. román járadék 1905. 89.75, 5 százalékos Orosz járadék 1906. 99.60, 5 száz. Orosz kincstári utalvány 1904. 524.—, 4 száz. Szerb járadék 1907. —, 4 százalékos spanyol járadék 96.10, 4 százalékos unifikált török jár. 91.20, Török sorsjegy 171.25, Török dohányrészvény 383.—, Osztrák földhitelintézet —, Osztr. Länderbank 471.—, Magyar jelzálogbank 459.—, Banque de Paris 1515, Banque Ottomane 710.—, Osztr. magyar államvasut 740, Déli vasut 127.—, Meridional vasut 875, Keleti vasutak —, Waggon Lits —, Hartmann gépgyár 567.—, Rio Tinto 18.76, Sucrerie d'Egypte 34.—, Tula 279.—, Thomson Houston —, Urikányi közhén 165, Chartered 21.50, De Beers 345.—, East Rand 111.—, Lagerstontein 114.—, Transvaal Consols —, Transvaal Land Company 63.—, Váltó Amsterdamra (rövid) 208.18, Váltó német piacokra (rövid) 122.75, Váltó Bécsre (rövid) 104.68, Váltó Belgiumra (rövid) 1/2, Olasz aranyváltó (rövid) 3/16, Váltó Svájcra (rövid) 1/2, Csek Londonra 251.05, Magánkamatláb 2 1/4. Szilárd.

ÜZLETI TUDÓSÍTÁSOK.

Sertéskereskedelmi csarnok. Budapest-Köbánya.

Budapest, november 11-én. (Hivatalos tudósítás) Hizott sertésárak: Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felül) — fillér, Közép (páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban) — fillér, Fiala nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 114—116 fillér, Fiala közép (páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban) 116—117 fillér, Könnyű (páronként 250 kgr-ig) 117—118 fillér, Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogrammon fölül súlyban) — fillérig, közép (páronként 240—280 kilogramm súlyban) 118—120 fillérig, Könnyű (páronként 240 kgr.) 118—120 fillérig.

Sertésárak: 1908. évi november 8. napján volt készlet 28770 drb., 1908. november hó 10-én elhajtott 50 darab, 1908. november 10-én elszállított 913 darab, 1908 november 11. napjára maradt készletben 27907 drb. A hizott sertésárak irányzata: csendes.

Sertéskonsumvásár.

Budapest, nov. 11. (Hiv. tud.) Előző napról maradt 1488 darab sertés, 19 darab süldő, — darab malacz. Pótfelhajtás — drb sertés, — drb süldő — malacz. Mai napi felhajtás 1852 darab sertés, 192 darab süldő, — darab malacz, összesen 3340 darab sertés, 215 darab süldő — darab malacz. Eladott 1907 darab sertés, 22 darab süldő, — darab malacz. Eladatlanul visszamaradt 1433 drb sertés, darab 189 süldő, — drb malacz. Mai árak: Zsirsertés öreg elsőrendű 350 kg.-on felül életsúlyban 95—93 fillér, életsúlylevonással — fillér, II. rendű 280 kg.-tól 350 kgr.-ig, 88—94 fillér, életsúlylevonással — fillér, fiatal nehéz, 300 kg.-on felül — fillérig, életsúlylevonással 113—122 fillérig; fiatal közép 220 kg.-tól 300 kg.-ig — fillér, életsúlylevonással 108—122 fillérig, könnyű 220 kg.-ig — fillér, életsúlylevonással 108—120 fillér, Hussertés, nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kgr.-ig. — fillérig, életsúlylevonással — fillér. Belföldi süldő — fillérig, horvát süldő — fillérig, Malacz — fillérig. Arak minden levonás nélkül kilogrammonként, életsúlyban értendő. A vásár irányzata közepes. Az arak változatlanok.

Felelős szerkesztő:

PURJESZ LAJOS.

Kiadótulajdonos:

A Magyar Ujságkiadó Részvénytársaság.

Igazgató: ERDŐS ARMAND

Kezeskedem, hogy ezen számok 107987 (nyolczad) 66460 (nyolczad) 67122 (nyolczad) 84992 (negyed) 103664 (negyed)

az osztálysorsjáték fennállása óta, tehát körülbelül 12 éve, főnyereménnyel nem lettek kihuzva. Tehát nagy esélyük van, hogy

főnyereménnyel lesznek kisorsolva.

Az I. oszt. huzása már f. é. november hó 19. és 21-én tartatik meg.

Az I. osztály eredeti sorsjegyeinek ára: egy egész 12.— K. | egy negyed 3.— K. egy fél 6.— K. | egy nyolczad 1.50 K.

Fenti sorsjegyek csakis

Lukács Vilmos

bankházában

Budapest, V., Fürdő-utca 10. szám kaphatók,

Az eredeti sorsjegyek elküldése az összeg előzetes beküldése vagy utánvétele mellett történik. Postatakarékpénztár bejuttatási lapok általánosan mindenki rendelkezésére

Ösöröl... gyártalm... osz és... ak gyógyi... os szer.

SDR... merikából érkező... pápai piacok je... ennek dacára a... mintegy 5 fillér... any fillért vszi... tozás észlelhető... s ma is tartózk... lkedtek.

DE... os irányzat ma... t. Élénkebb for... javultak, Alpest... ra 5 koronával... k, nevezetesen... murányi részvé... ha a forgalom... réig barátságos

Varszinház... Gőznyel közönsége

VIZÁLLÁS.

Table with columns for location (László, Jász, etc.), date (nov. 10, nov. 11), and scores. Lists candidates like Szárding, Passan, Lins, etc.

Kivonat a hivatalos lapból.

November 11.

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Horvát Emma okleveles tanítónőt a havasmezői állami elemi népiskolához rendes tanítónővé, Sugár Armin okleveles tanítót a borsai állami elemi népiskolához rendes tanítót, a pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök Merslanovits János altisztelet miniszteri irodaségétisztté, Rösler Gusztáv igazolványos altisztelet a pozsonyi pénzügyigazgatósághoz, Csiky György igazolványos altisztelet a fő- és székvárosi adófelügyelőséghez ideiglenes minőségű pénzügyi irodatiszté, ifj. Reviczky Tamás szegedi lakost kataszteri irattartó kezelő irodatiszté ideiglenes minőségben; a kassai ítéltábla elnöke Horváth Dezső cseleji lakos, végzett joghallgatót a kassai ítéltábla kerületébe ideiglenes minőségben díjtalan joggyakornokká; a zalaegerszegi pénzügyigazgatóság Vellák Sándor érettségi vizsgát tett

nagykanizsai lakost a nagykanizsai adóhivatalhoz díjtalan adóhivatali gyakornokká nevezte ki.

Névmagyarosítás. A belügyminiszter Keckin Gyula dolmatuzlai lakos, valamint kiskoru gyermekei Mária, Kata, Ferencz József és Sándor családi nevének Kőkényre kért átváltoztatását megengedte.

Pályázatok. A m. kir. belügyminisztériummal hivatalszolgái, a szamosújvári járásbírósnálgy IV. oszt. hivatalszolgái állásra 4 hét; a budapesti tudományegyetemen szolgái állásra 6 hét; a szolnoki pénzügyigazgatóság kerületében 2 pénzügyőri vizgázói állásra 8 hét alatt lehet beadni a pályázati kérvényeket.

Advertisement for Dr. Hönig Izsó, Villanygyógyító és Röntgen-intézete. Includes text: 'Elektromágneses gyógyítás. Bevált gyógymód minden idült bajnál.' and 'Budapest, IV., Károly-körút 24. sz. L. emelet, (Lift). TELEFONSZÁM 102-39.'

EGYETÉRTÉS politikai napilap. Kiadóhivatali igazgató: PAJORMÁTYÁS

IDŐJÁRÁS.

A meteorológiai központi intézet távirati jelentése 1908. november 11-én reggel 7 órakor.

Az elmúlt nap időjárásának átnézete:

Hazánkban az utóbbi 24 óra alatt az ország déli felén fordult elő csapadék (többnyire hó), melynek mennyisége nagyrészt 5 mm.-en alul maradt. A hőmérséklet többnyire lényegtelenül változott és országsszerte 5-10 C°-al volt alacsonyabb a normálnál; a maximum Czrkenyenczán 8 C° és a minimum Arvaváralján -13 C° volt.

Prognózis a következő 24 órára:

Enyhe idő várható, sok helyütt - főleg nyugaton és délen - csapadékkal (eső vagy hó).

Table with columns: Allomás, Légnyomás mm., A hőmérséklet Celsius szerinti, Szélirány és ereje, Felhőzet, Csapadék mm., Hőmérséklet max/min. Lists locations like A-Szlátina, Ungvár, Késmárk, etc.

Table with columns: Buza, 100 kilogramm ára, 50 kilogramm ára. Lists prices for different types of wheat like tiszavideki, fehérmegyei, pestvidéki, etc.

Table with columns: Egyéb gabonafélék, 100 kilogramm ára. Lists prices for rye, barley, and other grains.

Table with columns: Burgonya, Fehér, Rózsá, Sárga. Lists prices for different varieties of potatoes.

Table with columns: Különléle termények, Faj, Penz, Ár. Lists prices for various types of flour and other products.

Allamdíjcsökkentések

Table listing interest rates for various banks and financial institutions, such as Magyar aranyáradek, All.köl. Vaskapu, etc.

Záloglevelek, Elsőbbségek.

Table listing interest rates for various types of bonds and securities, including Magyar aranyáradek, All.köl. Vaskapu, etc.

Bankok részvényei.

Table listing stock prices for various banks, including Angol-osztrák bank, Budapesti bank, etc.

Takarékpénztárak.

Table listing stock prices for various savings banks, including Budapesti takarékpénztár, etc.

Biztosító társaságok.

Table listing stock prices for various insurance companies, including Magyar Ált. Biztosító, etc.

Gőzmalomak.

Table listing stock prices for various steam mills, including Concordia, Kisújpesti, etc.

Különléle vállalatok.

Table listing stock prices for various other companies, including Bpest-szt. Irenca, etc.

Kassa-édekv. v. 1899. ért. 4%

Table listing stock prices for various types of bonds and securities, including Kassa-édekv., Magyar aranyáradek, etc.

Sorsjegyek.

Table listing stock prices for various types of lottery tickets, including Bazilika sorsjegy, etc.

Penznemek és váltók.

Table listing stock prices for various types of banknotes and exchange rates, including Arany, magyar v. osztr. váltó, etc.

Török aranyira.

Table listing stock prices for various types of Turkish gold and other currencies, including Török aranyira, Német bankjegy, etc.

SZÍNHÁZAK

Csütörtökön 1908. november 12-én

Nemzeti Színház

Az agglegények.

Vígjáték 5 felvonásban. Irta Sarou Victorien. Ford. Ambrus Z. Mortimer Nádai F. Nádai B. Manya Gál Gyenes Mihályfi Krónés Mészáros Benis Várady Alszóghy I. Csillag T. Vizváry M. Paulai

Kezdeté 7 órakor

III. Kir. Operaház

A bolygó hollandi.

Daland, hejós Erdős Senta, leánya Medek A. Erik, vadász Arányi Mari, Senta dajkája Várent Kornánys Déri A hollandi Szomero

Kezdeté 7 órakor

Vígyszínház

Virraszt a szerelem.

Vígjáték 4 felvonásban írta Piers de Cailaret. Fordította Adorján A De Juvigny márkáné Haraszthy H Bequelme M. Harmat Charlot Hegedűs Lucienne Gárdai M. Dernier Sophie Góth Vernet Góth Merlin abbé Vendrey De Juvigny André Tanay st Hermine baróné Rónaszéki Christiane lányai Csáky I. Solange Bányai I. François Bardi

Kezdeté fél 8 órakor

Várszínház

Zárva

Arany-színház

Jótékonycélu előadás

Kezdeté 1/8 órakor

Királyszínház

Hollandi lány.

Nagy operett 2 felvonásban. Szövegét írta Paul Rubens és Ansen Hurgren. Zenéjét szerzelte Paul Rubens. Fordította Bródy Miksa.

Papp Adrien, Szirmai De Coop, hadnagy Boros Van Vuy, karmester Király Hook, pálinkagyáros Hoross Sally, leánya Petráss S. Froda unokahuga Kosáry E. Snapsz, gyárvezető Papir Mina, szakácsnő Pálmay I. Sins Simon Német

Kezdeté fél 8 órakor

Magyar Színház

A tulsó partról.

Három felvonás. Irta Sallan Felix. Fordította Fényes Samu. I. Festenberg gróf. Laurentin Lajos gróf Réthey Aristides, a fia Z. Molnár Festenberg Max gróf Somlai Holon, a felesége Mészáros G. Neumeier, Fényvesi

II. Az erkölcsi erő.

Neustift Hugó báró Törzs Dr. Hopfner Konrád Vágó Emilia Hopfnerneje T. Halmy M Egy szöveg Molnár

III. Feltámadás után.

Tribné: Konstantin László Mari, a felesége Furray R. Lott, a leánya Tóth I. Koberwein Eduard Papp Schenk Lipót Rákay Leblanc Daisy Lorant I.

Kezdeté fél 8 órakor

Apollo - Projektográf

TELEFON 68-39

Szülőtermelés Szászardón.

(Saját felvétel).

Jeruzsálem látképe. — Kerek egy tíz filleres bolygot. — Vasöntő-ipar. — Néma bős. — Tükörképek. — Gondolatolvasó. — Régiségbuvár. — Élet a lengeren.

KEZDETE: 5 órakor, vasár- és ünnepnap 3 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM

WALDMANN IMRE igazgató. VI., Nagymező-u. 17.

Ma és minden este: IFJABB SYLVESTER SCHAEFFER

Az artisták királyának fellépte. Sevilla rózsája

REGEL II. kiállítással spanyol ballotje.

és a nagyszabású NOVEMBERI MŰSOR.

Jegyelővétel 10-1 és 3-6 óráig a nappali pénztárnál. PÉNZTÁRI TELEFON: 93-30.

A töltékiben reggeli 5 óráig VÖRÖS ELEK szingánzenekara hangversenyes.

ROYAL ORFEUM

VI., Váci-körút 40. TELEFON 110-22

Ma és minden este 8 órakor.

The BAGGESENS nevelő orkán jelenében.

Elise Wulff és Waldoff excentrikus akrobaták.

LES THERESAS dancs akrobaták.

THE 4 JANSLY's páriai játékok.

UJ MŰSOR

CHESTER DICK a csoda biciklista.

HASSON és JENNY gömbjáték.

Etienne de Mary excentrikus francia.

JOHN BELL amerikai kötéláncos.

Hetényi Heidelberg Csuda - szanatorium. Albert operettje.

A tölték reggeli 5 óráig van nyitva. Jozogok a nappali pénztárnál márt jegyirodájában, Kutorpó zongorakörökkel és Koutia de hanyódszékben kaphatók.

Hull a haja? Használja a Petroleum-hajszesz-t. Egy eredeti Czug és 2 korcs. Főzetkötésű Lev.

Gara Géza és Tsa drogéria Upest, VIII. József-körút 74. Tetsék árjegyzékét kérd.

SIMPLON KÁVÉHÁZ

Esténként veszprémi KIS JANCSI

szingánzenekara hangversenyes.

Szolid családi találkozóhely!

Színházi vacsora. József-körút 3. Népszínház-utca sarok.

A PARADICSOM KABARET

ÜLLŐI-UT 46. szám. — Telefonszám: 115-84.

gazdag Widtschky Rezső József, karmester Nádor Mihály Révész Ilonka, Kóder Ernő, Fogrády Gígi, Csabai Zsófi Lugosi Jenő, Ellen Foglford, Nagy Tilla, Dalnoky Imre Bálint Béla, Tarján Vilmos, Batterszék Lajos konferenciár

RABLÓK A BANKBAN

Aktuális tréfa, előadja az egész személyzet.

BUDAPESTI CABARET

BONBONNIERE VI., Teréz-körút 28. Telefon 52-88.

Minden este 9 1/2 órakor

HANS STRICK és MIKA MIKUN

a müncheni „Elf Scharfrichter“ cabaré tagjai. (Német és francia csanszonok. — Zenéi gyorsrajzolás.) Aranykivál a teljes fényes új novemberi műsor. Tarcshányi Olga, Nyáray Antal, Dr. Szalay, Virágh stb. — 8 bóbósa. 20 cabarészám.

Jegyek az összes jegyárusító helyeken. Bővebbet a plakátok

STEINHARDT MŰLÁTÓ

Telefon 54-23 Fákóczl-ut 63. Telefon 54-28.

Kezdeté 1/2 órakor. Ma és mindennap: eredeti újdonságok

A DAKTILOSKOPIA

bóbósa, írta: Lucian

Meztelen tények

15 városi életképek, írta: Glinger és Tauszig.

Tisztességes lakók

Továbbá: Steinhardt, mint úpesti belső, írta: Szóke szakáll. Gyárás, Solti Hermin és Pápy teljesen új megúj. színdarabokkal, valamint: Bolyó és Benedetto, Mary Beifer, Tanizson et Desmolle: fellépés.

Jegyek: 8-12-ig és 1-12-ig Fákóczl-ut 63. és Óv. Konli Józsefné dohánykiskárogassági áruházaiban Andrassy-ut 30. A gyönyörű tükörben tánc szereleit, kitűnő attrakciók. Hegedűs Gyula zenekara játszik. Vasárnap délután fél 4 órai kezdettel mérsékelt helyre előadás.

FOLIES CAPRICE

gazdagok: LEITNER és KELETI Főrendező: ROTT SANDOR

Budapest, Révai-utca 18. sz.

Az előadás kezdete fél 9 órakor

9 1/2 órakor: MA Újdonság

A detektivkirály

Bóbósa, írta: X. Y. Z. Rendező: Rott Sándor.

Végül 11 órakor. Végül 11 órakor.

FREIE LIEBE

Érdeklőkép, írta: Satyr. Rendező: Werner Odo.

Továbbá: Türk Berta, Nana, Gerő József és Zöldi Márton új szülő számszámok. Trebitsch Sándor mint háromor.

Nappali pénztár d. e. 9-11-ig és d. u. 3-6-ig. Az első emeleti Casino de Parisban előrangú tánc attrakciók.

— Kezdeté fél 12 órakor. —

KOVÁCS GYULA

zongoratermei

BUDAPEST,

(Gresham-palota)

V., Ferencz József-tér 5-6.

TELEFON 110-66

ÁRNY

részletes, jó acéleletrony-ból 16-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000

Legyen az árnyakban a legújabb és legkényelmesebb ágyak. A legújabb és legkényelmesebb ágyak. A legújabb és legkényelmesebb ágyak.

PROHASZKA JÁNOS gyáros

Gróf Zichy Jenő-u. 46.

DELI

ÉTTEREM ES KÁVÉHÁZ

a dunaparti korzón (Wurm-utca sarkán).

Az ujjonart átalakított étteremben naponta FIVE O'CLOCK.

Délután és este a KRAUSE művészvartett hangversenyt rendez.

A fényesen berendezett emeleti díszterem estélyek rendezésére kiválóan alkalmas.

A meleg és hideg ételeknek házhoz szállítása, alkalmi ebédek és estélyek rendezése, úgy mint eddig, a legpontosabban és izlésesen eszközöltetnek.

DELI étterem és kávéház Mária Valéria-u. 12.

Jól lát? Ha nem, akkor forduljon bizalommal! HATSCHEK optikushoz, csak Károly-körút 6. sz. ahol számú szemüveg és látásúveg a legelőcsébben kapható minden áránálvető bármertve.

Czimbalom kedvelők Mielőtt bárhol czimbalmot vásárolnának, kérjenek árjegyzéket a czimbalomkészítés elismert első szakértőjétől, ki minden tekintetben a legjobb vizuárit szabványosított czimbalmokat készít. Czimbalomok már 25 írtól kezdve kaphatók, ugyanint az összes hangszerek a legjobb minőségben. Számos kiállításán elsőrendű kitüntetés és elismerés a legjobb és szakszerű munkáért.

BUTOR DUS VÁLASZTÉKBAN ÉS KÉSZPÉNZÉRT, MINT RÉSZLETFIZETÉSRE KENDHIVÜLI ÖLCSŐÁRON KAPHATÓ EÖTVÖS-UTCA 17. (Andrássy-sarok) HÉPÉL ARÁNYOSZÉN INOVÁN TELEFON 62-27

Női ruha divat-kele eladás Oriasi készletünkben 120 cz. széles őszi angol kelmet méterenként 42 krtól kezdve a legfinomabb minőségig 2-3-4 früg árusítunk. Rosenberg és Quitt női divat, szőnyeg és vászon árak nagy áruháza. Budapest, VI. Király-utca 32. Telefon 528. Alapították 1895

Butor készpénzért és részletre 3 szoba teljes berendezés 360 forintért mely áll: 1 háló, ebédlő és szalon, 100 szoba állandóan készen raktáron a leggyorsabb kivittől a legfinomabbig. Képes árjegyzék ingyen, Album 60 fillér belyegben. Nagy Imre lakberendezési vállalata. Budapest, Váci-körút 9. (Szerecsen-utca sarok.)

ÓRIASI GRAMOFONT adok 16 forint készpénzért vagy szállítót utánvételei melynek ára részletfizetésre 75 forint Magyarországon legnagyobb forgalmú áruház - Rendkívül nagyvárosok a világhírű pártel "Pátel" és londoni "KOLUMBIÁ" hangorokból. Árjegyzék gramofonokról, fonográfokról, lemezek és hangszerekről legyen. FRISS GYULA utoda Havas Simon Budapest, IV., Ferenciek-tere 3 (az udvarban jobbra.)

Eredet francia és germán para, selyemgummi és halványok (szálak) 100, 20, 30, 40, 50, 60 koronák. Egy koroná beküldés után franko és börtmentve küldök 3 db. legfinomabb minőségű gumi- és selyem- és szálak mellett NEUMAYER LIPÓT Budapest szomszárú kiállítások. VI. Váci-körút 3 sz., Auertógház

FÖNYER
ESETLEG

1.000.000

KORONA

Adél	18381	Klára	78207
Ágnes	4663	Klotild	11871
Amália	11574	Laura	11854
Anna	4248	Lenke	45095
Aranka	63476	Lidia	91367
Berta	68271	Lina	92974
Boris	73845	Lujza	94082
Cecil	66431	Malvin	63368
Dóra	63318	Margit	55471
Emma	68437	Matild	53949
Eva	68303	Nelli	3757
Erzsi	191301	Netti	101303
Etel	65379	Olga	11572
Flora	63480	Paula	75301
Frida	55931	Piroska	11864
Gizi	5162	Roza	73826
Ilona	5192	Sári	12805
Iren	78821	Teréz	13391
Irma	55471	Valéria	11557
Janka	45716	Verona	5169
Jolán	69099	Viktória	69086
Juliska	69092	Vilma	68306
Judit	11888	Zseni	68301
Katalin	11890	Zsófia	68262

Adolf	101832	Imre	96583
Agoston	101301	István	96570
Aladár	75466	János	11495
Albert	63256	Jenő	94090
Andor	22744	József	95242
András	23891	Kálmán	50086
Antal	22740	Károly	11499
Árpád	9296	Lajos	7111
Arthur	101303	László	13376
Bálint	74573	Lipót	65378
Béla	24423	Márton	68252
Bertalan	24419	Mátyás	68322
Dávid	74547	Mihály	68431
Dénes	24414	Mór	95244
Dezső	23888	Otto	50052
Ede	100779	Ödön	51780
Elek	9042	Pál	101318
Elomér	8705	Péter	45051
Ferdinánd	74533	Samu	53930
Ferencz	101313	Sándor	11870
Friyes	96593	Tamás	11877
Gábor	74526	Tivadar	5511
György	6230	Vilmos	39034
Gyula	5195	Zoltán	38518
Henrik	93530	Zsigm.	101308
Hermann	63893		

HUZÁS NOVEMBER 19 és 21.

SORSJEGYÁRAK 1/12k, 1/2-6k, 1/43k, 1/8 150

DÖRGE BANK R.T

BUDAPEST.
KOSSUTH
LAJOS U. 4

BRÁZAY SÓSBORSZESZ
A LEGJOBB

ÓVAKODJUNK ÉRTEKTELEN UTÁNZATOKTÓL!

30 forint.
Varrógépek

egy új valódi család Singer varrógép zárszokrónnyal 5 évi jótállással esakia SINGER A.

Műgépészeti Budapest, főutca Akácfa-utca 55. Mindenemű varrógépek javítását legjutányosabb árban elvégelem. Árjegyzék ingyen.

Soványáság.

Az egyedüli eredménytől kísért szer a dr. William Hartley tanár amerikai erőtáp-pora. Soványak tartós, szép telt testidomokat nyernek. — Hölgyek remek keblét. Hat hét alatt 20 kiló gyarapodásért jótállást. Verszegénység, gyengeség, idegesség ellen és gyomorba jásoknak nélkülözhetetlen tápszert. Kitüntetés: Chicago, Berlin, London, Hamburgban. Köszönő levelek minden országból. — Dobozonként 1 forint 10 kr. Használati utasítással. Főraktár: Balázs Mór E. Budapest, VII. István-utca 11. II. emelet 1.

Kapható minden jobb férnemű üzletben.

Ügyelni tessék a gyári jegyre ezen átirással: W. Bengen Söhne. n.á. Prof. Dr. G. Jaeger. írás: Prof. Dr. G. Jaeger

Szabadalom-értékesítés.

G. Roth Actiengesellschaft Wien-i cég a 4902. számú és

Patron keret patron tölővel

czimű magyar szabadalom tulajdonosa, magyar szabadalmának gyakorlatbavétele czéljából magyar gyárosokkal összekötötést keres. A szabadalom tulajdonosa hajlandó szabadalmát esetleg el is adni, gyártási engedélyeket adni, vagy más a szabadalom kivételére vonatkozó megfelelő javaslatokat elfogadni. Bővebb felvilágosítással szolgálna

Szabadalmakat Értékesítő Vállalat Pásztor cég Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. sz.

NEGYARHON-ELSO LEHARVETE ES LEZIDEH HIRNEVEZŐ ORAZLETY.

Alapították 1842

Rausweller Janos

Regedek Ca. és bio. készletgezen az. chronometre és mások. felállítás. a. remonteit. igaz. alk. sz. sz.

ORAK, EKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások postai úton is elvégezhetők.

PARISI VILÁGKIALLITÁS „GRAND PRIX” 1900

Kwizda-léle SERTÉSPOR

diätetikai szer a hizás elősegítésére.

Árak: Kis doboz ker. 1.20, nagy doboz ker. 2.40

Valódi ezek ezen védjeggyel képes árjegyzék ingyen és bérmentve. — Főraktár: TÖRÖK JOZSEF gyógy-szerés Budapest, Király-utca 12. —

Andrássy-ut 28. szám.

A törvény követelményeinek megfelelő

Alföldi fehérkeresztes

Sósborszesz

a legáltalánosabban kedvelt és nélkülözhetetlen háziszor, igen számos esetben kitűnő szolgálatot tesz, mert

erősítő! üdítő! edző!

Barack-pálinka

közkedvelt ital.

Radial Elixir

kitűnő gyomorkeserű páratlan hatása!

Gyártja:

az Alföldi Cognacgyár r.-társaság

KECSKEMETEN.

Mindenütt kapható!

Tessék mindenütt csakis eredeti

Alföldi Cognacgyár Kecskemét gyártmányt kérni.

BUTOROK

háló-, ebédlő-, szalonberendezések, továbbá irodaszoba, iroda berendezések, és mahagoni butorok, szőnyegek és függönyök valódi angol borgeámitárak eladása és vétele.

Wechsler Károlyné
VII., Király-utca 23. szám
I. emelet 202
Könyvnyitási szoba.

Ajtók és ablakok

régi és új vasredőnyök teljes vasalással. Kapuvás rácsok, kerkerítések, keramitlapok, Kellheim lapok olcsón kaphatók

Kelemen Mór,

épület-bontás vállalkozó
Budapest, Nádor-u. 72-74
Fiók útlet Sziget-ut.

Saját gyártmánya vas- és rézbutorok

Rézagy --- 45.- ffr
Vasagy matracokkal 8.50 •
Gyermekágy --- 11.50 •
Sodronyágy-betét 8.50 •
Vas- és rézbutorok gyári árban. 28048

WEISZ LIPOT
Király-utca 99. szám
TELEFON 87-01.

ELEKTRO-MOTOROK

minden nagyságban, alkalmas nagy raktár

Laub Lipót,
BUDAPEST,
Liszt Ferenc-tér 17. sz.

Modern

urasági butorok alkalmi vétele és eladása

háló-, ebédlő-, szalon-irodászoba és irodai teljes berendezések. Dus raktár szőnyegek, függönyök, terítők, csillárok, vas- és rézbutorokban.

GROSZ SÁNDOR és társa
Budapest, Liszt Ferenc-tér 8. sz. ezeltől Gyár-utca
Telefon 14-09.

INGYEN. SÉRVKÖTŐ,

műlábak, műkezek, műfüzők, támgépek, egyenestartók, haskötőkről

és az összes betegápolási eszközről szóló nagy képes kézikönyvet bárki ingyen és bérmentve zárt borítékban kifizetve.

Universális sérvkötők

pántlanok, kis gummi nyomatékkal legmagasabb színű elvártak.

Sérvkötők

egyoldali 4-14, kétoldali 8-22 gummból 18 koroszt.

Gummiharisnyák, haskötők

műtárgyszereket készítenek.

Magyar Orvosi Műszertár

Bpest, VII., Rákóczi-ut 32. (a Rókus-kórházzal szemben).
Pontos címre és a városkeresztra küldendő.

Mindenki keresse a nevét!

Rendelje meg a NEVE mellett álló SZERENCSESZÁMOT!

A véletlen nagy szerepet játszik az életben és éppen a szerencsés véletlen folytán könnyen megtörténhetik, hogy az önt érdeklő név mellett álló számban eltalálta azt a sorsjegyet, melyre nagy nyereséget jut.

Adél 68192	Elek 120665	Jakab 109798	Ottó 68192
Agnes 93408	Elemér 86812	Juliska 13602	Ódön 93408
Adolf 107342	Emil 96630	Janos 85187	Paula 107342
Ágoston 129192	Endre 109316	Jenő 105772	Pál 120192
Anna 2750	Ernő 6401	József 109824	Péter 2750
Aladár 120196	Ferencz 38124	Kálmán 18871	Piroska 120196
Albert 2900	Frigyes 83624	Klára 85140	Regina 2900
Alfréd 94119	Gizella 109838	Károly 86074	Róbert 94119
Aranka 108679	Gábor 120678	Klotild 106739	Rudolf 108679
Ákos 83200	Gáspár 1409	Kornél 109981	Rudálla 83200
Ambrus 108685	Gergely 101432	Kristóf 22017	Salamon 108685
András 120622	Géza 109362	Lajos 65801	Sari 120622
Antal 4030	Gusztáv 101482	László 80964	Samu 4030
Árpád 94160	Gyula 109376	Leó 106907	Sarolta 94160
Berta 108690	György 121420	Lenke 110701	Sándor 108690
Blanka 120651	Hermína 8568	Lipót 106923	Szeréna 120651
Borbála 94183	Henrik 44390	Lőrincz 22041	Simon 94183
Boriska 108857	Hermann 101944	Lujza 65875	Simon 94183
Bella 83894	Hugó 109667	Márton 106930	Tamás 108857
Bálint 108861	Ilona 121798	Mátyás 111566	Taréz 83894
Béla 120658	Irma 8569	Mihály 22521	Tibor 108861
Balázs 36461	Ignác 91412	Miklós 66014	Tibamér 120658
Dániel 95384	Izabella 101754	Margit 111574	Tivadar 36461
Dénes 109014	Irén 109723	Miksa 23018	Valéria 95384
Dezso 120660	Imre 121876	Mária 93401	Viktória 109014
Emma 4729	István 12527	Mária 93401	Vilmos 120666
Ernesztin 36608	Iván 105362	Mér 107336	Vilma 9729
Eva 83720	Janka 17349	Matild 111575	Vincke 36608
Ede 96606	Johanna 53080	Nándor 83114	Zsófia 83720
Erzsébet 109304	Jolán 84125	Olga 94119	Zoltán 96606
		Oszkár 109014	Zsigmond 109304

Fenti számokat szíveskedjék azonnal megrendelni, miután ezek könnyen elkellek.

Huzás már jövő héten 19-én és 21-én, november hó

Egész sorsj. 12 K, fél sorsj. 6 K, negyed sorsj. 3 K, nyolcad 1 K 50.

Török A. és Tsa

bankház R.-T. Budapesten. Legnagyobb osztálysorsjegy-tulaj IV., Központ: Szervita-tér 3n. TÖRÖK-PALOTA.
Fiókok: Teréz-körút 46. Váci-körút 4.

Nagy fegyverárjegyzék ingyen és bérmentve.

AUFRECHT és GOLDSCHMIED

Budapest, VII., Rákóczi-út 30, ajánlja

Pieper Nikolas Automata pisztolyt.

Csak elsőrangú gyártmányokat tartunk raktáron.

A Browning-pisztoly tökéletesítése 6-35 mm. Browning-patronok használatára készült. Legfőbb előnye, hogy szabadkézzel minden számszám nélkül egy fogással szétszedhető, ennek következtében tisztántartása és kezelése sokkal könnyebb. Baleset, egy pontosan működő biztosíték következtében, mely a kakastra irányul, ki van zárva. A mellényzsebben eltér.

Ára 80 Korona. Havirészlet 4 Kor. 12 havi egyenlő részletre 72 Korona.

Levegandó és hosszank beküldendő.

Megrendelési ív.
Aufrecht és Goldschmied b. t. cégnél
Budapest, VII., Rákóczi-út 30. szám.

Ezennel megrendelem Pieper Automata-pisztolyt... korona árban, fizetendő... kor. havi részletekben... Budapest, Aufrecht és Goldschmied cég.él. A csomagolási és szállítási költségeket magam viselem. Három havi részlet elmulasztása az egész hátralékot esedékessé teszi

Lakhely: _____
Kelet: _____
Név és foglalkozás: _____

Nagy fegyverárjegyzék ingyen és bérmentve.

MIT MONDANAK AZ ÚJSÁGOK?

Magyarország
1908. október 28.
A 602 000 koronával mai napon kisorsolt 45116. számú sorsjegy Beifeld József 1874-ben alapított bankháza által adott el. A nyereményben a bankház 8 szerencsés vevője oszlik. 81 éven felemlése óta a kiváló szerencse által kitüntetett bankház számos nagy nyereményt fizetett már ki a vevőknek, köztük a 608.000 koronás, ezúttal már másodszor, továbbá a 400.000 kor., stb.

Pesti Hírlap
1908. október 17.
A mai osztálysorsjáték huzásában 400.000 K-val kisorsolt 98851. sz. sorsjegy Beifeld József bankházában (Károly-körút 1.) adott el. A nyereményben a bankház két szerencsés vevője oszlik. Ugyancsak a bankház vevői nyerték egy elmúlt játékban a 600.000 koronás nyereményt is.

Pesti Napló
1908. október 11.
602.000 koronát nyert ma a 3803. számú osztálysorsjegy, amelyet Beifeld József 1874-ben alapított bankháza adott el. A nyeremény a bankház 8 szerencsés vevője közt oszlik meg.

Ha nyerni akar, itt vegyen sorsjegyet! Huzás már 19-21-én.
Nyolcad K 1.50 Negyed K 3.- Fél K 6.- Egész K 12.-

Alapítva 1874. **BEIFELD JÓZSEF BANKHÁZA** Budapest, VII., Károly körút 1.

ÚJ IDŐK

Szépírókalmi, műv. szeti, társadalmi képek hetilap.

Szerkesztő: **HERCZEG FERENCZ**

Kiadóhivatal: Bp. VIII., Andrásy-ut 10. szám

Előfizetési ár: negyedévre 4 korona — Az új évfolyam október 1-én kezdődik. Mutatók: ingyen.

HÁZASULANDÓK FIGYELMÉBE!

JEGYÜRÜK. NŐSZAJÁNDÉK-TÁRGYAK

A **LEGELŐNYÖSEBBEN POLGÁR KÁLMÁN** ÉKSZERÉSZ-ES MŰÖRÁS-üzletében **szerezhetők be.**

BUDAPEST, Erzsébet-körút 29.

VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KÜLÖNÖS GONDOTT FORDÍTOK. ÁRJEGYZÉK 2000 RAJZZAL INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

Felkötött Szerafin, magánzó, Népelyban a 35633. számú

Javitások fehérnemű mosására és fertőtlenítésére szolgáló folytonos szűrővel dolgozó önműködő berendezéseken.

ezimű magyar szabadalom tulajdonosa szabadalmának gyakorlathatvétele céljából belföldi gyárosokkal összeköttetést keres, szabadalmát esetleg el is adja vagy gyártási engedélyt ad. Bővebb felvilágosítással szívesen szolgálunk:

Harsányi Jenő és dr. Messinger Károly, hites szabadalmi ügyvivők.
Budapest, V., Váci-körút 78.

POLGÁR SÁNDOR
magy. kir. szabad. nyert orvosi mű- és kötszerész

Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. sz.

Ajánlj. dusan felszerelt rakitárát saját gyártmányu orvosi sebészeti és betegápolási tárgyakban.

Saját találmányu m. kir. szabadalmazott Polgár-féle **sérvkötő,** háskötő, gőcser-oloni gummi-hatásnyu, orthopediai-köszülék, málábák és kezek stb.

Valódi franciai különlegesesség F. Bergerand-illa párisi gyárából.

Részletes képek árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hamisítás ellen védve
16302. szám alatt.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában legújabban megjelent:

Alexander Bernát

Művészet

A művészet értékéről

A művészeti nevelésről

Díszes kiállításban, merített papíron ára **4 korona**

Kapható: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) R.-T.-nál Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Titkos betegségek.

Szinos, — és való igaz, hogy a mai korban feltűnően sok az olyan ember, a kinek vére és testnedve meg vannak fertőzve és a ki fiatalkori könnyelműség és rossz szokások által idegrendszerét és szellemi erejét tönkretette. Ezen szörnyű állapoton csak úgy lehet gyökeresen segíteni, ha az illetők olyan lelkiismeretes speciálta orvoshoz fordulnak, a ki jó tanácsokat tud adni a neml életre vonatkozólag és az esetleg már meglevő bajokon is tud segíteni; akkor majd megszűnik a titkos betegségek létezése is.

Ilyen magaslatos hivatásu Dr. Palócz v. kórházi orvos-spezialista országos híru intézete (Budapest, VII., Rákóczi) (Kerepesi)-ut 10., a hol a legnagyobb titoktartás mellett a mindennapi foglalkozás megzavarása nélkül alaposan és gyorsan kigyógyítják már sok év óta még a legelhanyagoltabb esetekben is a bujdosó sebeket, hulyasodályag, ideg- és hátgerincsbajokat, az önfertőzés és szűrlés-utóhatást, megömlést, elgyengült férfitört, (impotenciát) kezdődő elmezavart, aranyerőt, sérvket, vérhajokat, bőrtbetegségeket és a női nemi szervek minden betegségeit. Nők részére külön váróterem és külön kijárat van. Ha valaki bármilyen oknál fogva személyesen nem jehetne el, akkor szívesen adnak levélre kimerítő választ (a levélbe csak válaszlevegőt kell mellékelni). A gyógykezelés befejezése után a leveleket elégetik, vagy kívánatra mindenki visszakapja azokat. Az intézetet a szükséges speciálta gyógyszerekről is gondoskodik. Rendelés naponta d. e. 10 óráig d. u. 5 óráig (vasárnap déll 12-ig).

Csim: Dr. Palócz v. kórházi orvos, specialista Budapest, VII., Rákóczi- (Kerepesi)-ut 10.

TISZTVISELŐI KÖLCSÖN!

A még idáig nem létező kedvező feltételek mellett **6-6 1/2%** kamatra **5-30 évi törlesztésre** engedélyeztetik, vagy **tőketörlesztés** nélkül csupán kamat és életbiztosítási díjfizetés mellett, állami, megyei, városi, vasuti tisztviselők, gőzhajózási tisztek, katonatisztek és nyugdíjasok részére.

MAGY. TISZTVISELŐK ORSZ. HITELVÁLLALATA
Budapest, VII. kerület, Rákóczi-ut 9. sz
TELEFON: 69-75. TELEFON: 69-75

Semmi néven nevezendő levonás, u. m. kezelési költség, tartalékalap stb. nincs. Fennálló tisztviselői kölcsönök **magasabb összegre** konvertálhatnak. Felvilágosítással akár személyesen, akár levélileg **díjtalanul** szolgálunk. Sürgős kölcsönügvek **szorokivül** elintéztetnek. Megszavazás után **kamatmentes előleg** folyósítatik.

KISS szerencsése NAGY

Szorgalom, munka, leleményesség és takarékoság hosszú idő alatt segít pénzhez, de gyorsan, váratlanul nagy vagyona szert tenni csakis szerencse, nagyobb nyeremény útján lehet. Ezért vesz a legtöbb ember sorsjegyet, mert ezáltal *állandóan reménye van* gyorsan meggazdagodni.

Különösen a magy. kir. szab. osztálysorsjegyek kedveltek mindenütt, mert a kibocsátott 125.000 sorsjegy közül 62.500 okvetlen nyer, tehát *biztosan minden második sorsjegy. A nyeremény-esélyek pdratlanok*, nincs a világon sorsjáték-tervezet, mely ily szolid és kedvező volna.

Ugy a kibocsátásnál, mint a huzásoknál a m. kir. kormány gyakorolja a felügyeletet és ellenőrzést, ez az oka, hogy a közönség *teljes bizalommal van* az osztálysorsjegyek iránt.

A szerencse kiszámíthatatlan! Véletlentől függ sok ember boldogsága! Mindenkinek életében voltak és vannak pillanatok, mikor szerencsésjét, boldogságát megállapíthatná! Talán az itt közölt névsorban levő saját *neve*, vagy más önnek kedves név melletti sorsjegyszám egy nagyobb nyereménnyel lesz kihuzva már a legközelebbi huzásokon.

Kisérrelje meg szerencsésjét nálunk, mert

KISS szerencsése NAGY! KISS KÁROLY és Társa

bank részvény-társaság, a m. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusítóhelye.

Központ: Kossuth Lajos-utca 13. sz. Fióközletek: Erzsébet-körút 22. és Rákóczi-ut 55. sz. alatt.

Hogy hívják?

Ezen szerencseszámok csakis nálunk kaphatók!

Adó	13647	Constantin	107407	Ferdinand	8249	Izidor	13669	Manó	119178	Róland	92814
Adolf	91585	Clemontina	90894	Ferenc	102535	Jakab	90405	Marcell	67896	Roxália	23124
Adorj	17086	Clarissa	106126	Klára	78200	János	8360	Margit	91934	Rózsika	106192
Adrien	119145	Cécilia	18893	Flórián	102187	Janka	92318	Mária	102260	Rudolf	90701
Agnés	92495	Cezár	90548	Lőrinc	106185	János	75005	Mariška	37780	Salamon	71580
Agost	109962	Carolina	79315	Fodor	67391	Jenő	90411	Márk	36347	Sámson	107648
Akos	90890	Camilla	105291	Francia	109097	Jóán	45580	Márkus	33107	Sándor	90688
Aladár	34290	Hoske	26558	Frida	91825	János	108309	Márton	90763	Sándor	58112
Albert	23282	Rozsika	26858	Frigyes	8532	Józsa	93388	Máté	12650	Sándor	119190
Altonz	75016	Dániel	105598	Fülöp	78285	József	23882	Maurin	90902	Sebestján	71816
Amália	109226	Dávid	8225	Gábor	94967	Judit	90785	Mattia	62925	Simon	41592
Ambrus	96828	Demeter	90431	Gabriel	50570	Julia	92591	Mátyás	32463	Telénia	45187
Andor	68006	Demján	783 6	Gáspár	106087	Juliska	108088	Melinda	90542	Szabolcs	91545
András	100959	Dónos	97387	Gedeon	98653	Kálmán	32423	Menyhért	39410	Szeréne	110589
Anna	79837	Dezso	39031	Gergely	107250	Kamill	18605	Mici	67899	Szidónia	90747
Antónia	90898	Donokos	13651	Gertrud	91549	Karolin	108069	Mihály	90560	Szilárd	51850
Antonia	18628	Dóra	102296	Géza	20192	Károly	21887	Miklós	79881	Tamás	48026
Alfred	119168	Dorottya	3975	Gida	37474	Kázmér	94211	Miksa	57750	Taszió	78469
Alice	13913	Döme	78318	Gizella	91827	Katalin	81235	Milán	89742	Teofil	27199
Aranka	18602	Dömötör	20176	Gottfrid	94802	Kelemen	12242	Mór	74790	Teeor	96079
Armin	22250	Eberhard	98385	Guidó	5218	Klára	41638	Nác	119117	Terdz	107849
Arnold	45172	Edith	108111	Gusztáv	20582	Klára	91509	Nándor	50338	Terk	27111
Aron	92484	Edmond	92818	György	105996	Konrad	108003	Natalia	91933	Urbán	90803
Arvid	8178	Ede	94465	György	80114	Kornélia	96092	Náthán	78281	Tibor	18610
Arthur	107684	Ede	94465	György	106025	Korné	4820	Nelli	65959	Tibor	54406
Attila	60145	Elemér	106353	Gyula	91842	Kristóf	90670	Nesztli	90748	Tivadár	95005
Augusta	92478	Eleonóra	87432	Gyuri	89555	Krisztina	85678	Netti	78312	Tobias	90752
Auréli	107604	Élita	102544	Hedvig	100365	Lajos	119115	Nina	8871	Tóder	23207
Aurélia	38881	Elisa	90764	Helena	53827	László	54748	Olga	51211	Ulrik	57221
Bálint	42495	Elvira	78301	Henrik	108002	László	106182	Olivér	108 84	Urban	60119
Beatrice	96838	Erika	67304	Hermann	56904	László	90861	Orbán	91384	Valentin	41598
Beatrix	107641	Emanuel	119175	Hermán	92350	Lenke	22286	Oszkár	108076	Valéria	94975
Béla	90788	Emil	92491	Hubert	63013	Leó	108108	Ottó	39742	Vencel	54748
Béni	13921	Emilia	108096	Hugo	102755	Laura	4413	Qtiló	90796	Vendel	107840
Barnabás	22250	Emma	108096	Ibolyka	48139	Leontin	91546	Qdón	108308	Verona	45176
Benedek	50708	Endre	26558	Ida	19122	Leonora	108003	Pál	94280	Viktor	96073
Benjamin	54716	Erna	102168	Ignác	91533	Lida	24788	Pál	8540	Viktor	5224
Bertold	4958	Erna	91944	Ika	39459	Lina	91323	Pá er	109958	Viktória	108088
Bernát	24790	Erzsébet	39748	Ilma	119193	Livia	80568	Piroska	78467	Vilma	23164
Berta	108002	Etel	91924	Ilma	9224	Lóránt	39 54	Pista	98653	Vilmos	95450
Bertalan	79304	Erzsébet	102258	Hona	20186	Lipót	41539	Pongrád	60150	Vinco	108090
Bianka	95021	Etel	46904	Imre	107651	Lőrinc	90388	Ráchol	24785	Walter	45186
Bódog	102800	Eugénia	73958	Irén	10481	Luca	13268	Rafael	91324	Wladimir	18008
Boldizsár	73354	Eva	83063	Irma	94988	Ludmilla	22416	Rezina	60105	Zoltán	92302
Borbála	119174	Fábián	44941	István	48903	Lukács	103886	Roné	58123	Zseni	87651
Cristian	8168	Fani	119102	Iván	118168	Ludvig	20051	Rezse	90448	Zsigmond	21501
Cornelia	108088	Felica	93663	Ivor	91340	Lujza	17002	Richard	92492	Zsófia	91836
		Felix	75014	Isabella	54410	Magda	26716	Róbert	39784	Zsuzsána	22193

A szives megrendeléseket pes afordultával kerjük, hogy a kívánt számot időközben el ne adjuk!

Az I. oszt. sorsjegyek

Árai:

Nyolcad	1.50	korona
Negyed	3.-	
Fél	6.-	
Egész	12.-	

Huzása:

november 19. és 21-én

Tessék kivágni és címükre beküldeni.

MEGRENDELÉS

Kiss Károly és Társa bank részv.-társ.

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 13.

Sziveskedjék nekem a XXIII. sorsjáték I. osztályára a _____ sorsjegyet, hivatalos tervet és majd nyereményjegyzéket küldeni.

A sorsjegy árát (mellékelve bűlyvekben küldöm. (A meg nem felelő módot egyidejűleg postautalványon küldöm. szives kények át huzni)

_____ K. _____ t. (kérem utánvételezni.)
Név: _____
Pontos cím: _____
Lakhely utca, házszám: _____
Utózó posta. (megye) _____

Jegyzék

a XXIII. magy. kir. szab. osztálysorsjáték 62.500 nyereményéről, mely a 125.000 sorsjegy közül 6 hónap alatt kilesz sorsolva

Legnagyobb nyeremény

1,000.000 kor.

(EGY MILLIÓ KORONA)

	Korona
1 jutalomdíj	600000
1 nyeremény	400000
1 "	200000
2 "	100000
2 "	90000
2 "	80000
2 "	70000
2 "	60000
1 "	50000
3 "	40000
3 "	30000
6 "	25000
9 "	20000
13 "	15000
44 "	10000
61 "	5000
22 "	3000
475 "	2000
961 "	1000
1635 "	500
165 "	300
39675 "	200
5325 "	170
5325 "	130
8765 "	100, 80, 40
62.500 nyerem. és jutalomdíj	K 16,457.000

Hirdetési rovatban minden egyszerű beiktatása közönséges...

KIS HIRDETÉSEK

E hirdetési rovatban minden egyszerű beiktatása közönséges...

Pénzszekrények

használtak és újak, rendkívül olcsó áron kapható...

„Nefejejts”

sérdéses dolog csak úgy kikerülhet, ha eljősz, hogy miért, itt nem részletezhetem...

Hurutos

bántalmak hatásos és kellemes gyógyszer a Réthy-féle czukorka, melyet pémeteléből készít Réthy Béla gyógyszerész Békéscsabán.

Használt írógépek

bármely rendszer, mélyen leszállított áron kaphatók Continental írógép vezérképviselője, Budapest, V., Szabadságtér 4.

Gimnáziumi,

reál, kereskedelmi, polgári, egyéves önkéntes, bármely érettségi vizsga letévesztésigényelt tárgyakból legjobb módszer szerint tanít és tanított kitűnő philologus, matematikus. Egyenként oktatás. Tanítványok csak korlátolt számban vétetnek fel. A bannulatos eredményeket igazoló okiratok a lakásban megtekinthetők. Goitein Henrik Budapest, VII., Damjanich-utca 39. II. em. 10

Koporsó asztalosok

részére mindennemű koporsók díszítése összes lemetkezési czikkre képes árjegyzékét kívánatra ingyen küldi a Budapesti Ravatalgyár Részvénytársaság, Nagymező-utca E 46. szám. 27903A

Egyéves önkéntes

lehet minden fiatalember, aki az egyéves önkéntességre képesítő vizsgálatot leteszi Ezen vizsgára mindenki, rövidesen legjobb sikerrel elkészülhet. Felvilágosítással szolgál „Tanár” Budapest Thököly-ut S. 1. 3.

Azonnali pénz-

előleggel beraktározunk butort, kocsikat, varrógépeket, autómobil és kereskedelmi árut, száraz rakományainkban utólagos díj-fizetéssel és igen mérsékelt díjak mellett. Tauber Armin és Társa, Baross-tér 18. Telefon 97-66.

Gimnáziumi,

polgári iskolai magánvizsgákra lelkiismeretesen előkészít „Magáninstitút” Előkészítő Rottenbilller-utca 1. 9239

12 drb. Makart-

fénykép, matt vagy fényes 5 frt. 12 Kabinet, matt vagy fényes 4 frt. 12 Visit 1 50 a legszebb kivitelben HERZ fényképésznél, Budapest, Rákóczi-ut 16. Vidéki megrendeléseket bármilyen fénykép után.

Légszesz és villamos

csillárok legelőnyösebben szerezhetőek be Kulesár Sándor bronzárú- és csillárgyárában, Budapest, VI. ker., Desseffy-u. 9-11.

Pénzszekrények

és amerikai irodabútorok használtak és újak rendkívül olcsó áron szállít Hirsch és Társa Budapest, VII., Szegegyház-tér 5.

Gépészeket

ésőpítés iányra nayszintén gazdatisztekét és az összes gazdasági személyzetet, szakértelem és józanágáért teljes felelőséget vállalok a hely adó urak részére teljesen költség és díjmentesen ajánl Erakauer Armin Budapest, Nagymező-ut. 25. Telefon 94-67.

Magán építőiparos-

iskola előkészít építő, kőműves és kőfaragó vizsgához biztos sikerrel. Szerény díjazás mellett elfogad tervek készítését, felülvizsgálatokat és statisztikai számításokat. Vágt József műépítész igazgató, Budapest, VII. ker., Baross-tér 17. 29110

Parlamentí

gyorsírók által vezetett magyar, német gyorsíró-iskola. Díjtalan gépirás-oktatás, magyar, német fogalmazás, Kereskedelmi akadémiatanárok által oktatott szakintárgyak. Az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület hivatalos tanfolyama. Alapította Markovits Iván 1863-ban. Biztos állásközvetítés. Nyitva szeptember 1-től július 1-ig. Tájékoztatót küld a Gabelsberger szakiskola, (Csak Liszt-Ferenc-tér 10. sz. előbb Gyár-utca 4.) Címre vigyázzunk! Az egyesület ezen kizárólagos szakiskolája írógépczegektől s más hirdetésünket utánzó nabb tanfolyamoktól független. Telefon 64-68. Beírások egész napon át 28944

Téli

csemege fajszióló fagymentes csomagolással postakosaranként 2,40, 25 kilónként 10 kor. téli nemes fajlmák különleges példányok vegyesen mázsánként 32 korért, kosaranként 2,40 óriás és nemes birsalmát 25 kilónként 8 korért, postakosaranként 2 K. Fajborokat hektoliterenként 24 nagybani vételnél 18 korért. Szabó Csongrádról.

Mézédes

téli fajszióló fagymenteseket mázsánként 82 K. téli különleges fajlmát csakis változtatott zamatos példányokat mázsánként 24, 28, 32 és 38 korért, óriás birsalmát 25 korért, posta kosaranként bármelyikből 2,40 téli körtét 3,20 fajborokat hektoliterenként 24 kor-ért nagybani vételnél 20 K-rt. Gyümölcskiv. Csongrádról.

Házilag

főzött czukorédes kajsi baracklekvárnak és különleges birsalma-sajtnak kilóját 2 korért, mézédess szilvalekvárnak 1 kor., papirhéjú diót posta zsákonként 3,50 korért szállítja Szabó Csongrádról.

Ananász

barack lekvárnak és kiváló finom birsalma-sajtnak kilóját 2 korért, Házilag főzött mézédess szilvalekvárnak 1 kor., Papirhéjú diót postaszákonként 3,50 korért szállítja. Gyümölcskivitel Csongrádról.

Jogi,

politikai szigorlatokra, alap- és államvizsgákra továbbá ügyvédi vizsgákra, ugyszintén államszámvevőtanai államvizsgára teljes sikerrel gyorsan, olcsón előkészít: Dr. Kallay Zoltán jogi szeminárium Bpest IV. Magyar-utca 3. III. em. 6. (ezelőtt VI., Rózsa-u. 44.) Ne téveszse össze más hirdetéssel

Pótvizsgákra,

Polgári, gimnáziumi, kereskedelmi, reál, magánvizsgálatra, gimnázium különbözetre és érettségire előkészít (hölgyeket is) Kerekes Ignác, Budapest, VII., Garay-utca 5. II. 12/a. Válaszbélyegyet kérek. 7808

Önök övni kell a felelőségét!

Minden család részére legfontosabb illusztrált könyv a tuldo gyermekáldás ellen, melynek eredményét a hálaíratok ezrei igazollák, díszkréten küldöm 90 fillér magyar levélbélyegért. Frau Anna Kaupa, Berlin, 247. Lindenstr. 50.

Benzinmotorok

1-25 lörög műhelyünkben gyárilag kiváivva valamint új motorok is, jóállással és kedvező ártételek mellett kaphatók

KALAI motortelepén

Budapest, VI., Nagymező-utca 43. Ugyanitt használt pózcserélőkészítők és óriásmotok is kaphatók

Vadászfegyver

gyűjtemény, részben örökségből származó egyenként is potom aron eladó. Közöttük Toplewer-kulesu Lancaster 20 forint. Előrefekvő lakatszerkezettű, modern Hammerlis 35 forint. Grener-záru, Bäckslinte 40 forint. Schnelleres Mannlicher 28 frt. Ejectoros (tölténykivető) Hammerlis, 105 frt. Drilling, valódi Krupp acélsövényekkel 65 frt. Winchester 35 frt Néhány jobb revolver, mint Branning Welodogghammerles, ugyanitt Götz Zeiss, Voigtländer és más finom fényképezőgép, perzsa szőnyegek és egy motorképrár nagyon olcsón azonnal eladó. IV/E. Egyetem-tér 5. szám. Radonál. (Nem Egyetem-utca. 49082

Stenográfia

Rákóczi-ut 60. Magyar, német gyorsírás oktatás ingyenes gépirás tanítás az összes rendszerű írógépeken. A „Stenográfia” Országos Gabelsberger gyorsíró és gépiró iskolában havonta új magyar, német gyorsírás, gépirás, kereskedelmi és sokszorosítási tanfolyamok nyílnak. Levelező és vitairási tanfolyamok. Oktatóleveles gyorsíró és kereskedelmi iskolai rendszer tanárok. Az intézet sokszorosító és másoló irodája elvállal mindennemű írás és diszjunkció elkészítését és sokszorosítását. A „Kalligrafia” széprási osztályában fényesen bevált gyakorlati módszer következtében minden esetben sikeres szépírástoktatás. Mérsékelt tandíj. Beiratások naponta kizárólag Rákóczi-ut 60. I. em. Nem tévesztendő össze hasonló hangzású iskolákkal. Kérjen tájékoztatót.

Magánnyomozó

törv. bejegyzett cég elvállal bírsalmi, házassági örökségi és egyéb kényes ügyekben teendő kutatásokat, személyek, lakások üzletek feltűnés nélküli megfigyelését a elűnt egyének és névtelen levelek íróinak kinyomozását, bel és külföldön. Barna Lóbor János, Budapest, Rákóczi-ut 6. L 15. Telefon 108-52. 28587

Szaktanárok

vezetése alatt előkészítettnek felelőséggel, legrövidebb idő alatt, legjobb sikerrel, díjazás csakis sikeres vizsga esetén, gyermekek és felnőttek (hölgyek is), kik 6 elemít végeztek, polgári iskolai magánvizsgákra, továbbá gimnáziumi, kereskedelmi, reáliskolai tanulók, javító- vagy pótvizsgákra és mindenféle magánvizsgára. Felvilágosítással szolgál „Tanár” Budapest, Thököly-ut 8. L 3 ajtószám.

Gépészet

számos ajándó rovata van a honfentki megjelenő „Molnárók Lapja” székletének (Budapest, V., Csáky-u. 12.) és ma'utánnyomozóknak ingyen küldetnek azoknak, akik levelezőúton kéri. Minthogy ebben a rovatban a legjobb technikai utításokon kívül mindaz előfordul, amire gépészeknek, művezetőknak, elektrotechnikusoknak, motorosoknak, kőműveseknek, gépjárási munkásoknak az úszombor és azon kívül szükséges van, ennél fogva valóságos elragadtatással nyilatkoznak arról a rovatról azok, akik megismerték. A hetilap ára egész évre 8 kor. félévre 4 kor. 28967A

Zalogcédulákat

veszek. Elzalogosított brilliánsokat, gyöngyöket, aranyat, ezüstöt és ékszereket 100.000 kor. költségmentesen kiváltok és teljes értéket kifizetem.

SCHILLER IZIDOR

ékszerkereskedő BUDAPEST, Sip utca 8. sz.

Elsőrendű SINGER varrógépeket nagyvani eredeti gyárt áron 75 koronától feljebb és minden ármelés nélkül havi 8-10 korona eszletfizetésre szállítunk 10 évi jótállással.

Láng Jakab és Fia

varrógép és kerékpár nagykereskedők Budapest, VIII., Izsóff-körút 41. Fiók-üzlet: Baross-tér 4. sz. és Budén: Margit-körút 8. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Üzvnkökkel nem dolgozunk.

A legelőnyösebb részletfizetésre

zongorát, pianinót, czimbalmot, hegedűt készpénzbeni áron a legújabb rendszerű bankhitel után kizárólag csakis Reményi nagy magyar hangszertelepén. Prospektus és árjegyzék ingyen. Budapest, Király-ut 58. szám.

«Fidelitas»

magánnyomozó intézet VI., Nagymező-utca 45. Elvállal kényes megfigyeléseket, nyomozásokat és házassági információkat.

Legszebb és legértékesebb

KARÁCSONYI AJÁNDÉK

Ha Ön családját, gyermekeit, barátját, ismerősét egy pompás és értékes ajándékkal akarja meglepni, rendelje meg a legszebb díszművet, az

Erzsébet király-asszony emlékére

kiadásunkban megjelent könyvet, amely a királyi család tagjainak, főpapoknak, főembereknek, íróknak és művészeknek eredeti kéziratán kívül 59 nagy fejezetben megdicsőült Erzsébet királynének életörtétét születésétől haláláig érdekes elbeszélés alakjában ismerteti legjelesebb írónk tollából. A mű számos rajzzal és műmelléklettel 200 oldal jóval meghaladó terjedelemben, pompás aranyozott dombornyomású angol vázson díszkötésben, a királyné sikerült relief arcképevel ára 20 korona. Nem kevésbé értékes és ajándéknak kiválóan alkalmas a legnagyobb magyar költőnk emlékére a «Petőfi társaság» megbízásából szerkesztett és kiadott vaskos kötet, a

Petőfi Album

is, mely remek angol vázson díszkötésben, dombornyomással, több mint 300 oldal terjedelemben, számos rajzzal, eredeti okmányok sikerült másolataival, képekkel, műmellékletekkel, Petőfi Sándor életére vonatkozó minden nevezetesebb eseményt legjelesebb írónk tollából érdekes elbeszélés alakjában adja elő. Ennek a pompás és értékes díszműnek megrendelési ára 16 korona.

Mind a két díszmű egyszerre

megrendelve csak 30 kor.

Megrendelhető az

Erzsébet Királyné

Album kiadóhivatalában Budapest, Erzsébet-körút 50. Megrendelések utánvétel, vagy a pénz előzetes beutalása ellenében pontosan eszkozölletnek. Könyvgyűzők helyben és vidéken felvételnek.

Jogtudomány

és államtudományi aligornlatokra, alapvizsgákra, államvizsgákra előkészít biztos sikerrel

Dr. Erős Vilmos

Jogi szeminárium. Budapest, Nesselényi-utca 18 szám.

Zalogcédulákat

veszek. Elzalogosított, brilliánsokat, gyöngyöket, aranyat, ezüstöt és ékszereket 100.000 kor. költségmentesen kiváltok és teljes értéket kifizetem.

Singer Jakab

ékszerkereskedő BUDAPEST, Király-utca 91. szám. Izabella-utcasarkán

szenczios könyv

irodalmi csemege! A nemi kérdés és a társadalom.

Tartalom: I. A bevezetés II. A nő és a prostitúció az ó-korban, III. A kereszténység ideje. IV. A mai kor állapota. V. A prostitúció világa. VI. A jövő iránya - Fényes László, a jeles magyar publicista, ezt a kérdést gyönyörű realizmussal rajzolja meg, az igen szépen teljesen megkisebített kiadvánnyal és hatóságos felhívással biztatja az olvasót, hogy milyen sikeres volt a könyvnek, igaz bizonyosságra ez mikép hihetően gyorsan kelt el az első öt kiadás 40.000 példány. Ez már a hatodik kiadás. A 114 szűrt nyomott oldalas könyv ára bencmentes küldéssel csak 90 fillér. Hölgyekben is bekielődött. Kapható a „Molnárók Lapja” könyvnyomdájában Budapest, V., Csáky-utca 42.

INGYEN DRAGABB, MINT NÁLUNK RENDELT FÉNYKÉP MAGYARASOK... ARANY-ÉREMMEL